

ZÁRÓJELENTÉS **(2009. december 1.)**

a 2006/18/176.02.01 számú Átmeneti Támogatás projekt keretén belül „Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése” című projekthez

1/6. sz. melléklet **Fertőmelléki-dombsor (HUFH20003)** **Natura 2000 terület fenntartási terve**

Készítette az KvVM FI irányításával, a KvVM megbízásából a

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési
és Urbanisztikai Nonprofit Kft.

**VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és
Urbanisztikai Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság**
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32
Budapest 2009.

A megbízó témafelelőse: Pallag Orsolya
projektfelelős, vezető főtanácsos KvVM TSZÁT
Nemzeti parki és tájvédelmi Főosztály,

A megbízó projektasszisztense: Vozár Ágnes tanácsos KvVM TSZÁT
Természetmegőrzési Főosztály

Az érintett nemzeti park igazgatóságok kapcsolattartói:
 Takács Gábor
osztályvezető, FHNPI

Vállalkozó képviselője: Göncz Annamária
projektvezető helyettes, VÁTI Nonprofit Kft.

Vállalkozó szakmai témafelelőse: Dr. Podmaniczky László
projektvezető, egyetemi docens, SZIE KTI

Vállalkozó projektasszisztense: Faragóné Huszár Szilvia
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.

Területi felelős: Dr. Király Gergely
erdőmérnök, Mohos-Csitri Kkt

További szakértők, tervezők:
 Dr. Pataki György
kommunikációs felelős szakértő, SZIE KTI
 Kelemen Eszter
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
 Megyesi Boldizsár
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
 Kalóczkay Ágnes
kommunikációs szakértő, SZIE KTI
 Dr. Skutai Julianna
agrárkörnyezet-gazdálkodási szakértő, SZIE KTI
 Marticsek József
Agrárszakértő
 Schneller Krisztián
területrendezési tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
 Tornyánszki Éva
tervező, VÁTI Nonprofit Kft.
 Árgyelán Tímea
gyakornok VÁTI Nonprofit Kft.
 Pálincás Tamás
gyakornok VÁTI Nonprofit Kft.
 Sipos Balázs
gyakornok, SZIE KTI

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	1
I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	4
1. 1. Név	4
1. 2. Azonosító kód	4
1. 3. Kiterjedés	4
1. 4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1. 5. Érintett települések	5
1. 6. Jogi helyzet	5
1. 7. Tervezési és egyéb előírások	6
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	8
3. 1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	8
3. 2. Kezelési javaslatok	9
3. 2. 1. Egységes kezelési előírások	11
3. 2. 2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok	12
3. 2. 3. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	30
3. 2. 4. Fajvédelmi intézkedések	30
3. 2. 5. Kutatás, monitorozás	32
3. 2. 5. 1. Faj szintű monitorozás	32
3. 2. 5. 2. Közösség szintű monitorozás	33
3. 2. 5. 3. Élőhely szintű monitorozás	33
3. 2. 5. 4. Területkezelések hatásainak monitorozása	33
3. 3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és tulajdonviszonyok függvényében	34
3. 3. 1. Agrártámogatások	34
3. 3. 1. 1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer	34
3. 3. 1. 2. Javasolt agrártámogatási rendszer	35
3. 3. 2. A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal	37
3. 4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	39
3. 4. 1. Felhasznált kommunikációs eszközök	39
3. 4. 2. A kommunikáció címzettjei	40
3. 4. 3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	41
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	43
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	44
1. 1. Környezeti adottságok	44
1. 1. 1. Éghajlati adottságok	44
1. 1. 2. Vízrajzi adottságok	44
1. 1. 3. Geológiai, geomorfológiai adottságok	45
1. 1. 4. Talajtani adottságok	46
1. 1. 5. Tájhasználat-változás	46
1. 2. Természeti adottságok	47
1. 2. 1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	48
1. 2. 2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	71
1. 2. 3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	75

1. 2. 4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	93
1. 3. Területhasználat	110
1. 3. 1. Művelési ág szerinti megoszlás	110
1. 3. 1. 1. A terület jellemzése az ökotípusos földhasználati modellben	111
1. 3. 2. Tulajdoni viszonyok	117
1. 3. 3. Területhasználat és kezelés	117
1. 3. 3. 1. Mezőgazdaság	117
1. 3. 3. 2. Erdőgazdálkodás	118
1. 3. 3. 3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	121
1. 3. 3. 4. Vízgazdálkodás	122
1. 3. 3. 5. Turizmus	122
1. 3. 3. 6. Ipar	123
1. 3. 3. 7. Infrastruktúra	123
1. 3. 3. 8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok	123
2. Felhasznált irodalom	124
III. Mellékletek	127
Térképek	128
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója	129
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe	130
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe	131
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei	132
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az Országos Ökológia Hálózatban	133
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei	134
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe	135
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe	136
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága	137
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága	138
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége	139
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszere	140
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai	141
14. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai	142
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe	145
16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe	146
17. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési egységeinek térképe	147
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja	148
19. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek jellemző adatai	149
20. sz. melléklet: Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai	155
21. sz. melléklet: Alkamazott kommunikációs eszközök és eredmények	168
22. sz. melléklet: Az érintett települések településszerkezeti tervei	175
23. sz. melléklet: A fenntartási terv véleményezése	179
Ábrák, táblázatok	183
Digitális melléklet	183
IV. Natura 2000 fogalomtár	184

BEVEZETŐ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok illetve élőhelyeik hálózatát alkotják. Kijelölésük célja a közösségi szinten kiemelt fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi is a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Magyarországon 2004-re 512 db, összesen közel 20000 km² (2 millió ha) kiterjedésű Natura 2000 terület került kijelölésre. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) sz. kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 45/2006. (XII. 8.) sz. KvVM rendeletben található.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készítenek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal *együtt* kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv azonban földhasználati szabályokat nem állapít meg.

Hazánkban a fenntartási tervek készítése 2008-ban, jelen projekt keretében, uniós forrásból finanszírozott formában indult el. A tervezést végigkísérte egy új típusú, széles körű és nyílt kommunikáció, amely lehetőséget biztosított minden érintett számára a tervezésbe való bekapcsolódásra.

A fenntartási tervek kiemelt céljai a következők:

1. Az egyes Natura 2000 területek érintettjei – földtulajdonosok, gazdálkodók és egyéb területhasználók – megismerhessék azokat a természetvédelmi értékeket, szempontokat, amelyek a terület kijelölését szükségessé tették.
2. Az érintettekkel közösen olyan gazdálkodási előírások fogalmazódjanak meg, amelyek betartásával – egyfajta önkéntes feladatvállalás formájában – a területen gazdálkodók közreműködnek a természeti értékek megőrzésében és gyarapításában.
3. A területek részletes ismertetésével, a javasolt kezelési és földhasználati módok bemutatásával segítséget, iránymutatást nyújtson a gazdálkodóknak, valamint rajtuk kívül egyéb földhasználóknak, önkormányzatoknak, lehetséges beruházóknak, fejlesztőknek és a Natura 2000 területtel érintett lakosságnak.
4. A nyílt tervezési folyamatban a különböző érdekcsoportok álláspontja tükröződjön és párbeszéd alakuljon ki a területek jó kezelése érdekében és mindez tanulságul szolgáljon majd a további Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítésekor.

A tervezés eredményeként elkészül 20 Natura 2000 terület (összesen 45000 ha) fenntartási terve és a terv megalapozó dokumentációja. A megalapozó dokumentáció a felhasználók széles körének információkat nyújt az élő és élettelen természeti értékekről, valamint összegzi és értékeli a jelenlegi területhasználatot. A terv tartalmazza azokat az agrártámogatási rendszerbe

illeszthető, művelési ághoz köthető, illetve nem köthető kezelési előírásokat, melyeket a felhasználók tervek, pályázatok készítésekor, konkrét területkezelési tevékenységek megvalósítása során fel tudnak használni, illetve amelyeket a hatósági szervek államigazgatási döntéseknél alkalmazni tudnak. A fenntartási terv az ideális területkezelések végrehajtását segítő támogatási rendszerek mikéntjére vonatkozóan is javaslatokat fogalmaz meg, amiket a különböző állami, uniós stb. támogatási rendszerek kialakítása, pályázati támogatások megítélése során tudnak figyelembe venni a döntéshozók. A terv mellett egy tájékoztató kiadvány is készül az érintett területhasználóknak, gazdálkodóknak, kezelő szervezeteknek. Szakmai anyagként kidolgozásra kerül a további fenntartási tervezést megalapozó tervezési és kommunikációs tapasztalatok összefoglalásával egy módszertani segédlet is.

Jelen dokumentáció a Natura 2000 terület fenntartási terv teljes – tervi és megalapozó anyag – egyeztetés utáni változata. A tervi anyagrészt 2009. szeptemberében egyeztetési anyagként az országos és területi illetékességű érintett szervezeteknek, valamint gazdálkodóknak véleményezés céljából kiküldésre került. A tervek egyeztetése az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm.rend szerint történt. A megbízóval egyeztetett álláspont alapján a tervben az elfogadott észrevételek visszavezetésre kerültek.

I. Natura 2000 fenntartási terv

1 A terület azonosító adatai

1.1 Név

Fertőmelléki-dombsor kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2 Azonosító kód

HUFH20003

1.3 Kiterjedés

2545 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek és/vagy fajok

Közösségi jelentőségű élőhelytípus	Natura 2000 kód
Természetes eutróf tavak <i>Magnopotamion</i> vagy <i>Hydrocharition</i> növényzettel	3150
Pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)	6190
Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	6210
* Szubpannon sztyeppék	6240
Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon	6410
Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	6430
Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	6510
Meszes lápok télisással (<i>Cladium mariscus</i>) és a <i>Caricion davallianae</i> fajával	7210
Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	7230
Mészkösziklás lejtők sziklanövényzettel	8210
*Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	91E0
* Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	91G0
* Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel	91H0
Pannon cseres-tölgyesek	91M0

* kiemelt jelentőségű

A 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) élőhelyet törölni kell a területről, mert nem fordul elő a fenntartási tervek megalapozó terepi felmérése alapján.

Közösségi jelentőségű növényfaj

Rigópohár (<i>Cypripedium calceolus</i>)	1902
Hagymaburok (<i>Liparis loeselii</i>)	1903
Leánykökörccsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	2093

Közösségi jelentőségű állatfaj

Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>)	1083
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	1088
Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	1074
Hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	1016
Kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>)	1303
Pisze denevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	1308
Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	1324

A jelölő élőhelyek és fajok a Natura 2000 területek adatlapjait (Standard Data Form 2008.) alapul véve a nemzeti park igazgatóságok 2009. évi jelentése, valamint a fenntartási tervek készítését megalapozó 2009. évi botanikai/zoológiai felméréseknek a SDF adatbázistól eltérő, illetve azt módosító eredményei alapján kerülnek feltüntetésre. Ezek ismertetése és indoklása a megalapozó dokumentáció részét képezi. A tervi munkarészben szereplő fenntartási javaslatok az új felmérések eredményein alapulnak.

1. 5 Érintett települések

Fertőboz, Fertőrákos, Hegykő, Hidegség és Sopron

1. 6 Jogi helyzet

1.6.1. Egyéb védeltségi kategóriák

Országos jelentőségű védett természeti terület: A terület a Fertő-Hanság Nemzeti Park (törzskönyvi szám: 238/NP/91) területét képezi. (14/1976. OKTH határozat, 19/1977. OKTH határozat, 2/1990. (XI. 21.) KTM rendelet, 2/1991. (II. 9) KTM rendelet, 5/1994. (III. 8.) KTM rendelet, 1/1999. (I. 18.) KöM rendelet) A Nagycenki hársfásor TT (törzskönyvi szám: 7/TT/42) (M. Kir. Földművelésügyi Miniszter 80.855/1942. sz. rendelkezése, 159/2007. (XII.27.) KvVM rendelet (megerősítés)) természetvédelmi oltalom alatt álló terület is itt található.

Bioszféra Rezervátum: A Szárhalmi-erdő védett természeti területnek minősülő részei a Fertő-tó Bioszféra Rezervátumhoz tartoznak.

Ex lege terület Sopron közigazgatási területén (024/2a, 024/2b, 028/1) van.

Országos Ökológiai Hálózat: A terület legnagyobb arányban magterületként (48%) és puffer területként (45%) és kisebb részben ökológiai folyosóként (7%) azonosított.

1.6.2 Természetvédelmi kezelés szervei

Illetékes I. fokú természetvédelmi hatóság: Észak-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: illetékes KöTeViFe).

Működési területében érintett nemzeti park igazgatóság: Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság (a továbbiakban: érintett NPI).

1. 7 Tervezési és egyéb előírások

A) A tervezési területre vonatkozó tervek

- A Fertő-Hanság térség regionális és tájrendezési terve (1993. Urbanitás Kft. felelős terv: Schuchmann Péter és Burányi Endre)
 - Fertő-Hanság regionális és tájrendezési terve. Erdészeti szakági Tanulmány. (Balatonfüred, 1992. szeptember, Urbanitás Kft., (készítette: Halász Tibor erdőmérnök) Balatonfüred, 1992. szeptember)
 - Fertő-Hanság térség regionális és tájrendezési terve Program. (Egyeztetési anyag, 1995. Urbanitás Kft. Budapest, Egyeztetési anyag)
 - Győr-Moson-Sopron Megyei Önkormányzat Közgyűlése 10/2005. (VI.24.) számú rendelete és 85/2005. (VI.10.) számú határozata a Győr-Moson-Sopron Megyei Területrendezési Tervről
 - Fertőrákos: 13/2007. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv, 4/2007. számú rendelettel elfogadott Helyi Építési Szabályzat és szabályozási terv
 - Hegykő: 86/2007. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv
 - Sopron: 74/2006. számú határozattal elfogadott településszerkezeti terv
 - Sopron-Balf összevont rendezési terve 16/2005.(IV.7.) Önk.r.
 - Rákospatak vízpótlása vízgazdálkodási létesítési engedély (H 11135-6/2005)
 - Soproni Erdészet üzemterve (56181/33/2004 érv.: 2004.01.01.-2013.12.31.)
 - Soproni Körzet erdőterve (46020/35/2005 érv.: 2005.01.01.-2014.12.31.)
 - VI/1. Vas-soproni nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
 - Fertőtáj Vadásztársaság (08-103710-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. (Kelt: 2007. február 14. Jóváhagyta: Győr-Moson-Sopron Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.)
 - Aranyapatak Vadásztársaság (08-104110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. (Kelt: 2007. január 23. Jóváhagyta: Győr-Moson-Sopron Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.)
 - Hegykői Súlyom Vadász és Természetvédő Egyesület (08-104210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. (Kelt: 2007. január 25. Jóváhagyta: Győr-Moson-Sopron Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.)
- A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei

B) A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok

- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet
- A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védett lápok jegyzékéről szóló 8005/2001. (MK 156.) KöM tájékoztató
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételeinek részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény

- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009.évi XXXVII. törvény
- A Nemzeti Vidékfejlesztési Terv alapján az Európai Unió által társfinanszírozott mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtott támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 132/2004. (IX.11.) FVM rendelet
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet
- 1698/2005 EC rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról

2. Veszélyeztető tényezők

Az élőhelyeket veszélyeztető legnagyobb jelentőségű tényező a tarvágást és mesterséges tölgyes felújításokat alkalmazó erdőgazdálkodás, amely a magas vadlétszámmal is terhelve az erdei élőhelyek leromlásához és fragmentálódásához vezet a területen.

Az országos viszonylatban is kiemelkedően értékes gyepfoltokat (sziklagyepek, sztyeprétek, láprétek) elsősorban a természetes szukcesszió és a beakácosodás fenyegeti. A Kistóalmi láprét esetében a nád özönnövény szerű terjedése okoz természetvédelmi problémát. Sopron környékén az erős az urbanizációs nyomás is veszélyeztető tényezőként jelentkezik.

F00	Erdőgazdálkodás	A területen jellemző tarvágással és mesterséges tölgyes felújítással történő erdőgazdálkodás. A területen alkalmazott művelési módok esetenként a természetes erdei élőhelyek átalakulásával, fajkészletük elszegényedésével járnak. A véghasznált erdőrészek a zárt erdőállományokat kedvelő fajok számára hosszú távon megszűnnek optimális élőhelyként funkcionálni. A vágásterületek és fiatalosok több faj számára akadályként működnek. A felújítások során jellemző a pásztás talaj-előkészítés, ami az aljnövényzet degradálódását eredményezheti. A vágásokon gyakori a szeder és a siskánád elterjedése, amely ellen helyenként vegyszeres kezeléssel védekeznek, ennek következtében az aljnövényzetnek a tarvágást és a talaj-előkészítést túlélte érzékenyebb fajtái eltűnhetnek vagy visszaszorulhatnak.
E30	Beépítés	A veszélyeztető tényező elsősorban a területnek a beépített területek közé benyúló részeit fenyegeti. A zárt erdőtömbben a probléma nem jelentkezik. A Tóalmi-völgy már engedélyezett beépítésével a terület gyakorlatilag a belterülettel lesz szomszédos. Hasonló a helyzet Fertőrákoson is.
E42	Motocross, quad	Egyenlőre az erdei utakon jellemző, de egyes gyepeken számítani lehet a tevékenység megjelenésére.
I26 I21	Bálványfa terjedése Akác terjedése	Az erdőszegélyekben és a gyepeken okoz problémát a két özönnövény terjedése. Az akác terjedése már aggasztó méreteket kezd ölteni, elsősorban az akácos erdőrészekkel szomszédos természetes erdők szegélyében. A bálványfa egyenlőre kisebb csoportos előfordulásokban ismert a területen, de sok helyről. Gyors és agresszív terjedése várható.
V13	Túlzottan magas vadállomány	A területen jelentős a szarvas, őz és vaddisznó állomány. A túlzottan magas egyedszámú vadállomány az erdők természetes felújítását akadályozza és jelentős károkat okoz az aljnövényzetben.
T00	Egyéb természetes folyamat	Komoly természetvédelmi problémát jelent a Kistóalmi lápréten terjedő nád.

T11 T12	Cserjésedés Beerdősülés	Az apró, de természetvédelmi szempontból kiemelten értékes gyepterületeken a legeltetést felhagyását követően megindult a természetes szukcesz-szió. A gyepek cserjésedése és erdősödése természetvédelmi szempont-ból nem kívánatos, mert ezen élőhelyek eltűnésével jár, miközben ilyen típusú új élőhely-foltok kialakulása már nem lehetséges a területen.
S11 T18 H03	Eutrofizáció és	A Kistómalom tavának területén jellemző az eutrofizáció (részben ter-mészetes, részben emberi hatásokra), ami önmagában nem tekinthető veszélyeztető tényezőnek. Potenciális veszélyeztető tényező lehet a hor-gászok részéről felmerülő kotrási és a hínárnövényzet irtására vonatkozó igény.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1 Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Fertőmelléki-dombsor Natura 2000 terület fő rendeltetése a természetes növénytakaróját döntően meghatározó közösségi jelentőségű erdei élőhelytípusok megőrzése. Ezeket legna-gyobb arányban a mészkedvelő és cseres- és gyertyános-kocsánytalan tölgyesek alkotják. A terület képét színezik a nagyobb kiterjedésű száraz gyepek is, amely megőrzése szintén fon-tos.

Fontos feladat a területen meglévő, jelentős arányú, átalakított vagy jellegtelen erdők, degra-dálódott állományainak regenerációja, amely révén a közösségi jelentőségű élőhelyek jelenle-gi 36%-os aránya, középtávon, mintegy további 20%-al emelhető.

A tervezési területen 3 közösségi jelentőségű növényfaj és 10 közösségi jelentőségű állatfaj (madarak nélkül) fordul aktuálisan elő, amelyek állományainak megtartása, illetve növelése a cél a területen. Ezekon kívül további 14 olyan védett és fokozottan védett növényfaj van, ame-lyek országos állománya szempontjából is jelentős a terület. Ezek közül a lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*) és a halvány ujjaskosbor (*Dactylorhiza ochroleuca*) csak itt él az or-szágbán. Ezeknek az állományait szintén meg kell őrizni a területen. A védett növényfajok esetében a veszélyeztető tényezők kiküszöbölése a legfontosabb természetvédelmi célkitűzés. Egyes, gyepeket érintő területrészekben az élőhelyrekonstrukciós törekvések is szerepet kap-nak. (pl. Kistómalmi láprét).

Mindezek alapján a területre az alábbi természetvédelmi célkitűzéseket lehet megfogalmazni:

- Az őshonos fajokból álló, többkorú, természetes erdőképnek megfelelő szerkezetű erdő-
ket fenn kell tartani, illetve ki kell alakítani természetkímélő erdőgazdálkodási módszerek-
kel (pl. *folymatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló üzemmódokat alkalmazásával*, a
cserjeszint és a gyepszint kíméletével, a lábon száradó és odvas fák lehetőség szerinti kí-
méletével).
- A kis kiterjedésű sziklagyepeket és száraz gyepeket a gazdasági célú használat teljes korlá-
tozásával, illetve kizárólag természetvédelmi célú beavatkozásokkal meg kell őrizni.
- A Kistómalmi-láprét, amely túlnyomó részt a sík- és dombvidéki kaszálórétek élőhely-
együttese, külön élőhely-rekonstrukciót igényel, a nádasodás és cserjésedés miatt. A kevés-
bé elnádasodott területrészekben kíméletes, évi egyszeri kaszálás, míg az erősen elnádaso-
dott területrészen évi kétszeri kaszálás szükséges. A Kistómalmi-láprét felett (délre) talál-
ható akácost folyamatosan át kellene alakítani hazai fajokból (molyhos tölgy, kocsányta-
lan tölgy, gyertyán) álló erdővé.

3.2. Kezelési javaslatok

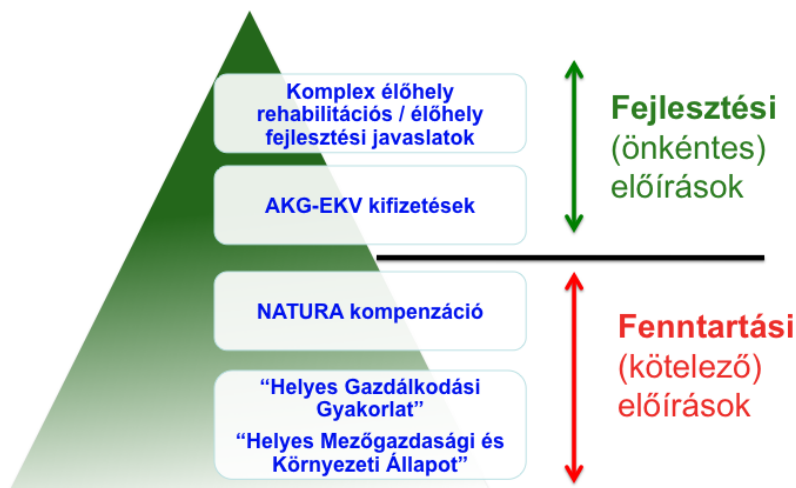
A fenntartási terv ismerteti a tervezési terület Natura 2000 hálózat szempontjából meghatározó botanikai, zoológiai értékeit, és az élőhelyekre vonatkozó adatok alapján meghatározza a természeti értékek fenntartása érdekében követendő, illetve javasolt gazdálkodási gyakorlatot. Ezeket a tervben „előírásoknak” nevezzük. Szükséges azonban kiemelni, hogy azok az előírások, amelyek nem képezik részét a jelenlegi jogszabályi rendszernek (pl. 269/2007. Kormányrendelet), nem kötelező érvényűek a gazdálkodók számára, pusztán az érintett Natura 2000 területek élőhelytípusainak megőrzését szolgáló földhasználati ajánlások. A fenntartási tervek kísérletet tesznek arra, hogy meghatározzák azokat az előírásokat, amelyek a jövőben – megfelelő kompenzációs háttér biztosítása esetén – kötelező érvénnyel betartandók lehetnek a gazdálkodók számára. Ezek az előírások azonban csak a későbbi egyeztetések eredményessége (a megfelelő támogatási rendszer kidolgozása) esetén ölthetnek jogszabályi formát, és válhatnak az érintettek számára kötelezővé.

A fenntartási tervben szereplő előírások meghatározása – művelési ághoz kötötten – élőhelytípus szinten történt. A faj- vagy élőhelyvédelmi szempontból azonos kezelést igénylő terület egységeket az egyszerűség kedvéért a terv ún. *kezelési egységként* határolja le, és jeleníti meg az 17. sz. térképmellékletben. A kezelési egységekhez olyan, ún. „harmonizált” listát használtunk, amely művelési áganként eltérő számú, de egységes szerkezetben, kódszámmal ellátva tartalmazza a kiválasztott húsz Natura 2000 területre vonatkozóan a lehetséges előírásokat. A Natura 2000 területek egységes kódszámmal jelzett ún. „harmonizált” előírásai a 20. sz. mellékletben találhatók.

A kezelési egységekhez rendelt előírások a működést tekintve a következők szerint csoportosíthatók:

1. Fenntartási előírások:
 - jogszabályokban rögzített, kötelező előírások,
 - Natura 2000 kompenzációs előírások (kötelező formában).
2. Fejlesztési előírások és javaslatok:
 - működő támogatási rendszerekhez – az Agrár-Környezetgazdálkodási Programhoz (AKG) és az Erdő-környezetvédelmi Programhoz (EKV) – kapcsolt, önkéntes formában működő előírások,
 - komplex élőhely-rehabilitációs és élőhely-fejlesztési javaslatok önkéntes formában.

Az előírások hierarchiáját az alábbi ábra szemlélteti:

1. Fenntartási előírások

A fenntartási előírások betartása azért szükséges, mert ezek révén biztosítható a Natura 2000 hálózat szempontjából fontos fajok, valamint élőhelyek fennmaradása, a területek jelenlegi állapotának megőrzése. Ezek

- részben jogszabályokban („Helyes Gazdálkodási Gyakorlat”, „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”) rögzítettek, tehát betartásuk *anyagi ellentételezés nélkül* is kötelező;
- részben a Natura 2000 területekre alkalmazott olyan előírások, melyek esetében az 1698/2005/EK rendelet 38. és 46. cikke alapján a Natura 2000 területen gazdálkodók *kompenzációs kifizetésre* lehetnek jogosultak a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés mértékéig. Ilyen kompenzációs kifizetésben a 269/2007 (X. 18.) Kormányrendelet értelmében már részesülnek a Natura-2000 gyepterületeken gazdálkodók. A fenntartási tervek további kötelező előírásokat határozhatnak meg a szántó, erdő és vizes élőhelyek vonatkozásában, valamint pontosíthatják a gyepterületek előírásait.

Hangsúlyozzuk, hogy a kompenzációt igénylő előírások csak akkor válnak kötelezővé, ha sikerül megteremteni a kifizetések anyagi háttérét.

2. Fejlesztési előírások

A fejlesztési előírások a területek természeti értékeinek növelésére irányulnak olyan gazdálkodási formák ösztönzésével, amelyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javítását célozzák meg. Ezek

- egyrészt olyan, az agrár-környezetgazdálkodási és erdő-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalat alapján és kifizetés ellenében megvalósítható *új előírások*, amelyek a területi sajátosságok figyelembevételével kerültek kialakításra, és amelyek a gazdálkodási módok meghatározása révén alapvetően a területek kezelésére vonatkoznak;
- másrészt komplex élőhely-rehabilitációs, illetve élőhely-fejlesztési javaslatok, amelyek megvalósulásának eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagymértékben nő. A célok eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges, ezért ezek is csak önkéntes formában, megfelelő támogatási programok mellett valósulhatnak meg.

Az előírások és a támogatási rendszerek tervezett kapcsolatát az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

Előírások	Támogatási forma
Fenntartási előírások	Önálló Natura 2000 kompenzáció formájában
Fejlesztési előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely rehabilitációs, élőhely fejlesztési javaslatok	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Egyéb javaslatok

A Natura területek fenntartása érdekében megfogalmazott, a gazdálkodással összefüggő tevékenységeket meghatározó előírások hatásainak az értékelése érdekében monitoring rendszert kell működtetni. E rendszernek biztosítania kell az adatok gyűjtésével, tárolásával, feldolgozásával, elemzésével és megjelenítésével kapcsolatos igényeket úgy, hogy mindezek eredményeként a rendszer alkalmas legyen a Natura területek kialakításakor megfogalmazott célok megvalósulásának a kimutatására, lehetőleg számszerűsített és a területi hatást is megjelenítő formában.

A monitoring rendszer képezi az alapját azoknak a kutatásoknak, melyek természeti értékek megőrzését szolgáló előírások megerősítését, vagy újak kialakítását célozzák. Légcélszerűbb formája ennek az, amikor a konkrét területhasználó (gazdálkodó) bevonásával, a közös érdekek konszenzusán alapuló kutatási program keretében történik a kutatási programnak nemcsak a megtervezése, hanem annak kivitelezése is.

3.2.1 Egységes kezelési előírások

Először minden egyes művelési ág esetében meghatározásra került az összes olyan fenntartási előírás és fejlesztési javaslat, amelyek valamennyi érintett - az adott művelési ághoz tartozó - kezelési egységen betartandóak, illetve javasoltak. Ezt követően a kezelési egységeknél már csak azok az előírások jelennek meg, amelyek a művelési ágankénti egységes előírásokon felül kimondottan csak az adott élőhelytípushoz kötődnek.

A, Erdőkre vonatkozóan

Érintett kezelési egységek: KE_5, KE_6, KE_7, KE_8, KE_11

Erdőkre vonatkozó egységes fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fafajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.

Erdőkre vonatkozó egységes fejlesztési javaslatok

Kód	Megnevezés
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.

E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás, kaszálás) alkalmazandók.
-----	--

3. 2.2. Kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatok

KE1 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel [Tünderrozsás, vízitökös, rencés, kolokános (láptavi) hínár (A23) és Állóvizek (U9)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az élőhely-típus a területen jelenleg beavatkozást nem igényel, de a területen folytatott vízgazdálkodást és horgászatot korlátozni kell. A tó kotrása, leengedése és a vízinövényzet irtása nem kívánatos. Helyi problémát jelent a partmenti stégek esetleges terjeszkedése és a partmenti növényzet irtása. Az élőhely-típust veszélyezteteti a környező területek beépítése.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

A partmenti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos!

A meglévő stégek és bejárók nem bővíthetők. Új stég és horgász hely nem alakítható ki.

Biztosítani kell, hogy a környező beépített területekről szennyvíz vagy egyéb szennyeződés az élővízbe ne mosódhasson be.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

KE2 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

6190 Pannon sziklagyepek (Stipo-Festucetalia pallentis) és 8210 Mészkősziklás lejtők sziklanövényzettel [A-NÉR: Felnyíló, mészkedvelő lejtő és törmelékgyepek (H2 és átmenete: H2×H4)]

6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia), 6240 Szubpannon sztyeppék [Á-NÉR: Félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdőssztyepprétek (H4 és átmenetek: H4×O7, H4×P2b, H4×M8)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

Fejlesztési előírások

Csak kifejezetten természetvédelmi célból, folyamatos ellenőrzés mellett, időszakosan.

Kód	Megnevezés
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A területen előforduló állományok kis kiterjedésűek (1-4 ha), fokozottan veszélyeztetettek. Gazdasági célú hasznosításuk természetvédelmi szempontból nem kívánatos és nem is gazda-

ságos. Az élőhely-típus megőrzése szinte kizárólag természetvédelmi célú beavatkozások végezését igényli és egyéb jellegű beavatkozásoknak is az élőhely megőrzését kell biztosítania. A mozaikos elhelyezkedés miatt külön (5) megadásra kerülnek ettől eltérő, ezt részletező kezelési javaslatok is, amik figyelembe veendők.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A katonai gyakorlótér (Sopron) területén a korábban felszántott területrészekben a rehabilitáció ideje alatt évi egyszeri, szükség esetén kétszeri kaszálással kell elősegíteni a visszagyepesedés folyamatát.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Gazdasági célú hasznosításuk (legeltetés) nem lehetséges, de kifejezetten természetvédelmi célból, folyamatos ellenőrzés mellett időszakosan legeltethetők birkával (0,2 áe/ha).

Beépítésük, illetve épület kialakítása, továbbá művelésből való kivonásuk nem engedélyezhető!

Szóró, sózó, egyéb etetőhely, rakodó, depónia nem alakítható ki.

Időszakosan (szükség szerint), de legalább tízévente biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását gereblyézéssel vagy mozaikos égetéssel. Az égetés során összefüggően max. 100m² kiterjedésű terület égethető le. Évente az összefüggő gyepterület (pl. tisztás, gyepfolt) max. 10%-a kezelhető égetéssel.

A gyepekben megtelepedő özönnövényeket, különösen az akácot és a bálványfát, haladéktalanul el kell távolítani. A mechanikus irtás mellett engedélyezhető vegyszeres kezelés is.

Vegyszer használata során alkalmazandó szabályok:

- A vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni az ellenőrizhetőség biztosítására.
- Az 5 cm-nél vastagabb egyedek esetében kizárólag injektálás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve ecsetelése során alkalmazható vegyszer. Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus.
- Az 5 cm-nél vékonyabb egyedek esetében a levágás után a vágásfelületre pontpermetezéssel vagy ecseteléssel juttatható ki vegyszer.
- Az első kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de a talajra a vegyszer nem juthat.

Az üzemtervezett erdőterületen található, de erdőként tervezett tisztások esetében az erdészeti hatóságnál kezdeményezni kell a tisztásként való nyilvántartásba vételét az Országos Erdőállomány Adattárban.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Erdősítésük és fásításuk nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Fás legelő kialakítása nem támogatható.

KE3 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek [Franciaperjés rétek (E1)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.

Legeltetés esetén:

Kód	Megnevezés
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

Kaszálás esetén:

Kód	Megnevezés
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
-------	---

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Méretük miatt elsősorban kaszálassal kezelhetők. Jelenlegi állapotuk indokolja az évi egyszeri kötelező kaszálást.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A terület jelenlegi állapota szempontjából nem releváns az élőhelyrekonstrukciós javaslat.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

- Erdősítésük és fásításuk nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

- Fás legelő kialakítása nem támogatható.
- Gazdálkodók bevonása az agrárkörnyezetvédelmi programokba.

KE4 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai [Patakparti és lápi magaskórósok (D5)]

7210 Meszes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival és

7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek [Láprétek (*Caricion davallianae*) (D1)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendkezelő használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.

GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.

Fejlesztési előírások: -

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Gazdasági célú hasznosításuk természetvédelmi szempontból nem kívánatos és nem is gazdaságos. Az élőhely-típus megőrzése szinte kizárólag természetvédelmi célú beavatkozások végezését igényli és egyéb jellegű beavatkozásoknak is az élőhely megőrzését kell biztosítania.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A Kistóalmi láprét külön élőhelyrekonstrukciót igényel, a nádasodás és cserjésedés miatt. A kevésbé elnádásodott területrészeken évi egyszeri kaszálás szükséges, míg az erősen elnádásodott területrészen (déli nyúlvány), a nád kiritkulásáig, évi kétszeri kaszálás szükséges. A kaszálás július 15. és augusztus 15. között végezhető el. Az erősen elnádásodott területrészen az első kaszálást június 15-ig el kell végezni, a kaszálást megelőzően a fehérmájvirág (*Parnassia palustris*) töveket jelölésekkel lehatárolt foltok kivételével. Ezen foltokat csak virágzás után (szeptember vége) szabad lekaszálni.

A kaszálást csak könnyű, egytengelyes alternáló kaszával vagy kézi kaszával szabad elvégezni. A lekaszált szénát a kaszálást követő két héten belül össze kell gyűjteni, és elszállítani a területről vagy sávokban elégetni. A területen szükség van a megjelenő cserjék, elsősorban a rekettyefűz, időszakosan történő visszaszorítására, ugyanakkor a feketélő fűzeket kímélni kell. A területre beszóródó amerikai köris egyedeket haladéktalanul el kell távolítani.

Az előfordulási területen kívül szükséges beavatkozások

A Kistóalmi láprét felett (délre) található akácost folyamatosan javasolt átalakítani hazai fafajokból (molyhos tölgy, kocsánytalan tölgy, gyertyán) álló erdővé. Az érintett erdőrészletben (Sopron 47J erdőrészlet) 20 éven belül az akácot javasolt eltávolítani. Az erdőben meglévő idős, hazai fafajú egyedeket tilos kivágni. A levágott akác egyedek tuskóját sarjadzást gátló vegyszerrel (Lontrell, Garlon 4E, Medallon) kell kezelni (ecsetelés vagy pontpermetezés).

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Beépítésük, illetve épület kialakítása, továbbá művelésből való kivonásuk nem engedélyezhető!

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Erdősítésük és fásításuk nem engedélyezhető.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Fás legelő kialakítása nem támogatható.

KE5 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők [Fűz- és nyírlápok (J1), Égerligetek (J5)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Állományfoltjaikat a vágásos erdőgazdálkodásból ki kell vonni, semmilyen beavatkozásra nincs szükség.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A területek megfelelő vízellátását biztosítani kell.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Célállományok nem határozhatók meg: amennyiben csak őshonos fafajok vannak jelen, bármilyen kombináció elfogadható (azaz az elegyfajok konszociációja is), a lényeg a folyamatos erdőborítás.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

KE6 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek [Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2 és számos átmenete: K2×K7ba; K2×L2a; K2×L2a×RC; K2×RC, K2×S1, K2×S4)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználatuk során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtürsülésnek megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászó fa meghagyásával.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az állományok igen száraz és száraz típusait a vágásos üzemmódból ki kell vonni. Fahasználatra kizárólag egészségügyi okból kerülhet sor. A keletkező lékekben elsősorban a természetesen felferődő újulatra kell támaszkodni, végső esetben a gyorsan növő elegyfajok csemetéivel kell pótlásokat végezni.

A félszáraz és üde típusokat fokozatos felújítóvágással 2(-3) részben kell felújítani. A felújítóvágásokat úgy kell ütemezni 5-15 év leforgása alatt, hogy a tölgycsemetéket megjelenésük után 1-2 évvel fel lehessen szabadítani.

Az élőhely típusban kiemelt feladat az idős, odvas fák, illetve a lábon száradó vagy fekvő holtfa biztosítása, mert a jelölő állatfajok többsége ezekhez kötődik.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az élőhely-fejlesztési javaslatok elsősorban a vágásos üzemmódról valamilyen természetkímélőbb (szálató, átalakító) üzemmódra való áttérést, illetve a fatermelésből történő kivonást szorgalmazzák. A fejlesztések során további fontos feladat a tájidegen és a nem őshonos fajok eltávolítása az élőhelyről.

A Natura 2000 területen növelhető a közösségi jelentőségű élőhelyek aránya a „keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők” (RC) és „tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen er-

dők és ültetvények” (RD) ÁNÉR-élőhelytípusok a gyertyános-tölgyes termőhelyű állományokban történő viszonylag kis beavatkozásokkal, mert belátható időn belül közösségi jelentőségű élőhelyé (91G0) alakíthatók. Ennek megfelelően az előhasználatok során törekedni kell a termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulás fajokösszetételének és szerkezetének kialakítására, valamint második lombkoronaszint és cserjeszint kialakítására. A fahasználatok során kiemelt figyelmet kell fordítani a gyepszint védelmére is.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Állománynevelésre csak a gazdálkodásra alkalmas félszáraz és üde típusokban van szükség.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

KE7 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

91H0 Pannon molyhos tölgyesek [Mészkedvelő és melegkedvelő tölgyesek (L1 és átmenetei: L1×K2; L1×L2a; L1×RC)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Állományfoltjaikat a vágásos erdőgazdálkodásból ki kell vonni, semmilyen beavatkozásra nincs szükség.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az élőhely-típus esetén komoly veszélyeztető tényező a környező erdőrészekben található, agresszíven terjedő fajok jelenléte. A fejlesztési előírások az adott erdőrészletben, illetve a környező erdőrészletekben ezen fajok telepítését, illetve jelenlétét akadályozzák meg.

A „keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők” (RC) és „tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények” (RD) Á-NÉR-élőhelytípusok a molyhos tölgyes termőhelyű állományokban viszonylag kis beavatkozásokkal, belátható időn belül közösségi jelentőségű élőhellyé (91H0) alakíthatók, így a Natura 2000 területen növelhető lenne a közösségi jelentőségű élőhelyek aránya. Ennek megfelelően az előhasználatok során törekedni kell a termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulás fafajösszetételének és szerkezetének kialakítására. Második lombkoronaszint és cserjeszint kialakítása, ahol az lehetséges. A fahasználatok során kiemelt figyelmet kell fordítani a gyepszint védelmére.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Célállományok javasolt meghatározása: amennyiben csak őshonos fafajok vannak jelen, bármilyen kombináció elfogadható (azaz az elegyfajok konszociációja is), a lényeg a folyamatos erdőborítás.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

KE8 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

91M0 Pannon cseres-tölgyesek [Cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a és átmenetei: L2a×K2; L2a×K2×RC; L2a×K7b; L2a×L1; L2a×S1; L2a×S4)]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Kód	Megnevezés
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.

E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználatuk során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.

E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászóró fa meghagyásával.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Az állományok igen száraz és száraz típusait a vágásos üzemmódból ki kell vonni. Fahasználatra kizárólag egészségügyi okból kerülhet sor. A keletkező lécekben elsősorban a természetesen felverődő újulatra kell támaszkodni, végső esetben a gyorsan növvő elegyfajok csemetéivel kell pótlásokat végezni. A túltartott vadállomány szabályozásáról gondoskodni kell.

A félszáraz és üde típusokat fokozatos felújítóvágással 2(-3) részben kell felújítani. A felújítóvágásokat úgy kell ütemezni 5-15 év leforgása alatt, hogy a tölgycsemetéket megjelenésük után 1-2 évvel fel lehessen szabadítani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az élőhely-fejlesztési javaslatok elsősorban a vágásos üzemmódról valamilyen természetkímélőbb (száraló, átalakító) üzemmódra való áttérést, illetve a fatermelésből történő kivonást szorgalmazzák. A fejlesztések során további fontos feladat a tájidegen és a nem őshonos fajok eltávolítása az élőhelyről.

A „keményfás jellegű vagy telepített egyéb erdők” (RC) és „tájidegen fafajokkal elegyes jellegű erdők és ültetvények” (RD) Á-NÉR-élőhelytípusok a cseres-tölgyes termőhelyű állományokban viszonylag kis beavatkozásokkal, belátható időn belül közösségi jelentőségű élőhelyé (91M0) alakíthatók, így a Natura 2000 területen növelhető lenne a közösségi jelentőségű élőhelyek aránya. Ennek megfelelően az előhasználatok során törekedni kell a termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulás fafajösszetételének és szerkezetének kialakítására. Második lombkoronaszint és cserjeszint kialakítása, ahol az lehetséges. A fahasználatok során kiemelt figyelmet kell fordítani a gyepszint védelmére.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Állománynevelésre csak a gazdálkodásra alkalmas félszáraz és üde típusokban van szükség.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

KE9 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

– [T1 Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák és T6 Kistáblás mozaikok]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Az élőhely-típus nem közösségi jelentőségű élőhely. A közösségi jelentőségű élőhelyeket a tervezési területen a szántóföldi művelés nem veszélyezteti, így a művelés korlátozása nem szükséges.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

A Szárhalmi-erdőben található szántók és parlagok esetében a potenciális vegetáció erdő, többnyire cseres- ill. gyertyános-tölgyes. Ezen szántóterületek esetében kívánatos az őshonos fafajokkal történő mihamarabbi beerdősítés.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Az erdősítés során cser (Quercus cerris), kocsánytalan tölgy (Quercus petraea), molyhos tölgy (Quercus pubescens) és helyenként gyertyán (Carpinus betulus) alkalmazható fő fafajként. Akác, vörös tölgy, vörös fenyő, erdei és feketefenyő nem ültethető.

A dombsor déli részének északi lejtőjén (Felső puszták és Feketeföldek) található szántóterületek esetében szintén kívánatos az őshonos fafajokkal történő mihamarabbi beerdősítés. Az erdősítés során cser (Quercus cerris), kocsánytalan tölgy (Quercus petraea), molyhos tölgy (Quercus pubescens) és helyenként gyertyán (Carpinus betulus) alkalmazható fő fafajként. Akác, vörös tölgy, vörös fenyő, erdei fenyő és fekete fenyő nem ültethető.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Ezen szántóterületek esetében kívánatos az őshonos fafajokkal történő mihamarabbi beerdősítés.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Fás legelő a területen kialakítható.

KE10 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

– [OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok, OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

Az élőhely-típus nem közösségi jelentőségű élőhely. A közösségi jelentőségű élőhelyeket a tervezési területen az élőhelytípus jelenlegi művelése nem veszélyezteti, így a művelés korlátozása nem szükséges.

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gyepegetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez
GY32	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyez
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.

GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkímélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY82	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárazzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY110	Hengerezés nem megengedett.

GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására támogatható.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Ezek az élőhelyek potenciális közösségi jelentőségű élőhelyek, de helyreállításuk vagy átalakításuk hosszabb időt (5-10 év) vesz igénybe. Megfelelő talajviszonyok (pl. ?) esetén javasolt az erdősítésük, míg a sekélyebb talajrétegű területeken a gyep állapotának javítása tűzhető ki célul.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Özönfajok rendszeres, de legalább háromévente történő eltávolítása és a felhalmozódott fűavar rendszeres, de legalább ötévente történő eltávolítása mozaikos égetéssel, kaszálással vagy legeltetéssel indokolt.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Ismételt intenzív művelésbe (szántó, szőlő, gyümölcsös) vonásuk korlátozása.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Megfelelő talajviszonyok esetén javasolt az erdősítésük, míg a sekélyebb talajrétegű területeken a gyep állapotának javítása tűzhető ki célul.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Fás legelő a területen kialakítható.

KE11 kezelési egység

(1) Érintett élőhelyek

– [S1 Akácok, S2 Nemes nyárasok, S3 Egyéb tájidegen lombos erdők, S4 Erdei- és feketefenyvesek, S5 Egyéb tájidegen fenyvesek]

(2) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Fenntartási előírások

-

Fejlesztési előírások

Kód	Megnevezés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.

E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fászszerűak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) kell megakadályozni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

(3) A kezelési javaslatok indoklása

Ezek az élőhely-típusok jelenleg nem minősülnek közösségi jelentőségű élőhelynek, azonban többnyire természetes erdők helyén, azok közé ékelődve fordulnak elő. Az ültetvények egyes fajai, különösen az akác és a fenyők be tudnak telepedni közösségi jelentőségű élőhelyekre, így veszélyeztetik azok fennmaradását, emiatt indokolt ezen állományok átalakítása a termőhelynek megfelelő, honos fafajú erdővé.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Nemes nyár, nemes fűz, fekete fenyő és akác ültetése a területen nem javasolt.

Nemes nyár, nemes fűz, erdei fenyő, fekete fenyő és akác monokultúrák a területen nem alakíthatók ki.

Elegyfajként az erdei fenyő egyes erdőrészekben ültethető maximum 30% elegyarányig, amennyiben az üzemtervben szerepel és a környező közösségi jelentőségű élőhelyeken nem okoz problémát.

A meglévő állományok átalakítását véghasználat után az adott termőhelynek megfelelő honos fafajokkal kell biztosítani.

A véghasználat során az állományba betelepített, a termőhelynek megfelelő honos fafajok egyedeit meg kell kímélni.

(5) Egyéb/lokális kezelési, fenntartási javaslatok

Nincs javaslat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

(7) Agrár-erdészeti rendszerek kialakítására vonatkozó tiltás vagy javaslatok

Az élőhely-típus esetében nem releváns.

3.2.3. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Sopronkőhidai egykori halastavak

Az egykori halastavak sokáig a sopronkőhidai börtön szennyvíztisztítójának ülepítőjeként funkcionáltak, emiatt feltöltődtek és ma mocsári élőhely borítja őket. A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság már régóta tervezi a tavak helyreállítását, megfelelő anyagi források esetén javasolt a megvalósítása. Az élőhely-rekonstrukció során ügyelni kell arra, hogy a tavak feltöltése ne a Rákos-patak visszaduzzasztásával, hanem táplálócsatornán keresztül valósuljon meg. A part menti területeken sekély vizes zónákat kell kialakítani a mocsári növényzet megmaradása érdekében. A tavak turisztikai, szabadidős és horgászati hasznosítása nem engedélyezhető. Halászati hasznosítása csak extenzív módon, a természetvédelmi érdekek maximális figyelembevételével lehetséges.

Kistóalmi-láprét

A Kistóalmi-láprét rekonstrukciója már 2001-ben megkezdődött. Az élőhely-típus kezelési előírásainál megfogalmazott előírások betartásával a nád visszaszorítását folyamatosan biztosítani kell. A területre részletes élőhely-rekonstrukció javaslat készült 1997-ben, az abban foglalt, nem a konkrét területre vonatkozó javaslatok végrehajtását biztosítani kell.

Az erdők

A „keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők” (RC) és „tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények” (RD) ÁNER-élőhelytípusok viszonylag kis beavatkozásokkal, belátható időn belül közösségi jelentőségű élőhellyé alakíthatók, így a Natura 2000 területen növelhető lenne a közösségi jelentőségű élőhelyek aránya. Ennek megfelelően az előhasználatok során törekedni a termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulás fafajösszetételének és szerkezetének kialakítására. Második lombkoronaszint és cserjeszint kialakítása, ahol az lehetséges. A fahasználatok során kiemelt figyelmet kell fordítani a gyepszint védelmére.

3.2.4. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló védett és fokozottan védett, illetve közösségi jelentőségű fajok esetében kiemelt fajvédelmi intézkedésekre csak néhány esetben, elsősorban a fokozottan védett fajok esetében van szükség. A fajok többsége esetén az élőhelyvédelmi intézkedések elegendőek a fajok állományainak fennmaradásához.

Denevérfajok

- Kiemelt feladat az ismert és a potenciális telelőhelyek (templomok, pajták, padlások, barlangok, mesterséges üregek) felmérése a területen és a környező településeken. Az ismert telelőhelyek zavartalanságának biztosítása felhívással, őrzéssel, szükség esetén lezárással.
- Az erdőkben a lehető legtöbb idős, odvas fa biztosítása (min. 5-10 egyed/ha).
- Azokban az erdőrészekben, ahol nincs vagy nem elegendő odvas fa található, odútelepeket kell létesíteni.

Boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus* L.)

- Ex situ védelem (mesterséges szaporítás és kiültetés) szükséges.
- Az ismert lelőhelyek őrzése virágzási időben.
- Az ismert egyedek mesterséges beporzása és a beérett magok helyszínen történő szétszórása.

Lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris* L.), hagymaburok (*Liparis loeselii* (L.) Rich.) és halvány ujjaskosbor (*Dactylorhiza ochroleuca* (Schur) Holub)

A három faj élőhelyének részletes kezelési előírásait az élőhely-védelmi intézkedéseknél ismertettük. Az ott meghatározott kezelési feladatok mellett az alábbi intézkedések szükségesek:

- Virágzási időben az előfordulási terület őrzése.

Légybangó (*Ophrys insectifera* L.), leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis* Wender.), fekete kökörcsin (*Pulsatilla pratensis* (L.) Mill. ssp. *nigricans* (Störck) Zamels), sömörös kosbor (*Orchis ustulata* L.), ökörszem *Buphthalmum salicifolium* L.), apró nőszirm (*Iris pumila* L.) és sárga len (*Linum flavum* L.)

A száraz gyepekben élő védett növényfajok esetében általában elegendőek az élőhely-védelme érdekében tett javaslatok. A kiemelt 7 faj esetében sincs szükség különleges beavatkozásra, azonban biztosítani kell, hogy a kezelések során a meglévő állományok ne sérüljenek. Az élőhely-védelemnél meghatározott kezelési feladatok mellett az alábbi intézkedések szükségesek:

- Virágzási időben az előfordulási terület őrzése.
- A fajok védettségére és veszélyeztetettségére felhívó táblák kihelyezése a tisztások közelében.

Hóvirág (*Galanthus nivalis* L.)

- A faj lelőhelyein biztosítani kell a folyamatos erdőborítást.
- A faj lelőhelyein gyomirtó vegyszerek használata nem engedélyezhető, kivéve az özönfajok és nem őshonos fafajok eltávolítását célzó pontpermetezéseket.
- A faj lelőhelyein fahasználat csak fagyott talaj esetén végezhető.
- A faj lelőhelyein vonszolás, közelítés nem végezhető, minden tevékenységet a talajfelszín sérülme nélkül kell végezni.

Gérbics (*Limodorum abortivum* (L.) Sw.)

- Ismert termőhelyén minden erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása, kivéve az akác és a bálványfa irtása. Az irtást fokozott természetvédelmi felügyelet mellett szabad csak elvégezni.
- Szükség esetén a töveket önálló védelemmel (drótháló) kell ellátni a vadrágás megakadályozására.

Kövi benge (*Rhamnus saxatilis* Jacq.)

- Az erdőgazdálkodás során az erdőszegélyeket kímélni kell (legalább 20 méteres sávban érintetlenül kell hagyni), kivéve a bálványfa irtása.
- A lelőhelyek túlzott cserjésedése (meghaladja 50%-ot) esetén biztosítani kell a cserjék visszaszorítását.
- Szükség esetén a bokrokat önálló védelemmel (drótháló) kell ellátni a vadrágás megakadályozására.

Keskenylevelű tüdőfű (*Pulmonaria angustifolia* L.), bíboros kosbor (*Orchis purpurea* Huds.) és pázsitos nőszirm (*Iris graminea* L.)

- A termőhelynek megfelelő fafajú erdőrészekben az erdészeti munkák előtt a tövek körül védőzóna (min. 30m) kijelölése szükséges, amelyet a munkák nem érinthetnek. Amennyiben az erdészeti beavatkozás nem kerülhető el (pl. akác és bálványfa irtása), akkor a munkák csak szigorú feltételek és folyamatos ellenőrzés mellett végezhetők el. Javasolt feltételek:

- Munkavégzés csak termésérés után (szeptember-) történhet.

- Kiemelt figyelmet kell fordítani a talajfelszín sérülésének megakadályozására (vonszolás kerülése).
- A fenyőtelepítések szegélyében lévő állományok környezetében (min. 30 m) tarvágás helyett a fenyőtelepítések óvatos megbontása szükséges, majd a spontán betelepedő, esetleg beültetett honos fafajok egyedeinek segítségével kell az állományokat átalakítani.
- A kijelölt turistautak mentén élő állományok esetében tájékoztató táblák segítségével kell felhívni a figyelmet a védett növények jelenlétére.
- A virágzási időben az állományok környezetében biztosítani kell a természetvédelmi örök rendszeres ellenőrzését, különösen a hétvégeken.

Szarvasbogár (*Lucanus cervus* L.) és nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo* L.), illetve általában a xilofág rovarok

Az egészségügyi termelések során hektáronként 5-10 lábon száradó, vagy fekvő, megfelelő vastagságú faegyedet kell meghagyni

3.2.5. Kutatás, monitorozás

Az irányelvek a Natura 2000 területekre monitorozási és kutatási feladatokat is előírnak. A közösségi jelentőségű fajok és természetes élőhelyek védelmi helyzetének rendszeres ellenőrzése céljából azok állományát, hazai elterjedését és természetvédelmi állapotát rendszeresen ellenőrizni kell, és különleges figyelmet kell fordítani a közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kutatására. Az Európában vadon élő madárfajok állományának védelméhez, kezeléséhez és hasznosításához szükséges kutatást is elő kell segíteni. A monitorozás tekintetében még nincsenek egységesített előírások és módszerek, de a hazánkban 1997-óta működő Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében kidolgozott mintavételi eljárások jó alapot nyújtanak majd a Natura 2000 területek monitorozásához.¹

3.2.5.1. Faj szintű monitorozás

Fokozottan védett növényfajok

- Az ismert és potenciális lelőhelyeken előforduló egyedek felmérése évente javasolt.
- Felmérés javasolt módszertana: ponttérképezés (5-20 m) pontos egyedszám megadásával
- Vizsgálatra javasolt fajok: boldogasszony papucs (*Cypripedium calceolus*), légybangó (*Ophrys insectifera*), lápi hízóka (*Pinguicula vulgaris*), hagymaburok (*Liparis loeselii*)

Védett és közösségi jelentőségű növényfajok

- Az ismert és potenciális lelőhelyeken előforduló egyedek felmérése legalább háromévente javasolt.
- Felmérés javasolt módszertana: ponttérképezés (5-20 m) pontos vagy becsült egyed- vagy hajtásszám megadásával
- Vizsgálatra javasolt fajok: kövi benge (*Rhamnus saxatilis*), gérbics (*Limodorum abortivum*), keskenylevelű tüdőfű (*Pulmonaria angustifolia*), pázsitos nőszirm (*Iris graminea*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*)

Piros szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*)

- Elsősorban a már folyó felméréseket kell folytatni a szaporodó helyeken.

Lepkefajok monitorozása

- Az ismert és potenciális lelőhelyek felmérése, populációméret becslése.

¹ http://edktvf.zoldhatosag.hu/tartalom/termved/tv_natura.html 2009-12-18 alapján

- Populáció-dinamikai vizsgálatok.
- Vizsgáltra javasolt fajok: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), Kis apolló-lepke (*Parnassius mnemosyne*), nagy éjjeli pávaszem (*Saturnia pyri*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) (fajlista a vizsgálatok függvényben bővíthet).

Közösségi jelentőségű bogárfajok vizsgálata

- Az ismert és potenciális lelőhelyek felmérése, populációméret becslése.
- Populáció-dinamikai vizsgálatok.
- Vizsgáltra javasolt fajok: szarvabogár (*Lucanus cervus*), nagy hősincér (*Cerambyx cerdo*) (fajlista a vizsgálatok függvényben bővíthet).

3.2.5.2. Közösség szintű monitorozás

A területen jelenlévő közösségi jelentőségű fajok esetében javasolt egy megalapozó jellegű faunisztikai vizsgálat, amely alapján eldönthető, hogy a jövőben, milyen gyakorisággal indokolt a monitorozásuk.

Denevérek közösségek javasolt faunisztikai vizsgálata, majd a későbbiekben monitorozása

- A területen előforduló fajok felmérése élőhely-típusonként, az előforduló fajok számára alkalmas területek lehatárolása becsült vagy mért populációmérettel
- A fontosabb telelőhelyek feltárása a vizsgálati területen és 50 km-es környezetében
- Felmérés javasolt módszertana: NBmR protokoll szerint

Pelefajok faunisztikai vizsgálata, majd monitorozása

- A területen előforduló fajok felmérése élőhely-típusonként, az előforduló fajok számára alkalmas területek lehatárolása becsült vagy mért populációmérettel
- Felmérés javasolt módszertana: NBmR protokoll szerint

3.2.5.3. Élőhely szintű monitorozás

A tervezési terület 1:10000 léptékű élőhely-térképe 2007-ben készült el. A térképezés ismétlését a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2017-ben tervezi. A változások kimutatásához a 10 évenkénti visszatérés szakmai szempontból elégségesnek tekinthető, azonban az Európai Bizottsághoz benyújtandó élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerint előírt (a hazánkban előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek természetvédelmi helyzetéről is szóló) ún. országjelentés miatt célszerű lehet az ismétléseket 6 vagy 12 éves periódusokban végezni.

3.2.5.4 Területkezelések hatásainak monitorozása

A területkezelések hatásainak monitorozása annak érdekében szükséges, hogy a kezelések eredményeit értékelni lehessen, illetve ha nem kedvező természeti folyamatok indulnak el időközben, akár hatásukra, akár más tényező hatására, akkor a lehető leghamarabb közbe lehessen avatkozni. A hatások monitorozása többféleképpen lehetséges.

Eseménynapló vezetése

A területen folyó engedéllyel vagy engedély nélkül végzett tevékenységek fontosabb adatainak rögzítése és amennyiben rendelkezésre állnak adatok (pl. erdészeti tevékenység, őri naplók), akkor a múltbeli események feldolgozása indokolt. Az adatokat célszerűen a Természetvédelmi Információs Rendszer megfelelő moduljában kell rögzíteni. Javasolt adatok:

- Megfigyelők
- Időpont/Időszak
- Tevékenység leírása
- Tevékenységgel érintett terület lehatárolása (térkép)
- Ismert és nyilvánvaló hatások

Száraz gyepek kezelésének vizsgálata

- Cönológiai vizsgálatok
- Egyenesszárnnyúak és talajlakó állatok
- Védett és fokozottan védett növényfajok

Kistóalmi-láprét rekonstrukciójának vizsgálata

- Cönológiai vizsgálatok
- Védett és fokozottan védett növényfajok

3.3A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogszabályok és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik a Natura 2000 területekre is.

SAPS – egyszerűsített területalapú támogatás

Az EMOGA Garancia részlegéből minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint 2009-től a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) rendszerének betartása.

Kölcsönös Megfeleltetés

A Kölcsönös Megfeleltetés (KM) egy harmonizált jogszabályi környezetet jelent, valamint gazdálkodási alapkövetelményeket foglal magába, mely rendszer bevezetése minden tagállam számára kötelező. A KM részét képezi többek között a Natura 2000 területeken való gazdálkodás feltételeinek a betartása is. Jelenleg a 269/2007 sz. Kormány rendelet által meghatározott feltételrendszerek betartása kötelező, mely kizárólag gyepterületeken van hatályban. Ezeknek a feltételeknek a betartása nem csupán a Natura 2000 területekre járó kompenzációs támogatás folyósításának feltétele, hanem a SAPS támogatásé is.

Natura 2000 területek támogatása

A 1698/2005 EC Tanácsi rendelet 38.§ alapján vidékfejlesztési forrásból kompenzációs kifizetés adható a kijelölt Natura 2000 területen gazdálkodók számára. Tekintettel arra, hogy a 269/2007 számú kormányrendelet alapján jelenleg gyepterületekre vannak hatályban földhasználati korlátozások, a 38§ alapján a kijelölt Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatásban részesülnek, melynek mértéke 38 Euro/ha.

Egyéb támogatások

A Natura 2000 program a hazai vidékfejlesztési programozásba integráltan került beépítésre és az alábbi támogatási programokban is előnyt élveznek ezek a területek:

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- Nem termelő beruházások
- Erdő-környezetvédelmi támogatások
- 1. tengelyes támogatások

A fenntartási tervek szerepe a jelenlegi támogatási rendszerben.

Egyes vidékfejlesztési támogatások a Natura 2000 területekre vonatkozóan a fenntartási tervekhez kötötték a támogatási részvételt. A mezőgazdasági földterület első erdősítése jogcím, valamint az agrár-erdészeti rendszerek jogcím, melyek művelési ág váltással járó támogatások, csak abban az esetben engedélyezik Natura 2000 területen a támogatás igénylését, ha az a fenntartási tervvel összhangban van. A fenntartási tervek ilyen módú alkalmazása biztosítja azt, hogy az Unió pénze megfelelően hasznosuljon, nem hatnak egymás ellen, valamint kiküszöbölik azt, hogy a Natura 2000 területeken esetlegesen éppen Unió forrásból történjen károsodás.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg csupán a 269/2007. számú kormányrendelet alapján van kompenzációs kifizetés. Az ebben a rendeletben meghatározott földhasználati előírások betartása minden Natura 2000 gyepterületen kötelező. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó, erdő, halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezen területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A gyepterületekre vonatkozó földhasználati korlátozások olyan alapvető előírásokat fogalmaznak meg, melyek betartása minden hazai gyepterületen elengedhetetlen, a természeti értékesség fenntartása érdekében. Ez a rendelet azonban az általánosságából adódóan nem tud kezelni olyan speciális területi problémákat, melyek a Natura 2000 hálózat esetében fontosak. Ebből adódóan a fenntartási tervek egyik legnagyobb hozadéka az a területiségből eredő specialitás, mely megfelelően képes megalapozni a speciális kezelési irányokat. Ezen túlmenően a fenntartási tervek egy, a jelenleginél pontosabb, a területek igényeihez jobban igazodó támogatási rendszer megalapozását is hivatottak előkészíteni, és szakmailag megfelelően alátámasztani.

Figyelembe véve a Natura 2000 területekre meghatározott célokat, a fenntartási tervek feladata több szintű:

- Ajelenlegi állapot szinten tartását célzó előírások meghatározása
- A jelenlegi állapot jobbítását célzó előírások meghatározása
- Élőhely rekonstrukciós irányok meghatározása

Természetesen a fenti szempontok kifejezetten az élőhelyek számára fontos irányokat mutatják be, és a fenntartási tervnek ennél jóval többet kell tartalmazniuk, például a monitoring rendszerre tett javaslatot, illetve nem lehet elfelejteni a társadalmi konszenzus kialakítását sem.

A támogatások javasolt területi rendszere

A Natura 2000 területek legkisebb tervezési egysége az élőhely, illetve az élőhely folt. Ez az az egység, mely ökológiai szempontból homogén egységet képez, illetve jelölő élőhely esetén is ezek a foltok kerültek azonosításra. A jelölő növény és állatfaj esetében is élőhely szintű azonosítás történt fajvédelmi szempontból, mely állatok esetén több élőhely típust is érinthet. Mind az adatgyűjtés, mind a monitoring élőhely szinten értelmezhető.

A földhasználat esetében a területi egység az ún. *kezelési egység*, amely azokat az élőhely foltokat nevesíti, melyek egységes kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el. A *kezelési egységek* a Natura 2000 területeket általában nagyobb tömbökbe aggregálják, azonban előfordulhat olyan élőhelyfolt is, amely két kezelési egységbe tartozik. A kezelési egység szerepe és jelentősége a földhasználati előírások területhez rendelésénél nyilvánul meg.

A kezelési egységhez az alábbi földhasználati előírások tartoznak:

- Kötelező előírások
- Ajánlott/elvárt előírások
- Komplex élőhely rehabilitációs/ élőhely fejlesztési előírások

A területiség esetében külön figyelemmel kell lenni a jelenlegi területalapú támogatási rendszer működésére, mely a hasznosított mezőgazdasági területeket veszi alapul. Natura 2000 területek támogatása esetében éppen azok a területek lehetnek értékesek, illetve fejlesztésre javasoltak, melyek jelenleg nem minősülnek hasznosított területnek (belvizes foltok, becserjésedett gyepek, felhagyott szántó területek). Ennek az ellentétnek a feloldása alapvetően határozza meg a Natura 2000 területek fenntartásának és fejlesztésének a sikerét.

A Natura 2000 terület lehetséges támogatási szintjei

Kötelező szint

Ezek azok a javasolt előírások, amelyek betartása indokolt a terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében. A fő területhasználati irányok meghatározása mellett olyan előírások meghatározása célszerű, melyek betartása alapvetően meghatározza a fajok, valamint az élőhelyek fennmaradását (pl.: gyepek művelési ág fenntartására való kötelezés, a területről vízelvezetés tiltása stb.).

A 1698/2005 EC rendelet 38.§-a alapján kompenzációs kifizetésre jogosultak a Natura 2000 területen gazdálkodók a földhasználati korlátozásból eredő jövedelemkiesés, valamint több-letköltség mértékéig. Ez a jogszabályi háttér a Natura 2000 hálózat alapszintű fenntartásához szükséges. Jelenleg a 269/2007. számú kormányrendelet képezi a 38§ alapján jogosult kifizetés alapját.

A kötelező szint minden Natura 2000 területen gazdálkodó földhasználóra kötelező érvényű.

Önkéntes szint

A második előírás szint már a területek természeti értékeinek a növelésére irányul, olyan gazdálkodási formák ösztönzése mellett, melyek a fajok populációjának növekedését, valamint az élőhelyek állapotának javulását célozzák meg. Ebbe a kategóriába az agrár-környezetgazdálkodási logika mentén, önkéntes vállalás alapján, de a területi sajátosságok figyelembe vételével történik az előírások meghatározása. Ebben a kategóriában kizárólag területkezelésre vonatkozó, gazdálkodási módot meghatározó előírások tartoznak.

A Natura 2000 területek értékességének növelése érdekében, speciális előírások kidolgozása mellett önkéntes programban való részvétellel lehet a gazdálkodókat ösztönözni arra, hogy a jelölő fajok és élőhelyek állapotának javításában aktívan részt vegyenek. Az önkéntes szinten már kezelni kell az egyediséget, illetve az adott Natura 2000 területen belül azonosítani kell az eltérő célokat, és az ahhoz rendelt földhasználati előírásokat.

Komplex élőhely rehabilitációs/élőhely fejlesztési előírások

A harmadik típusú előírások az önkéntes szinten belül megjelenő speciális előírások, melyek a területek vonatkozásában a legjelentősebb változást jelentik. Olyan terület-, tájhasználat-váltási, illetve élőhely rekonstrukciós, rehabilitációs prioritások, irányok tartoznak ide, melyek eredményeként a terület arculata jelentősen megváltozik, természeti értékessége nagy mértékben nő. Ebbe a kategóriába inkább prioritások, elérni kívánt célok kerülnek megfogalmazásra, melyek eléréséhez beruházási, fejlesztési feladatok elvégzése szükséges.

A fenntartási tervek jelenlegi formájukban alapvetően az önkéntes szint szakmai megalapozását, az adott Natura 2000 terület szintjén történő (site-szintű) definiálását szolgálják.

3.3.2.A javasolt Natura 2000 kifizetés integrálása egyéb támogatási programokkal

Figyelembe véve a jelenleg működő támogatási rendszereket, illetve azok egymásra épülését, indokolt a Natura 2000 támogatások esetében az integrált megközelítés elvét alkalmazva több támogatás harmonizálását megcélozni. A támogatások között a jelenlegi struktúrában is fellelhető az egymásra épülés, ennek továbbfejlesztése a források hatékonyabb felhasználását eredményezheti. Az integrálás alapvető célja a kettős finanszírozás elkerülése, valamint a jogszabályi környezet, adminisztráció harmonizálása.

Az említett kategóriák mellett a jelenleg működő támogatások figyelembevételével az alábbi kapcsolódási pontok kidolgozása javasolt:

Kötelezően betartandó/tiltott előírások	Önálló Natura 2000 támogatás formájában
---	---

Ajánlott/elvárt előírások	Agrár-környezetgazdálkodási, Erdő környezetvédelmi támogatásokkal integráltan
Komplex élőhely fejlesztési előírások	Erdősítésre vonatkozó, agrár-erdészeti, nem termelő beruházásokkal, KEOP támogatásokkal integráltan

Ennek az integrált megközelítésnek az elemei a jelenlegi vidékfejlesztési rendszerben már láthatók, hiszen például a *mezőgazdasági földterület első erdősítése* intézkedés, ami felfogható egy komplex területfejlesztési előírásnak, csak abban az esetben támogat bármilyen erdősítést, amennyiben erre vonatkozó területi prioritás a Natura 2000 fenntartási tervben meghatározásra került.

A különböző intézkedések együttes alkalmazása mellett a Natura 2000 területekre jelentős forrás biztosítható abban az esetben, ha a gazdálkodó számára a támogatási programokban való részvételnek több lehetősége is adott. Ezt azonban csak úgy lehet hatékonyan lebonyolítani ha – alkalmazva a Nyugat-európában működő példákat – akkreditált szakértők bevonásával tervezik meg a gazdálkodók a támogatások optimalizálását célzó földhasználati stratégiájukat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Területileg érintett földhasználók, területkezelők számbavétele, elemzése, tájékoztatása, előzetes konzultáció és egyeztetés az alábbi módon valósult meg

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
7 félig strukturált interjú	jegyzőkönyv	2009.02.13.- 2009.03.13	Fertőrákos Önkormányzat Fertőboz és Hidegség Kör- jegyzőség Hegykő Önkormányzat Sopron Önkormányzat (Dudlesz-erdővel közös interjú) Falugazdászok (2 interjú) TAEG Zrt. (Dudlesz-erdővel közös interjú)
Interjúval egybekötött terepbejárás	jegyzőkönyv	2009.03.13.	Természetvédelmi őr
Önkormányzati hirdető- tábla	önkormányzati igazolás	2009.08. hó	Fertőboz, Hidegség Önkor- mányzat
Egyeztetési anyag meg- küldése levélben	levél, tervanyag	2009.08. és 11. hó	Hivatalos szervek
Egyeztető fórum	jelenléti ív és emlékeztető	2009.09.14.	falugazdászok Takács Gábor, FHNP Palkovits János, Fertőrákos pol- gármestere Szigethi István, Hegykő polgár- mestere Tóth József, Fertőboz polgármeste- re Perczel Szilvia, Hidegség és Fer- tőboz jegyzője Dr. Varga Gábor, Hegykői Zrt. vezetője Taschner István, hegybíró Kovács István, Hidegség polgár- mestere Király Gergely, tervező Marticsek József, MME, agrár- környezetgazdálkodási szakértő Megyesi Boldizsár, SZIE KTI Kelemen Eszter, SZIE KTI
Újságcikk a helyi sajtóban	újsághír	2009. 09. hó	lakosság

A széles körű kommunikációnál alkalmazott technikák az alábbiak:

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Időpont	Érintettek
Honlap	www.naturaterv.hu	2008. 12. hónaptól	Minden érdeklődő
Szórólap	álta- 2000 példány a 20 min-	2009. 02. hónaptól	Összes/Területi érin-

lános/területi	taterületen		tettek
Nyomtatott kiadvány	6000 példány a 20 min-taterületen	2009. 11. hó	Gazdálkodók

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A Fertőmelléki-dombsor Natura 2000 terület kapcsán a kulcsérintettek a Tanulmány Erdőgazdaság Zrt., és a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság érintett NPI, Fertőrákos, Fertőboz, Hegykő és Hidegség Önkormányzata, a helybeli gazdálkodók, Sopron város önkormányzata, számos kisebb területtel érintett tulajdonos és a környező települések lakói.

A lefolytatott kommunikáció főbb eredményei, egyes háttérinformációkat kiemelve a következők:

- *Tanulmány Erdőgazdaság Zrt.:* Az ország egyik legkisebb, 18 ezer hektáron működő erdészete, két üzemegységgel a Soproni és a Síkvidéki Erdészet. A terület gazdasági adottságai jók. A társaság az erdőtörvény, valamint a tíz éves erdőterv szerint folytatja az erdőgazdálkodást. A tarvágásokat az Erdészeti Igazgatóság előírásainak megfelelő 10 hektáros maximális területen végzik, és megtartják azt az előírást, hogy vágásonként 0,3 ha öregerdőt kell hagyni.
A fakitermelést alvállalkozók végzik. Mind a társaságot, mind az alvállalkozókat bevétel növelési, kiadáscsökkentési kényszer terheli.
- *Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság:* A Natura 2000 terület mellett több helyen közvetlenül zárt kertek vannak, amelyek folyamatos zavarást jelentenek, és kisebb konfliktusok okozói az FHNPI és a települések, valamint a helyiek között. Az FHNPI álláspontja szerint az erdő-gazdálkodás során azokat az erdőkezelési módszereket kellene követni, amelyeket az erdészeti tankönyvek is javasolnak. A rossz egészségi állapotú erdők felújítása, pótlása fontos feladat az FHNPI álláspontja szerint, de a fenyő nem alkalmas faj ezen a területen.
- *Sopron Város önkormányzata (Városfejlesztési Osztály):* A városfejlesztési tervei nem érintik közvetlenül a Fertőmelléki-dombsort, azonban azzal határos területeket igen.
- *Fertőrákos Önkormányzata:* Mivel a külterületi szabályozási terv készítése során a Natura 2000 rendeletet figyelembe vették, és a lakott terület bővítése során törekednek arra, hogy a sík, üresebb területek felé fejlődjön a település, illetve a Boglár-hegyen lévő üdülőterületet engedélyeznék még beépítésre, ebben a kérdésben nincs konfliktus.
- *Fertőboz Önkormányzata:* A településen nincs jelentős idegenforgalom, a szomszédos falvakhoz hasonlóan az ingatlanfejlesztés erősítésében látják a kitörési lehetőséget. A Natura rendelet hatálya alá tartozó területek kijelölése miatt nagy ellenállás nem volt, de mivel azok közvetlen érintik a falu fejlesztési terveit, kisebb érdekellentét tapasztalható.
- *Hidegség Önkormányzata:* A településen nincs jelentős idegenforgalom, a szomszédos falvakhoz hasonlóan az ingatlanfejlesztés erősítésében látják a kitörési lehetőséget. A Natura rendelet hatálya alá tartozó területek kijelölése kapcsán ellenállás nem volt, mivel a falu belterülete már korábban is nemzeti parki terület volt.
- *Hegykő Önkormányzata:* A Natura 2000 kijelölés csak kis területen érinti a települést, a községtől délkeletre a volt TSZ telep mögött egy kisebb erdő területen. A település idegenforgalma jelentős, amely terület természeti értékein alapul. Konfliktust okozhat, hogy az FHNPI jelentős területeket vásárol fel, így a helyi gazdálkodók lehetőségei csökkennek.

- *Falugazdász Hivatal:* igény mutatkozik részükről egy részletes, személyre szabott tájékoztatásra a Natura 2000 rendeletről. Jó a kapcsolattartás a gazdálkodókkal. Felkészült szakemberek, akikre a gazdákkal való kapcsolattartás során számítani lehet.

A TAEG Zrt. és az FHNPI természetvédelmi őrei között rendszeres az egyeztetés, de mint a fenti elemzés is mutatja, a két érintett szervezet elképzelései bizonyos pontokon eltérnek. A Soproni Önkormányzat Városfejlesztési Osztálya és az FHNPI csak formálisan, az engedélyeztetések során kerülnek kapcsolatba. A Környezetvédelmi osztály munkatársával rendszeresen egyeztetnek, de nem tartoznak a hatáskörébe a Natura 2000 kormányrendelet hatálya alá tartozó területek. Az FHNPI és a helyiek kapcsolata gyenge. A felmerülő érdekellentétek feloldása során az FHNPI a természetvédelmi szempontokat tekinti egyedül meghatározónak. A falugazdászok álláspontja szerint jelentősen javítaná a Natura 2000 program működőképességét, és elfogadottságát a nagyobb kompenzáció.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Konzultáció országos hatáskörű szervekkel

Az országos szinten érintett államigazgatási szervekkel (mezőgazdasági, erdőgazdasági és vízgazdálkodási témában) a projekt felépítésének megfelelően a projekt vezetői konzultáltak, a kapcsolattartás e szervekkel a projekt során folyamatos. A jelen fenntartási terv készítői az FVM-mel (2008.11.03. Kiss Zoltánnal), az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával (2009.03.11. és 2009.03.23. Wisnovszky Károllyal) és a VKKI által megbízott ÖKO Zrt.-vel (2009.03.17. Rákosi Judittal) tartott egyeztetéseket.

Egyeztetés területi és helyi hatáskörű szervekkel

A fenntartási terv egyeztetési anyagát a következő területi és helyi szervek és szervezetekkel szükséges egyeztetni az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet 4 §.szerint:

- területi államigazgatási szervek,
- nemzeti park igazgatóságok,
- települési önkormányzatok,
- érintett földrészletek tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdasági érdekképviselői szervek,
- környezet és természetvédelmi célra alakult társadalmi szervezetek.

Az elkészült tervváltozat egyeztetése céljából az alábbi két fő egyeztetési módszert alkalmaztuk:

1. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD) postai úton való megküldése az érintetteknek (ún. „hivatalos egyeztetés”) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot írásban véleményezzék megadott határidőre. Elsődleges érintett kör: területi államigazgatási szervek, nemzeti park igazgatóságok, települési önkormányzatok.
2. Az egyeztetés anyag digitális adathordozón (CD), vagy nyomtatott formában postai úton, vagy e-mailen való megküldése az érintetteknek (kérésüknek megfelelően) azzal a kéréssel, hogy a tervváltozatot a megrendezett egyeztető fórumon szóban véleményezzék. Elsődleges érintett kör: terület tulajdonosai, vagyonkezelői, gazdálkodók, civilek.

1. Hivatalos egyeztetés: 2009.08.18.- 09.15.

Megszólított véleményező	Véleményt küldött
Sopron Város Önkormányzata	
Fertőboz Község Önkormányzata	
Fertőrákos Község Önkormányzata	
Hegykő Község Önkormányzata	
Hidegség Község Önkormányzata	
Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	
Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	+
Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	+
Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	+
Győr-Moson-Sopron Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság	
Győr-Moson-Sopron Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	+
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Győr-Moson-Sopron Megyei Kirendeltség	
Győr-Moson-Sopron Megyei Földhivatal	+
Veszprémi Bányakapitányság	+
Nyugat Dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal	+

A beérkezett véleményeket táblázatban rögzítettük, feldolgoztuk, és ezt követően a szakértői és megbírói mérlegelés alapján a tervváltozatba beépítettük.

2. Egyeztető fórum: 2009. 09.14. Hidegség Polgármesteri Hivatal

Meghívottak	Megjelentek
Fertőrákos Önkormányzat	1 fő
Fertőboz és Hidegség Körjegyzőség	3 fő
Hegykő Önkormányzat	-
Gazdálkodók	3 fő
Falugazdász	1 fő
TAEG Zrt.	-
Sopron Önkormányzat	-
Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	1
Soproni Hegyközség	1

Az érintett települések vezetőin kívül elsősorban helyi gazdálkodók jelentek meg. A helyiek részéről a legtöbb kérdés és javaslat a Natura területek és belterületek átsorolásának kérdéséhez kötődött. Az elhangzottakat részletesen tartalmazza az elkészült jegyzőkönyv, amely a 21. számú mellékletben olvasható.

A kommunikációs tevékenység részletes beszámolóját és eszközeit a 21. sz. melléklet tartalmazza.

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1 Éghajlati adottságok

Állomás: Sopron (hőmérséklet, csapadék)

Időszak: 1971-2004, éghajlati tendencia vizsgálathoz (homogenizált adatsor) 1951-2000

A terület mérsékeltén hűvös - mérsékeltén nedves éghajlatú. A térségben a napfényes órák évi száma kb. 1850, a nyári évnegyedben 720 óra körüli, a télben pedig 180 óra körüli.

Hőmérsékleti viszonyok

Az évi középhőmérséklet a régióban 9,5°C körüli, míg a tenyészidőszak sokévi átlaga 15,8°C. A fagymentes időszak körülbelül 186 napon át jellemző, körülbelül április 20. és október 23. között a hőmérséklet nem csökken fagypont alá. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok és minimumok sokévi átlaga: 32,5°C és -15,5°C.

A térségben (az országos tendenciákkal összhangban) az év leghidegebb hónapja a január (-0,4°C-os havi középhőmérsékleti értékkel), a legmelegebb pedig a július (20,1°C-os átlagos havi középhőmérséklettel).

Bár jelentős évről-évre a változékonyság, a hőmérséklet emelkedő tendenciája a térségben az utóbbi 50 évben egyértelműen kimutatható. (1-2. ábra).

Csapadékviszonyok

A térség az ország csapadékosabb régiói közé tartozik. A legtöbb csapadék nyáron hullik, azon belül is június a régió legcsapadékosabb hónapja, a csapadékhozamban emellett egy késő őszi, novemberi másodmaximum figyelhető meg.

Az évi csapadékösszeg kb. 650 mm, ebből 400-420 mm eső hullik a vegetációs időszakban. A hótakarós napok száma 45 nap körüli, az átlagos maximális hóvastagság 28 cm.

Mivel a magyarországi csapadékviszonyokat nagy időbeli változékonyság jellemzi, a nagy ingadozások miatt még hosszabb időszak alatt is nehéz meghatározni a csapadék idősorában esetleg megtalálható trendet. A 20. század utolsó pár éve csapadékosabb volt a térségben, az éves csapadékösszeg azonban 1951-2000 között összességében csökkentő tendenciát mutat. (3-4. ábra)

Szélviszonyok

A területen a leggyakoribb szélirány az északnyugati, az átlagos szélesebesség 3,5 és 4,0 m/s közötti.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A Fertőmelléki-dombsor, felszíni vizekben szegény. A Kőhidai-medence a 7,3 km hosszúságú Rákosi-patak vízgyűjtőjéhez tartozik, amely Piuszpusztától északra ered, egyetlen kis mellékága a Tómalmi-patak. E vízfolyásoknál több történelmi korban halastavakat létesítettek. A Kis- és Nagytómalom tavának már a római korban voltak előzményei, míg a Rákosi-patak halastavait az 1950-es években hozták létre, egy gátszakadás miatt azonban nem sokkal később teljesen feltöltődtek.

A dombsor pannon és késő-miocén homokos-kavicsos üledékei kiváló talajvíztárolók. A csalánkerti-tómalmi térség szarmata rétegeinek tekintélyes víztömege a dombsor nyugati felén lehulló, majd a Kőhidai-medence felé áramló csapadékvízből származik. A keleti oldal szarmata rétegeiből táplálkozik a Fertőrákos és Balf közötti források egész sora. Sopron vízellátása az 1910-es évektől kezdődően egyre inkább a Kőhidai-medence vízkészleteire alapult, melynek igazi kihasználása az 1950-es években kezdődött. Az 50-es évek végén a napi vízk-

vétel 6-8000 m³-t is kitett, ezáltal a medencében jelentős talajvízsüllyedés következett be. 1985-től ismét csökkent a vízkiemelés, tehermentesedtek a medence kútjai részben a víz nitrát-tartalma, részben a csökkenő szükségletek miatt.

A dombsor termőhelyei döntően többletvíz-hatástól függetlenek, a platórészen apró, változó vízhatású foltokkal. A völgyaljakon sávszerűen időszakos, pontszerűen szivárgó vízhatás, a Kőhidai-medence lápos mélyedéseiben (erdőtlen területen) állandó vagy felszínig nedves vízhatás alakulhat ki.

1.1.3. Geológiai, geomorfológiai adottságok

A dombsor a Fertő-táj geológiailag legváltozatosabb területe, s e változatosságnak köszönhetően igen sokat foglalkoztak földtani viszonyainak tanulmányozásával. A Keleti-Alpok központi vonulatának szigetszerű kristályos pala kibukkanásai képviselik a legidősebb (paleozoós) kőzeteket. Közülük a dombsor déli felén, a balfi Halászkunyhó felett, illetve a Kő-hegyen és a Potzmann-dombtól délre az ún. durvagneisz-sorozathoz tartozó muszkovitgneisz ill. alárendelten csillámpala kibukkanások vannak. Fertőrákostól északra a Ház-hegy tömbjében, illetve már a határon túl a Seeberg, Silberberg, Goldberg térségében a Wechsel-sorozathoz tartozó csillámpalák találhatók, a magyar részen a különböző csillámpalák mellett gneisz, amfibol- és biotitpala is előfordul. A kristályospala aljzatot a dombsor fennmaradó nagyobb részén jóval fiatalabb, középmiocén-holocén üledékek fedik. A miocén különböző emeletei közül a karpatien (helvét) alemeletet az ún. ruszti kavics képviseli (anyaga főleg kvarcit és muszkovitgneisz), amely főleg az osztrák térfélen jelentkezik, a magyar oldalon csak a Ház-hegy térségében ill. Balfnál található. A tengeri üledékekből épülő badeni (torton) alemelet képviselője a jelentősebb karbonáttartalmú „badeni agyag”, amely tulajdonságaiban a márgához áll közel, s egyes szerzők térképe szerint kisebb kiterjedésben Fertőrákostól északra és Balf mellett található.

A dombsor központi vonulatán nagy területet elfoglaló képződmény a badeni lajtamészko, amely eredeti állapotában tömött és kemény megjelenésű kőzet. Ennél gyakrabban fordul elő ún. detrituszos lajtamészko formájában, amely felaprózódott, áthalmozott és rétegzetten lerakott mészvázakból áll. Ezt a törmelékét az organogén mészsizap többé-kevésbé átcementálhatja. Amennyiben ez elmarad, egészen laza mészhomok marad vissza, de cementálás esetén is könnyen morzsolódó-töredező kőzetként jelentkezik, mállása során alig marad vissza szilikátos anyag.

A badeni lerakódások felett a dombsor tekintélyes részén szarmata üledékek találhatók. A keleti oldalon (Fertőrákos környékén) az idősebb szarmata képződményekben a mészkő már alárendeltebb szerepű, sok a konglomerátum és homokkő. A nyugati oldalon (Piuszpuszta, Pozsonyi-út, Kecske-hegy – Tómalom felett) fiatalabb, fluviomarin szarmata üledékek, így főleg homokok, homokkövek, konglomerátok helyezkednek el.

A pliocén pannon időszakában a dombsor szárazulat volt, amelyet a pannon tenger több oldalról körülölelt. A Kőhidai-medence oldalain homokos-kavicsos, míg a dombsor déli felén homokos-agyagos jellegűek. Bizonyos karbonátosság (főként dolomit törmelék jelenléte) a pannon üledékek többségénél jelentkezik.

A pleisztocén legfontosabb képződményei a homokos kavicslerakódások (teraszkavicsok), valamint az eolikus, de más anyagokkal (pl. homokos vályog) mindig keveredett lösz, végül a különböző lejtőhordalékok. Holocén folyóvízi üledékek töltik ki a Fertő-medence egészét, továbbá a Kőhidai-medence mélyebb részeit. A tőzegesedés utóbbi területén jellemző folyamot volt, de a talajvízszint csökkenésével a kotosodás mindenütt megindult.

Fontos megemlíteni, hogy egyes kőzetek fejtése nagy területeket érintett a dombsoron. Nevezetesen a lajtamészko kőfejtők (fertőrákosi Nagy-kőfejtő, Szárhalmi-kőfejtő, s számos elnevezés nélküli, kisebb fejtés, az osztrák oldalon a grandiózus szentmargitbányai [St. Margarethen] kőfejtő), továbbá fiatal szarmata üledékek (homokkő, kavics) termelése (ez

Sopronkőhidától északra ma is komoly tájsebet jelent). A dombsor délnyugati sarkán a soproni téglagyáraknál a pannon agyag fejtése évszázadokig zajlott, a Rákosi-patak mentén az 1960-80-as években tőzegkitermelés folyt.

1.1.4. Talajtani adottságok

A rendkívül változatos geológiai felépítés következtében a dombsor talajtani viszonylatban is sokszínűséget mutat. Kiterjedésüket tekintve meghatározó jelentőségűek a mészköveken kialakult rendzina talajok és a laza üledékeken kifejlődött barna erdőtalajok. Az intenzív tájhasználat (kőfejtés, erdei legeltetés, sűrű úthálózat) következtében igen jelentős a felszíni erózió (néhol a defláció), amelyet jól érzékeltet a váztalajok magas aránya.

A váztalajok többsége erősen karbonátos kőzeteken (pl. lajtmészke, szarmata üledékek) található, kialakulásuk majdnem kivétel nélkül antropogén okokra vezethető vissza (kőfejtők, útbevételek).

A lithomorf talajok közül szilárd, bázisos aljzaton rendzinákkal találkozhatunk. A lejtős oldalakon jobbra fekete, míg a platós részekeken inkább a már a fizikai féleségben némi vályogosodást mutató barna rendzinák jöttek létre, sokszor egymással, illetve váztalajokkal és barna erdőtalajokkal mozaikosan. Számos helyen feltételezhetően a barna erdőtalajok leromlása is rendzinákhoz vezetett. A közethatású talajok közé sorolható a humuszkarbonát talaj is, amely mészhomok alapkőzetben foltokban sokfelé kimutatható.

A barna erdőtalajok közül (itt a talaj felső [A, B] szintjei már kilúgzottak) a barnaföld (Ramann-féle barna erdőtalaj) a hátsó részek löszleplén fejlődik ki. Domblábak ill. sekély medencék vastagabb löszén agyagbemosódásos barna erdőtalajokat találunk, néhol (mészhomokon) rozsdabarna erdőtalajok is létrejönnek. Lokális jelentőségű az erősen savanyú, nem podzolos barna erdőtalajok felbukkanása kristályos palákon, illetve – már jobb termőképességgel – vályogos-kavicsos pleisztocén és pannon üledékeken (utóbbiakon kis kiterjedésben pszeudoglejes barna erdőtalajok is ismertek).

Völgyelések alját keskeny sávban lejtőhordalék talajok fedik (a Rákosi-patak mentén, ill. az Alsó- és Felső-Újhegy közötti völgyben). A Kőhidai-medencében meghatározó a réti, lápos réti és láptalajok szerepe. A medence vízfolyásainak csatornázása, továbbá az erőteljes talajvízszint-csökkenés főleg a láptalajokban okozott átalakulásokat, a talajfejlődés (erőteljes mineralizációval párosulva) a telkesített láptalajok és a réti talajok irányába mutat.

1.1.5. Tájhasználat-változás

A terület képét meghatározó erdőket ért antropogén hatások nagy vonalakban három korszakra bonthatók.

Az 1800-as évek közepéig extenzív, viszont a terület egészét permanensen érintő erdőélés volt jellemző (rövid vágásfordulójú sarjerdő-gazdálkodás, erdei legeltetés). A XIX. században fokozatosan erősödött az erdők kímélésének igénye, amely a vágáskor lassú emelésében, a használatok rendszerezetté válásában és a leromlott állományok fatermőképességének fokozására az adventív fafajok behozásában jelentkezett.

Az 1950-es évektől az addigi fokozatosság megszűnt, a vágáskorok látványosan emelkedtek, a felújításokban egyre inkább háttérbe szorult a sarjzartatás, mindez a korábban nyitott állományok záródása irányába hatott. A különböző gyeptársulások közös jellemzője, hogy az utóbbi 50 évben korábbi hagyományos használatuk fokozatosan abbamaradt, jellegtelenedésük (részben a beerdősödés, részben eredeti termőhelyük átalakulása miatt) néhány évtized alatt töredékére olvastotta tipikus állományaik számát és kiterjedését.

Érdemes megvizsgálni az utóbbi 50 évben bekövetkezett változásokat az 1953-54-es és 1997-es adatsorok segítségével. A gyertyán, a kocsánytalan és különösen a molyhos tölgy által elfoglalt terület jelentősen csökkent, a cseré kis mértékben növekedett. Látványosan növekedett a fenyőtelepítések területe, ezek részben gyepekre, részben viszont tölgyesek helyére kerültek.

Az arányok tekintetében még jelentősebb eltolódás következett be, tulajdonképpen az összes őshonos lombos fafaj területaránya csökkent, a fenyőké viszont nőtt, 1997-ben már meghaladta a 20%-ot. A koreloszlás nagymértékben átalakult. Amíg az 50-es években 60 évnél idősebb állomány alig volt, addig 1997-re ezek aránya 40% fölé emelkedett.

A Fertőmelléki-dombsor képéhez régóta hozzátartoznak a szőlők. Már a kelta, majd a római korból említik a soproni szőlőtermesztést, igazi felvirágzása azonban a középkorban kezdődött. 1270-ből van a legrégebbi középkori feljegyzés a szőlőművelésről, a következő évszázadokban különböző perek, viták kapcsán rendszeresen felbukkan a levéltári forrásokban, a XVII-XVIII. században a soproni volt Magyarországon a legjelentősebb borvidék. A dombsor szőlőinek kiterjedésében és elhelyezkedésében évszázadokig nem volt jelentős változás, a filoxéra és peronoszpóra járványok (bár a XIX. század legvégén jelentős pusztítást végeztek) nem változtatták meg a borvidék arculatát, a kisparcellás (2-3 kat. hold) művelés 1945-ig meghatározó volt. Az 1950-es években megkezdődött a szőlők nagyüzemi átalakítása, amely 15 év alatt eltüntette a kisparcellákat.

A szántók aránya a dombsoron valószínűleg sohasem volt jelentős. Az erdőtől elhódított dombos területek döntő többsége szőlővé vált, míg a mélyebb fekvésű részek gyepjeit kaszálták, vagy legeltették. A Szárhalom belsejében a XIX. század elején létrejött zárvány-szántókat feltehetően a rákosi úrbéresek növekvő igényei miatt hozták létre, de a talajadottságok itt csak néhol tették lehetővé a szántóföldi művelést.

A gyepek főleg a Köhidai-medence mélyebb területein voltak meghatározók. Jellemző hasznosításuk a legeltetés volt, feltehetően a Rákosi- és Tómalmi-patak teljes hosszában. Az 1950-es évekig nagy kiterjedésű legelők voltak a Kistómalom felett és a Felsőrákosi-erdő széléin. A rétek sorsa az utóbbi évtizedekben különböző utakon ugyan, de szinte mindenütt a teljes megszűnés lett. A Nagytómalom felett újabb halastavakat hoztak létre az 1950-es években, amelyek gyorsan feltöltődtek. A dombsor szűkebb területén a száraz gyepek kis kiterjedésben, de tájképet meghatározóan voltak jelen. Főként legelőként használták őket, de néhány tisztáson ill. a nyiladékokon fűkaszás is folyt egészen az 1970-es évekig. Az 1950-es évek erdősítési hulláma a nagyobb tisztásokat eltüntette, a napjainkra megmaradt gyepfoltok erősen cserjésednek, sőt kissé üdebb helyeken 20-30 év elég volt a tisztások teljes eltűnéséhez. A leginkább konzervatív termőhelyű sziklagyepek jelentős része egykori mély útbevágásokon található, ahol az alapkőzet ma is sok helyen a felszínen van.

A külszíni kőfejtés régi gyökerű, meghatározó szerepű művelés a dombsoron. Elsősorban a szilárd lajtamészkövet fejtették, bizonyíthatóan a római kortól kezdődően. A terület két látványos, hatalmas mészkő-fejtése a fertőrákosi, ill. a szentmargitbányai (már Ausztriában), de rajtuk kívül számos kisebb fejtés nyomai találhatóak meg ma is. Ezek részben építőanyag nyelését, részben a mészégetést szolgálták. A soproni Tóalmoknál az 1300-as évektől az 1800-as évekig több helyszínen zajlott mészégetés, továbbá akadt rá példa a Pinty-tetőtől délre, valamint rákosi határban (Meszes-dűlő) is. Utóbbi helyen nagy mészégető-kemence nyomait tárták fel. A ma erdővel borított területeken, számos helyen gödrök, halmok figyelmeztetnek az egykori kis kiterjedésű fejtésekre, e részek növényzete számos spontán szukcessziós jeget visel. Más nyersanyagokat a dombsoron sokáig alig fejtettek (ilyen példa a Felső-Újhegy néhány csillámpala-gödre), majd az 1950-es évektől a Pozsonyi-út mentén és Piuszpusztánál nagy területen kavicsot és homokkövet kezdtek kitermelni, a kavicsbánya ma is üzemel, sőt terjeszkedik.

1.2. Természeti adottságok

A fenntartási terv és a megalapozó dokumentáció a 2008. évi Natura 2000 terület hivatalos adatlapok (SDF) és a 2009. évi tervkészítés terepi felméréseinek adatait vette figyelembe. A

terepi adatok esetében a felmérés alapján jelentős állományúnak ítélt közösségi jelentőségű élőhelytípusok/fajok szerepelnek a táblázatokban és az adatlapokon is.

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

A terület 67%-át erdők borítják. Ezek közül 3 típus emelhető ki, így az üde és száraz lomb-
dők, valamint az akácosok és telepített fenyvesek. Megjegyzendő, hogy az előbbi kettő ugyan
külön fő csoportot képez a statisztika szerint, valójában azonban egymáshoz elég hasonló,
határhelyzetű gyertyános- és cseres-tölgyesekről van szó. Ezek természetességi állapota (je-
lenleg) kimondottan jó. A magasabb platókon és délies oldalakon cseres-tölgyesekkel találko-
zunk, melyeket főleg északias kitettségekben gyertyános-kocsánytalan tölgyesek váltanak fel.
Ezek között számos, nehezen besorolható átmeneti jellegű folt van. A besorolást nehezíti,
hogy jelentős korábbi emberi hatás érvényesült a területen, amely részben az aljnövényzetet
alakította át, de jelentős szerepe volt a fajaj-készlet kialakulásában is.

Megjegyzésre érdemes, hogy a P, R és S főtípusba sorolt állományfoltok jelentős része
természetközeli erdőgazdálkodással L2 a ill. K2 élőhellyé alakítható, néhány évtizeden belül
ezek aránya 70% körülire emelhető.

A gyepek kiterjedése és természetvédelmi jelentősége nagy, hiszen számos védett faj található
bennük. Említésre érdemes, hogy ezek a gyepek a Keleti-Alpok peremének sziklagyepeivel
és irtásrétjeivel rokoníthatók, melyekhez hasonló nálunk szinte nincs. A természetközeli,
részben másodlagos gyeperdő mozaikok közül kiemelendő a vágásterületek 4%-os aránya,
ezek között számos erdészeti szempontból elrontott, sikertelen erdősítésnek tekinthető, ahol
nagyfokú gyomosodás figyelhető meg. A másodlagos, illetve jellegtelen származékerdők és
ligetek (7,73%) döntő része a felújítások során jellegtelenné, fajszegénnyé vált tölgyes, ill.
spontán erdősödő terület. Az erdészeti faültetvények (21,25%) közül kiemelendők az akáco-
sok 10% feletti térfoglalásukkal, ez az érték beavatkozások nélkül is spontán növekedhet.
Nagyon magas a telepített erdei- és feketefenyvesek részesedése (9,51%). Ezek ráadásul gaz-
daságilag értéktelen, összeomló állományok, melyeket főleg a 20. század során száraz gyepek
helyén hoztak létre. Ma erősen gyomosodók, de az erdészeti beavatkozások során elkerülik
őket, hiszen felújításuk, átalakításuk költséges (helyettük inkább a jobb tölgyesek letermelése
figyelhető meg). Telephelyek és teljesen átalakított felszínek 2,5% alatti, csekély részesedés-
sel bírnak, a mezőgazdasági területek részesedése 16,25%.

A tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelyeinek területe és aránya (Király, 2007)

A jelölő élőhelyek tekintetében 2009-ben volt változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz
(Standard Data Form) képest:

1. A 91E0 *Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeter-
dők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) élőhely a területen jelölővé vált a FHNPI
2009. évi jelzése alapján.

2. A 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) élőhelyet törölni kell a terü-
letről, mert nem fordul elő a fenntartási tervek megalapozó terepi felmérése alapján.

Megjegyzés: A területen a 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*), 6410
Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon, 6430 Síkságok és a
hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai, 7210 Me-
szes lápok télisással (*Cladium mariscus*) és a *Caricion davallianae* fajaival és 8210 Mész-
köz-sziklás lejtők sziklanövényzettel élőhelyek a területen töredékesen, 0,01%-ot nem elérő kiter-
jedésű állományokkal vannak jelen.

A *-gal jelölt élőhely kiemelt jelentőségű státuszt jelöl az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

Kód	Név	Terület (ha)	%
3150	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel	1,47	0,06
6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)	52,51	2,1
6240	*Szubpannon sztyeppék	2,89	0,11
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	8,32	0,33
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	1,53	0,06
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők	1,20	0,05
91G0	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	254,71	9,99
91H0	*Pannon molyhostölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel	78,60	3,08
91M0	*Pannon cseres-tölgyesek	571,43	22,42

A tervezési terület élőhelyeinek megoszlása Á-NÉR kategóriák szerint (Király, 2007, aktualizálva)

Á-NÉR	Név	Terület (ha)	%
B1a	Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	11,39	0,45
B5	Nem zsombékoló magassásrétek	5,32	0,21
D1	Láprétek (<i>Caricion davallianae</i>)	0,91	0,04
E1	Franciaperjés rétek	8,32	0,33
H2	Zárt sziklagyepek, fajgazdag <i>Bromus pannonicus</i> gyepek	2,27	0,09
H4	Stabilizálódott félszáraz irtásrétek, gyepek és száraz magaskórósok	39,41	1,55
J1a	Fűzlápok, lápcserjések	1,10	0,04
J5	Égerligetek	0,10	0,00
K2	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek	245,26	9,62
K7b	Mészkerülő gyertyános-tölgyesek	55,21	2,17
L1	Mészkedvelő és melegkedvelő tölgyesek	78,60	3,08
L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	588,55	23,09
M8	Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek	2,15	0,08
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	0,27	0,01
OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	17,42	0,68
OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	125,83	4,78
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	36,9	1,44
P1	Fiatal erdősítés degradált, természetközeli gyepmaradványokkal	107,48	4,31
P6	Kastélyparkok és arborétumok az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával	1,86	0,07
RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők	156,41	6,14

Á-NÉR	Név	Terület (ha)	%
RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények	40,43	1,59
S1	Akácosok	271,53	10,65
S2	Nemes nyárasok	4,99	0,20
S3	Egyéb tájidegen lombos erdők	8,73	0,34
S4	Erdei- és feketefenyvesek	242,48	9,51
S5	Egyéb tájidegen fenyvesek	6,67	0,26
S7	Facsoportok, erdősávok és fasorok (fásítások)	7,49	0,29
T1	Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák	230,47	9,04
T6	Kistáblás mozaikok	13,06	0,51
T7	Nagyüzemi szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények	110,21	4,32
T8	Kisüzemi gyümölcsösök és szőlők	57,51	2,26
T9	Kiskertek	3,21	0,13
U2	Kertvárosok, szabadidő létesítmények	0,63	0,02
U3	Falvak	12,78	0,50
U4	Telephelyek, roncsterületek	33,13	1,30
U5	Meddőhányók	7,32	0,29
U6	Nyitott bányafelületek	12,44	0,49
U9	Allóvizek	1,47	0,06
Összesen:		2549,30	100,00

Az élőhelyek rendszerezésének megfeleltetése

Közösségi jelentőségű élőhely (Natura 2000)		Közösségi és nem közösségi jelentőségű élőhely (Á-NÉR)	
Kód	Név	Kód	Név
3150	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel	U9	Allóvizek
6210	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)	H4	Stabilizálódott félszáraz irtásrétek, gyepek és száraz magaskórósok
		M8	Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek (részben!)
		OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok (részben!)
6240	Szubpannon sztyeppék	H2	Zárt sziklagyepek, fajgazdag <i>Bromus pannonicus</i> gyepek
		OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok (részben!)
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
7230	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek	D1	Láprétek (<i>Caricion davallianae</i>)
		OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (részben!)
91E0	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas	J5	Égerligetek

	kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta liget-erdők	J1a	Fűzlápok, lápcserjések
91G0	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal	91G0	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal
		K7b	Mészkerülő gyertyános-tölgyesek (részben!)
91H0	Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel	L1	Mészkedvelő és melegkedvelő tölgyesek
91M0	Pannon cseres-tölgyesek	L2a	Cseres-kocsánytalan tölgyesek
	-	B1a	Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
	-	B5	Nem zsombékoló magassásrétek
	-	M8	Száraz-félszáraz erdő- és cserjés szegélyek (részben!)
	-	OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (részben!)
	-	OB	Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok
	-	OC	Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok (részben!)
	-	P2b	Galagonyás-kökényes-borókás cserjések
	-	P1	Fiatal erdősítés degradált, természetközeli gyepparadványokkal
	-	P6	Kastélyparkok és arborétumok az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával
	-	RC	Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők
	-	RD	Tájidegen fafajokkal elegyes jellegtelen erdők és ültetvények
	-	S1	Akácok
	-	S2	Nemes nyárasok
	-	S3	Egyéb tájidegen lombos erdők
	-	S4	Erdei- és feketefenyvesek
	-	S5	Egyéb tájidegen fenyvesek
	-	S7	Facsoportok, erdősávok és fasorok (fásítások)
	-	T1	Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák
	-	T6	Kistáblás mozaikok
	-	T7	Nagyüzemi szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények
	-	T8	Kisüzemi gyümölcsösök és szőlők
	-	T9	Kiskertek
	-	U2	Kertvárosok, szabadidő létesítmények

	-	U3	Falvak
	-	U4	Telephelyek, roncsterületek
	-	U5	Meddőhányók

Az élőhelyek természetességét a módosított Seregélyes-féle skála (Bölöni J., Kun A. és Molnár Zs. (2003)) alapján adtuk meg.

I)

Élőhely neve/kódja:	Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel
Élőhely kódja:	3150
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,06 %
Élőhely kiterjedése a területen:	1,47 ha
Élőhely jellemzése:	Lemno-Utricularietum vulgaris Ceratophyllo-Nymphaeetum albae A Kistómalom lápi vízü tavának ill. a Kistómalom – Nagytómalom közötti völgyrész összekötő szakaszának hínárnövényzete. A víztestet láposodó nádas és rekettyefüzes veszi körül, ennek belsejében ill. a nyílt vízen is kialakulhatnak hínártársulások. A víz kimondottan tiszta, mezotróf, szennyeződésektől mentes. Jellemző fajok: <i>Ceratophyllum demersum</i>, <i>Myriophyllum spicatum</i>, <i>Nymphaea alba</i>, <i>Lemna minor</i>, <i>Utricularia vulgaris</i>, <i>Spirodela polyrhiza</i>, <i>Lemna trisulca</i>, <i>Potamogeton crispus</i>.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Horgászat • Illegális halbetelepítés (amur, busa) • Turizmus (jelentős turistacélpont) • A felső patakszakaszon végzett építési és vízrendezési beavatkozások Aktuális veszélyforrások: • A szomszédos hétvégi telkekről műtrágya, vegyszer beszivárgása • A hínárnövényzet eltávolítása (horgászokat zavarja) • Szemetelés és szennyezés (pl. etetőanyagok) Meglévő stégek fragmentáló hatása

II)

Élőhely neve/kódja:	Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)
Élőhely kódja:	6210
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	2,01 %
Élőhely kiterjedése a területen:	52,21 ha
Élőhely jellemzése:	Onobrychido viciaefoliae-Brometum erecti Polygalo majori-Brachypodietum pinnati Egykor kaszált v. legeltetett száraz gyepek, gyakran zárványszerű fragmentumként vagy erdőszegélyként. Gyakran mozaikolnak más élőhely-foltokkal, pl. zárt sziklagyepekkel. A korábbi művelés híján legtöbbjük cserjésedik, gyakori az akácosodás is. A terület felszáraz irtásrétjei rendkívül fajgazdagok, védett fajokkal telítettek, országosan is kiemelkedő jelentőségűek. Fajgazdag, erdei fajokat is tartalmazó felszáraz irtásrétek. Domináns fajuk a területen a <i>Bromus erectus</i>, egyes változatokban pedig a <i>Brachypodium pinnatum</i>. Általában mozaikosak, gyakran sziklagyep vagy szárazabb sztyeprét foltok is beékelődnek, illetve cserjésedő szegélyük is majdnem mindig van. Az átmenetek egyrészt cserjésebbek és degradáltabbak, másrészt cserjésedők és erdei fényigényes fajokban feldúsultak. Jellemző fajok: <i>Alyssum montanum</i>, <i>Anthericum ramosum</i>, <i>Anthyllus vulneraria</i>, <i>Asperula cynanchica</i>, <i>Aster linosyris</i>, <i>Avenula pubescens</i>, <i>Brachypodium pinnatum</i>, <i>Briza media</i>, <i>Bromus erectus</i>, <i>Bupleurum falcatum</i>, <i>Campanula glomerata</i>, <i>Campanula sibirica</i>, <i>Carex humilis</i>, <i>Centaurea scabiosa</i>, <i>Cirsium pannonicum</i>, <i>Crataegus monogyna</i>, <i>Dictamnus albus</i>, <i>Dorycnium germanicum</i>, <i>Erysimum odoratum</i>, <i>Festuca rupicola</i>, <i>Filipendula vulgaris</i>, <i>Galium glaucum</i>, <i>Geranium sanguineum</i>, <i>Globularia punctata</i>, <i>Helianthemum ovatum</i>, <i>Hypochaeris maculata</i>, <i>Inula ensifolia</i>, <i>Inula hirta</i>, <i>Inula salicina</i>, <i>Iris graminea</i>, <i>Iris variegata</i>, <i>Jurinea mollis</i>, <i>Knautia arvensis</i>, <i>Linum catharticum</i>, <i>Linum flavum</i>, <i>Linum tenuifolium</i>, <i>Melica transsylvanica</i>, <i>Onobrychis viciifolia</i>, <i>Orchis purpurea</i>, <i>Orobanche gracilis</i>, <i>Orobanche lutea</i>, <i>Peucedanum cervaria</i>, <i>Phleum phleoides</i>, <i>Polygala major</i>, <i>Pulsatilla</i> spp., <i>Quercus pubescens</i>, <i>Rhinanthus minor</i>, <i>Sanguisorba minor</i>, <i>Scorzonera purpurea</i>, <i>Senecio jacobaea</i>, <i>Silene vulgaris</i>, <i>Stachys recta</i>, <i>Tephroseris integrifolia</i>, <i>Teucrium chamaedrys</i>, <i>Teucrium montanum</i>, <i>Thesium linophyllum</i>, <i>Tragopogon dubius</i>, <i>Trifolium montanum</i>, <i>Vincetoxicum hirundinaria</i>.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jó” regenerálódott állapot; D05 – Természetes állapot. Számos közepesen leromlott, másodlagos állomány ismert (pl. felhagyott szőlők, egykori gyakorlóterek helyén), ezek majdnem a háromnegyed részét kiteszik az aktuális állományoknak. A fennmaradó mintegy 26% viszont jó ill. kimagasló természetességű. Ezek elsősorban a Szárhalmi-erdő belső zárványain, fragmentálisan elhelyezkedő sztyeprétek.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Egyes élőhelyfoltok kis kiterjedése, fragmentáltsága • Egyes helyeken belterület vagy annak közelsége • Egyes foltokon zártkertek, hétvégi telkek közelsége (személtlerakás, területre való behajtás) • Turizmus, kirándulók Aktuális veszélyforrások: • Cserjésedés, beerdősödés őshonos fajokkal (<i>Crataegus monogyna</i>, <i>Prunus spinosa</i>, <i>Quercus pubescens</i>) (különösen az erdőtestbe ékelődő nyiladékok vagy rét-zárványok fenyegetettek a szukcesszió által) • Avarfelhalmozódás (fűavar) • Akác és bálványfa terjeszkedése (kisebb foltokon) • Vadtaposás- és túrás (az erdei zárvány-gyepeken) • Túlzott taposás (turistautak mellett) • Virágszedés, védett fajok kiásása (frekventált helyeken) • Növényfényképezés • Szomszédos erdők növekedésével a fokozódó beárnyalás • Beerdősítés (ma ritkán fordul elő)

III)

Élőhely neve/kódja:	Szubpannon sztyeppék
Élőhely kódja:	6240
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,11%
Élőhely kiterjedése a területen:	2,89 ha
Élőhely jellemzése:	Chrysopogono-Caricetum humilis Medicagini minimae-Festucetum valesiacae Főként igen sekély talajú lajtmészkő kibukkanásokon (néhol régi kőfejtések helyén) kialakuló alacsony fűvű, zárt gyepek, számos xerofil fajjal. Egyes foltokon az alapkőzet a felszínre bukkanhat, így helyenként nyílt sziklagyep (Á-NÉR: G2) jelleggel is bírnak. A terület sziklagyepjei rendkívül fajgazdagok, védett fajokkal telítettek, országosan is kiemelkedő jelentőségűek! Jellemző fajok: <i>Vincetoxicum hirundinaria</i>, <i>Globularia punctata</i>, <i>Dictamnus albus</i>, <i>Geranium sanguineum</i>, <i>Iris variegata</i>, <i>Iris graminea</i>, <i>Iris pumila</i>, <i>Dorycnium germanicum</i>, <i>Thalictrum minus</i>, <i>Clematis recta</i>, <i>Campanula glomerata</i>, <i>Phyteuma orbiculare</i>, <i>Ophrys insectifera</i>, <i>Erysimum odoratum</i>, <i>Helianthemum canum</i>, <i>Helianthemum ovatum</i>, <i>Sanguisorba minor</i>, <i>Melampyrum barbatum</i>, <i>Primula veris</i>, <i>Adonis vernalis</i>, <i>Poa badensis</i>, <i>Fumana procumbens</i>, <i>Polygonatum odoratum</i>, <i>Briza media</i>, <i>Campanula sibirica</i>, <i>Senecio integrifolius</i>, <i>Thesium linophyllum</i>, <i>Asparagus officinalis</i>, <i>Carex humilis</i>, <i>Rhamnus saxatilis</i>.
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; D05 – Természetes állapot A meglévő élőhelyfoltok kimagaslóan értékesek, magas természetességűek.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Az élőhelyfolt nagyon kis kiterjedése, fragmentáltsága • Zártkertek, hétvégi telkek közelsége (személtlerakás, területre való behajtás) (Fertőrákos, Kuruc-hegy)

	• Turizmus, kirándulók Aktuális veszélyforrások: • Cserjésedés, beerdősödés őshonos fajokkal (<i>Crataegus monogyna</i>, <i>Prunus spinosa</i>) (különösen az erdőtestbe ékelődő nyiladékok vagy rét-zárványok fenyegetettek a szukcesszió által) • Avarfelhalmozódás (fűavar) • Akác és bálványfa terjeszkedése (kisebb foltokon) • Vadtaposás- és túrás (az erdei zárvány-gyepeken) • Túlzott taposás (turistautak mellett) • Virágszedés, védett fajok kiásása (frekventált helyeken) • Növényfényképezés • Szomszédos erdők növekedésével a fokozódó beárnyalás
--	---

IV)

Élőhely neve/kódja:	Sík- és dombvidéki kaszálórétek
Élőhely kódja:	6510
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,33%
Élőhely kiterjedése a területen:	8,32 ha
Élőhely jellemzése:	Pastinaco-Arrhenatheretum Kisebb, elég jellegtelen üde gyepek, általában szegély helyzetben, néhol gyomosodó v. cserjésedő állapotban. Elsősorban a terület peremrészén fordulnak elő, egyetlen jelentősebb állomány a Balfi-patak forrásvidékén húzódó sáv. Jellemző fajok: <i>Achillea collina</i>, <i>Arrhenatherum elatius</i>, <i>Bromus erectus</i>, <i>Centaurea jacea</i> s. l., <i>Dactylis glomerata</i>, <i>Galium mollugo</i>, <i>Galium verum</i>, <i>Knautia arvensis</i>, <i>Leontodon hispidus</i>, <i>Medicago sativa</i>, <i>Pastinaca sativa</i>, <i>Plantago lanceolata</i>, <i>Salvia nemorosa</i>, <i>Trisetum flavescens</i>, <i>Vicia cracca</i>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot. Kisebb, fragmentális állományai meglehetősen degradáltak, közepes természetességűek. Az egyetlen nagyobb folt (Balfi-

	patak) viszont helyesen kezelt, jó természetességű.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrás: • Egyes helyeken belterület vagy annak közelsége • Egyes foltokon zártkertek, hétvégi telkek közelsége (személtalrakás, területre való behajtás) Aktuális veszélyforrások: • Kaszálás elmaradása • Spontán cserjésedés, magaskórósodás • Szélén néhol akácosodik • Alkalmi gépkocsi- és traktoráthajtás (taposás) • Nem megfelelő időben és módon végzett kaszálás • Turistaforgalom, taposás (Nemeskút) • Vadtaposás, -túrás

V)

Élőhely neve/kódja:	Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
Élőhely kódja:	7230
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	0,06 %
Élőhely kiterjedése a területen:	1,53 ha
Élőhely jellemzése:	Juncetum subnodulosi (domináns) Caricetum davallianae (töredékes) Seslerietum uliginosae (töredékes) Orchido-Schoenetum nigricantis (töredékes) A területen egyetlen, de nagyobb kiterjedésű, jó természetességi állapotú folt található, amely az ország egyik legértékesebb, legnevezetesebb láprétje (Kistómalmi-láprét). Ezen belül több lápréti társulás mozaikol, a korábbi kezeletlenség miatt erős nádasodás figyelhető meg (de magát az utóbbi 8-9 évben rendszeresen kaszálták). Helyenként kis forrásgyepek (C1) is felismerhetők. Jellemző fajok: <i>Juncus subnodulosus</i>, <i>Carex davalliana</i>, <i>Schoenus nigricans</i>, <i>Carex lepidocarpa</i>, <i>Pinguicula vulgaris</i>, <i>Dactylorhiza ochroleuca</i>, <i>Carex paniculata</i>, <i>Crepis paludosa</i>, <i>Liparis loeselii</i>, <i>Parnassia palustris</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>, <i>Salix cinerea</i>, <i>Sesleria uliginosa</i>, <i>Pedicularis palustris</i>, <i>Cirsium rivulare</i>, <i>Molinia coerulea</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Equisetum fluviatlie</i>, <i>Potentilla erecta</i>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D05 – Természetes állapot. Az egyetlen állomány kimagaslóan értékes, magas természetességgű
Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrás: • Jelentős körbeépítettség (hétvégi telkek) • Jelentős gyalogos- és kerékpáros forgalom a szélén kiépült úton • A felső patakszakaszon végzett építési és vízrendezési beavatkozások Aktuális veszélyforrások: • Spontán cserjésedés • Magaskórós fajok előretörése

	• Nádasodás (D-i, keskeny részét az utóbbi 20 évben benőtte a nád, s máshol is előretör) • Illegális tóépítés a terület szélén • Özönfajok terjedése (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>-bevetülés, akác-sarjak) • Nem megfelelő módon vagy időben végzett kaszálás (az utóbbi években helyesen kezelték) Növényfotózás, növénygyűjtés (főleg: barkaszedés)
--	--

VI)

Élőhely neve/kódja:	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők
---------------------	---

Élőhely kódja:	91E0
----------------	-------------

Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
------------------------------------	---------------------------------

Élőhely területi aránya:	0,05 %
--------------------------	---------------

Élőhely kiterjedése a területen:	1,20 ha
----------------------------------	----------------

Élőhely jellemzése:	Aegopodio-Alnetum A területen csupán egyetlen szegélyszáv jellegű, szivárgóvizes folt található, a Kecske-hegy lábánál. Egykori kiterjedése a völgyaljakon tekintélyesebb lehetett. Jellemző fajok: <i>Alnus glutinosa</i>, <i>Salix alba</i>, <i>Salix fragilis</i>, <i>Salix cinerea</i>, <i>Cardamine amara</i>, <i>Carex acutiformis</i>, <i>Aegopodium podagraria</i>, <i>Filipendula ulmaria</i>, <i>Caltha palustris</i>, <i>Cirsium oleraceum</i>, <i>Crepis paludosa</i>, <i>Iris pseudacorus</i>, <i>Eupatorium cannabinum</i>, <i>Lysimachia vulgaris</i>, <i>Urtica dioica</i>, <i>Ranunculus repens</i>, <i>Lysimachia vulgaris</i>. Berulo erecti-Salicetum cinereae Feltöltődő, cserjésedő nádas-magaskórós foltok, <i>Salix cinerea</i> betelepülésével. A Kistómalom mellett egyes részeik felépítésükben már igazi fűzláp-jellegűek (sok mohával). <i>Salix cinerea</i>, <i>Phragmites communis</i>, <i>Carex paniculata</i>, <i>Lysimachia vulgaris</i>, <i>Salix nigricans</i>, <i>Filipendula vulgaris</i>
---------------------	---

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; D05 – Természetes állapot Az egyetlen égerliget-folt viszonylag stabil állomány, amely az utóbbi években a felette végrehajtott tarvágás miatt eléggé elcserjésedett. A fűzláp-foltok a Kistómalom térségében találhatók,
---	--

	nádasodásuk és gyomosodásuk ellenére nagy természetvédelmi értéket képviselnek.
--	---

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett
------------------------------	--------------------------------

Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Fragmentáltság • Kiszáradás Aktuális veszélyforrások: • Tarvágásos erdőfelújítás (égerliget) • Szomszédos vágásfoltok gyomosító hatása (égerliget) • Szegélyesedés, nitrofil gyomfajok terjedése (égerliget) • Nádasodás (füzláp)
-------------------------	--

VII)

Élőhely neve/kódja:	Pannon gyertyános-tölgyesek
---------------------	------------------------------------

Élőhely kódja:	91G0
----------------	-------------

Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
------------------------------------	---------------------------------

Élőhely területi aránya:	9,99 %
--------------------------	---------------

Élőhely kiterjedése a területen:	254,71 ha
----------------------------------	------------------

Élőhely jellemzése:	Carici pilosae-Carpinetum, egyes részeken Luzulo-Querco-Carpinetum és Quercetum petraeae-cerris felé átmenettel. A dombosor nagy területet elfoglaló klímaregionális vegetációtípusa, legjelentősebb állományai a Szárhalom középső és déli részén plakor helyzetben, a Rákosi-patak feletti északi kitettségű oldalon 2 km hosszúságban és az Alsó-Újhegy alatti völgyben találhatóak. Alapkőzetként főként lösz, néhol pedig lejtőhordalék és lajtamészkkő jön szóba (utóbbi erős termőhelyleromlást, eróziót valószínűsít, melyért a korábbi erdőélés felelős). A talajtípusok közül elsősorban az agyagbemosódásos barna erdőtalaj jellemző, emellett barnaföldön, barna és fekete rendzinán is találunk állományokat. Néhány alapkőzetten (pl. szarmata konglomerát, pannon kavics), melyeken erősen kilúgzott és tápanyagszegény talajok jönnek létre, a gyertyán nem érzi jól magát, ezért itt különböző tölgyes élőhelyek alakulnak ki. Mezofil aljnövényzetű, zárt, árnyas erdők, számos árnyaló fafajjal. A korábbi erdőgazdálkodás következtében az állományok jelentős része sarj eredetű, néhol gyertyános
---------------------	---

	konszociációk alakultak ki. A völgyalji részeken fejlett kora tavaszi aszpektus figyelhető meg. Hátsó részeken a gyertyán és az üde lombosok jelleg némileg már a háttérbe szorul, a lombosokban a tölgy fajok válnak uralkodóvá. A cserjeszint a tipikus foltokon hiányzik vagy gyenge, az átmeneti részeken erősebb. Gyakoriak az átmenetei, főleg a cseres-tölgyesek felé, ill. elég sok jellegtelen, bolygatott állomány van. Jellemző fajok: <i>Acer campestre</i>, <i>Ajuga reptans</i>, <i>Asarum europaeum</i>, <i>Brachypodium sylvaticum</i>, <i>Buglossoides purpureocoerulea</i>, <i>Campanula trachelium</i>, <i>Carex sylvatica</i>, <i>Carpinus betulus</i>, <i>Convallaria majalis</i>, <i>Cornus sanguinea</i>, <i>Dactylis glomerata</i>, <i>Fraxinus excelsior</i>, <i>Galium sylvaticum</i>, <i>Hieracium sylvaticum</i>, <i>Knautia drymeia</i>, <i>Lathyrus niger</i>, <i>Lathyrus vernus</i>, <i>Melittis grandiflora</i>, <i>Poa nemoralis</i>, <i>Quercus cerris</i>, <i>Quercus petraea</i>, <i>Rubus fruticosus</i>, <i>Valeriana officinalis</i>, <i>Veratrum nigrum</i>, <i>Corydalis cava</i>, <i>Allium ursinum</i>, <i>Galanthus nivalis</i>, <i>Carex pilosa</i>, <i>Isopyrum thalictroides</i>, <i>Anemone ranunculoides</i>, <i>Milium effusum</i>, <i>Lilium martagon</i>, <i>Staphylea pinnata</i>, <i>Hieracium sabaudum</i>.
--	---

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D03 – Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot; D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; D05 – Természetes állapot Az állományok több mint háromnegyede (76%) jó természetességgű. A fiatal állományok egy kis része közepes természetességgű, míg a Kecske-hegy és Pinty-tető térségében nagyobb tömbökben kiváló természetességgű idős állományok is találhatóak. Korábban az erdei legeltetés az állományok kiligetesítéséhez vezetett, még ma is felismerhetők ennek jelei. Gyakran gyertyános konszociációk alakultak ki, melyek fatermesztési szempontból kevésbé értékesek, de fajgazdag lágyszárú szintjük miatt a természetvédelem számára értékesek. Hasonló, bár elegyesebb üde lombosok (gyertyános-tölgyesek). Egykor talán bükkösök is voltak a területen (ma néhány telepített bükkös folt van).
---	---

Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett
------------------------------	-----------------------------------

Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Turistaforgalom Aktuális veszélyforrások: • Sematikus, jelentős területű (<10 ha), tarvágásos, mesterseges (pásztás v. soros makkvetéses) erdőfelújítások • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fenntartásának mellőzése • Az elegyfajok (pl. gyertyán, mezei juhar, hársak, szilek, cseresznye, barkóca berkenye) mellőzése • Mesterséges fenyőelegyítés (főleg vörösfenyő) • A természetes erdőszegélyek nem kielégítő védelme
-------------------------	--

	• Az eltartóképesseget meghaladó mértékű nagyvad-állomány (következmény: taposás- és rágáskárok, elhúzó-dó felújítások) • Az akác (főleg a peremterületeken) terjedése
--	---

VIII)

Élőhely neve/kódja:	Pannon molyhos tölgyesek
---------------------	---------------------------------

Élőhely kódja:	91H0
----------------	-------------

Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
------------------------------------	---------------------------------

Élőhely területi aránya:	3,08 %
--------------------------	---------------

Élőhely kiterjedése a területen:	78,59 ha
----------------------------------	-----------------

Élőhely jellemzése:	Euphorbio angulatae-Quercetum (az országban egyedül itt fordul elő) Sekély, köves termőrétegű, lajtmészkő és szarmata mészkő alapkőzetű fekete rendzina és sziklás-köves váztalajokon kialakult vegetációs egység. A termőhelyek lejtfoka általában alacsony (nem haladja meg a 10%-ot), így a talajtulajdonságok feltehetően nagyrészt a korábbi erdőélés (legeltetés, kíméletlen sarjztatás) miatt ilyen kedvezőtlenek. Mai képük a tájhasználat következménye. E tölgyesek 70-80%-os záródású lombszintjében állandó és domináns elemek a <i>Quercus pubescens</i> és <i>Qu. cerris</i>, arányuk mozaikosan változhat. A cserjeszint igen erős és magas, sok konstans és szubkonstans termofil fajjal. A magas záródás miatt a gyepszintben gyakran hiányoznak fényigényes „molyhos tölgyes” fajok, sőt az erdei árnytüdő lágyszárúak is inkább csak a széleken fordulnak elő (utóbbiak közül főleg erdei ubiquisták maradtak meg). Kimondottan szegély- vagy száraz gyepi fajok (pl. <i>Adonis vernalis</i>, <i>Peucedanum cervaria</i>) a cserjés erdőbelsőbe nem, vagy csak kivételesen lépnek be. Jellemző fajok: <i>Quercus cerris</i>, <i>Quercus pubescens</i>, <i>Cornus mas</i>, <i>Cornus sanguinea</i>, <i>Ligustrum vulgare</i>, <i>Acer campestre</i>, <i>Hedera helix</i>, <i>Tanacetum corymbosum</i>, <i>Brachypodium pinnatum</i>, <i>Euphorbia angulata</i>, <i>Peucedanum oreoselinum</i>, <i>Polygonatum odoratum</i>, <i>Melittis carpatica</i>, <i>Carex michelii</i>, <i>Filipendula vulgaris</i>, <i>Teucrium chamaedrys</i>, <i>Carex montana</i>, <i>Bromus erectus</i>, <i>Vincetoxicum hirsutifolium</i>, <i>Festuca heterophylla</i>, <i>Adonis vernalis</i>.
---------------------	--

Élőhely természetességi -	D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regeneráló-
---------------------------	---

degradáltsági értékelése:	dott állapot; D05 – Természetes állapot Az állományok mindegyike legalább jó természetességű, kétharmaduk pedig magas természetvédelmi értéket képviselő, kitűnő természetességű. Számos védett növényfaj fordul elő e társulásban. Feltételezhető, hogy a molyhos tölgy állományképzése a területen olyan szituációkban vált lehetségessé, ahol az antropogén hatások nagyobb nyílt talajfelszíneket hoztak létre, s ezeken igényesebb fafajok (más tölgyek, gyertyán) kompetíciós előnyei nem érvényesültek. A molyhos tölgygel együtt e felszíneken számos zoochor cserje is megjelent, s ezek egy bozótos stádiumon át jutottak el a mai állapotig (zárt, magas cserjés erdő). Ennek elérésére korábban nem volt lehetőségük a 20-30 éves vágásforduló miatt, azaz a pionír szituáció a korábbi századokban ismételtén újratermelődött.
---------------------------	--

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett
------------------------------	--------------------------------

Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Turistaforgalom Aktuális veszélyforrások: • Sematikus tarvágásos, mesterséges (pásztás v. soros makkvetéses) erdőfelújítások • A termőhelyi szélsőségek (pl. sekély talajok) ellenére folytatott erdőgazdálkodás • A természetes erdőszegélyek nem kielégítő védelme • Az eltartóképeséget meghaladó mértékű nagyvadállomány (következmény: taposás- és rágáskárok) • Az akác terjedése • Fenyőtelepítések (erdei- és feketefenyő)
-------------------------	--

IX)

Élőhely neve/kódja:	Pannon cseres-tölgyesek
Élőhely kódja:	91M0
Élőhely előfordulásai a területen:	15. és 16. sz. melléklet
Élőhely területi aránya:	22,42 %
Élőhely kiterjedése a területen:	571,43 ha
Élőhely jellemzése:	Quercetum petraeae-cerris (és átmenetei)

	A Fertőmelléki-dombsor egyik jellemző, uralkodó élőhely típusa. Jó növekedésű, ligetes cseres-kocsánytalan állományok sajátos fajösszetétellel. Cserjeszintjük mozaikosan váltokozva jól fejlett, tövises cserjékből álló, ill. igen gyenge vagy hiányzik, ez esetben viszont fejlett, fűfélékben gazdag gyepszint van. Legértékesebb fajkészletű foltok jellemzően a szegélyekben alakulnak ki. Lágyszárú szintjük fajszegény, de igen heterogén, mezofil erdei fajok, cseres tölgyes- és acidofrekvens fajok egyaránt megtalálhatóak (a heterogenitás oka a talajtulajdonságok kis területen is feltűnő mozaikolása). Átmeneti jellegű állományok alakultak ki a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek, a mészkerülő tölgyesek és a molyhos tölgyesek felé is. Jellemző fajok: <i>Quercus cerris</i>, <i>Quercus pubescens</i>, <i>Quercus petraea</i>, <i>Crataegus monogyna</i>, <i>Cornus sanguinea</i>, <i>Cornus mas</i>, <i>Ligustrum vulgare</i>, <i>Brachypodium pinnatum</i>, <i>Carex humilis</i>, <i>Carex montana</i>, <i>Potentilla alba</i>, <i>Festuca valesiaca</i>, <i>Anthericum ramosum</i>, <i>Vincetoxicum hirundinaria</i>, <i>Trifolium alpestre</i>, <i>Filipendula vulgaris</i>, <i>Hierochloa australis</i>, <i>Galium glaucum</i>, <i>Festuca rupicola</i>, <i>Genista tinctoria</i>, <i>Iris variegata</i>, <i>Thesium linophyllum</i>, <i>Polygonatum odoratum</i>, <i>Origanum vulgare</i>, <i>Euphorbia angulata</i>, <i>Silene nutans</i>, <i>Serratula tinctoria</i>, <i>Orobancha gracilis</i>, <i>Elymus hispidus</i>, <i>Betonica officinalis</i>, <i>Geranium sanguineum</i>, <i>Peucedanum cervaria</i>, <i>Cytisus supinus</i>. Castaneo-Quercetum (palán) Luzulo-Carpinetum (pannon vályogon) A Felsőrákosi-erdő kristályos pala alapkőzetein, erősen savanyú, nem podzolos barna erdőtalajon mészkerülő tölgyesek alakultak ki. Lombuszintjüket <i>Quercus petraea</i> és <i>Qu. cerris</i> alkotja, de utóbbi magas aránya bizonyosan mesterséges telepítésével magyarázható. A természetes elegyfák gyakorlatilag hiányoznak, néhol <i>Pinus sylvestris</i> ültetésből származó egyedei figyelhetők meg, illetve az állományok egy részét alátelepítették <i>Tilia cordata</i>-val. A Szárhalmi-erdő délkeleti részén, vályogos-kavicsos alapkőzeten, erősen savanyú, nem podzolos barna erdőtalajokon létrejött sajátos fajösszetételű mészkerülő gyertyános-tölgyesre emlékeztető állományok vannak. Cserjeszintjük változó, a nyílt, füves típusokban teljesen hiányzik, a cserjés tölgyesek és gyertyánosok felé átmenetet képző széleken ill. a völgyelésekben már közel 100%-os záródású lehet. <i>Quercus cerris</i>, <i>Quercus petraea</i>, <i>Sorbus torminalis</i>, <i>Carpinus betulus</i>, <i>Acer campestre</i>, <i>Convallaria majalis</i>, <i>Hierochloa australis</i>, <i>Calamagrostis arundinacea</i>, <i>Galium sylvaticum</i>, <i>Avenella flexuosa</i>, <i>Polygonatum multiflorum</i>, <i>Luzula luzuloides</i>, <i>Carex montana</i>, <i>Tanacetum corymbosum</i>.
--	--

degradáltsági értékelése:	pot; D04 – „Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot; D05 – Természetes állapot Az állományok döntő többsége (~88%) jó természetességű, egyes fiatalos foltok közepes természetességűek, míg fűves aljú típusokból található néhány kitűnő természetességű állományfolt is. A legeltetés felhagyása óta az állományok záródnak, a fényigényes fajok a szegélyekbe szorulnak. Az alkalmas termőhelyeken a mezofil erdei fajok egyre inkább tért hódítanak, a száraz hátakra egy lassú becserjésedési folyamat jellemző. Az akácokkal szomszédos részeken, de máshol is jelentős mértékű szedresedés-degradálódás indult meg.
---------------------------	---

Élőhely veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett
------------------------------	-----------------------------------

Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások: • Turistaforgalom Aktuális veszélyforrások: • Sematikus, jelentős területű (<10 ha), tarvágásos, mesterséges (pásztás v. soros makkvetéses) erdőfelújítások • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fenntartásának mellőzése • Az elegyfa-fajok (pl. gyertyán, mezei juhar, hársak, szilek, cseresznye, barkóca berkenye) mellőzése • Mesterséges fenyőelegyítés, esetenként fenyőtelepítés (erdeifenyő) • A természetes erdőszegélyek nem kielégítő védelme • Az eltartó-képességet meghaladó mértékű nagyvadállomány (következmény: taposás- és rágáskárok, elhúzó-dó felújítások) • Az akác (főleg a peremterületeken) terjedése
-------------------------	---

X)

Élőhely neve/kódja:	T1 Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák és T6 Kistáblás mozaikok
---------------------	---

Élőhely kódja:	---
----------------	-----

Élőhely előfordulásai a területen:	
------------------------------------	--

Élőhely területi aránya:	9,55 %
--------------------------	---------------

Élőhely kiterjedése a területen:	243,53 ha
----------------------------------	------------------

Élőhely jellemzése:	Legnagyobb szántók Nagycenkől É-ra, ill. a Szárhalmi-erdő
---------------------	---

	belső részein találhatók. Jellemző a nagyüzemi, intenzív művelés, a Szárhalom egyes kisebb parcelláin viszont fennmaradt az extenzív művelés, számos szegetális gyomfaj fennmaradását biztosítva. Szegetális gyomok: <i>Sherardia arvensis</i> , <i>Silene noctiflora</i> , <i>Valerianella rimosa</i> , <i>Valerianella dentata</i> , <i>Galium tricornutum</i> , <i>Ononis pusilla</i>
--	---

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D01 – Teljesen leromlott
---	--------------------------

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
------------------------------	----------------------

Veszélyeztető tényezők:	-
-------------------------	---

A területen előforduló, természetvédelmi szempontból fontos nem közösségi jelentőségű élőhelyek.

XI)

Élőhely neve/kódja:	OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok, OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok
---------------------	---

Élőhely kódja:	-
----------------	---

Élőhely előfordulásai a területen:	
------------------------------------	--

Élőhely területi aránya:	5,47 %
--------------------------	---------------

Élőhely kiterjedése a területen:	143,52 ha
----------------------------------	------------------

Élőhely jellemzése:	OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek A területen mindössze két kisebb folton alakult ki, nedves-pangóvízes helyen, akácosok között. <i>Carex acutiformis</i>, <i>Carex vesicaria</i>, <i>Bidens tripartitus</i>, <i>Lysimachia nummularia</i>, <i>Robinia pseudoacacia</i>, <i>Juncus effusus</i> OB Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok, Kisszámú, főleg üde-nedves mélyedésekben létrejött gyomos folt sorolható ide, erős cserjésedéssel. <i>Urtica dioica</i>, <i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Dactylis glomerata</i>, <i>Sambucus nigra</i>, <i>Calamagrostis epigeios</i>
---------------------	---

	OC Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok Elsősorban felhagyott szőlők helyén kialakult jellegtelen gyepek, amelyek változó mértékben cserjésednek vagy spontán akácosodnak. <i>Agropyron caninum, Erigeron annuus, Calamagrostis epigeios, Scabiosa ochroleuca, Robinia pseudoacacia, Prunus spinosa</i>
Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D01 - Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot D02 - Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot D03 - Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	-

A tervezési területen előforduló nem természetes élőhelyek

XII)

Élőhely neve/kódja:	S1 Akácok, S2 Nemes nyárasok, S3 Egyéb tájidegen lombos erdők, S4 Erdei- és feketefenyvesek, S5 Egyéb tájidegen fenyvesek
Élőhely kódja:	-
Élőhely előfordulásai a területen:	
Élőhely területi aránya:	20,96 %
Élőhely kiterjedése a területen:	534,40 ha
Élőhely jellemzése:	S1 Akácok Nagy területet elfoglaló, gyepre (néhol a határsávba) telepített akácok állományok, melyekben a faj vegetatív úton (gyökérsarjakkal) is terjeszkedik, néhol a szomszédos állományokba is behatol. Helyenként a természetszerű erdők felújítását is (sajnos) akáccal végezték el. Cserjeszintje a sűrű tövises cserjéstől a szedresen át az egészen gyengéig sokféle lehet, a terület telepítés előtti használatától függően. Lágyszárú szintje gyér, fajszegény, füves vagy gyomos. <i>Robinia pseudoacacia, Cornus sanguinea, Ligustrum vulgare, Rubus fruticosus, Achillea millefolium, Chaerophyllum temulum, Agropyron repens, Bromus sterilis, Clinopodium vulgare, Conyza canadensis, Dactylis glomerata, Erigeron annuus, Geum urbanum, Lamium purpureum, Poa pratensis, Urtica dioica</i> S2 Nemes nyárasok Egyetlen fasor sorolható ide a Kistómalomtól É-ra. <i>Populus × euramericana</i> S3 Egyéb tájidegen lombos erdők Vörös tölgyesek, feketediósok, ált. kis foltokban telepítettek természetszerű erdők közé. S4 Erdei- és feketefenyvesek A területen egyik fenyőfaj sem őshonos. Főleg cseres-tölgyes termőhelyeken, természetszerű erdők állománycseréje során alkalmaztak fenyőket, helyenként több tíz hektáron. Ezekbe az állományokba folyamatosan zajlik a lombos fafajok betelepülése, illetve jellemző a nagymértékű szedresedés, ami nem csak a degradáció (tápanyagfeldúsulás) biztos jele, hanem az erdőgazdálkodást is rendkívüli módon megnehezíti. Más esetben füves erdei tisztásokat és száraz gyepeket fenyvesítettek

	be, talajvédelmi céllal. S5 Egyéb tájidegen fenyvesek Néhány apró lucos folt található a területen.
--	---

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D01 - Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot D02 - Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot D03 - Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
--	---

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett.
------------------------------	----------------------

Veszélyeztető tényezők:	-
-------------------------	---

XII)

Élőhely neve/kódja:	T1 Egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák és T6 Kis- táblás mozaikok
---------------------	--

Élőhely kódja:	-
----------------	---

Élőhely előfordulásai a területen:	
------------------------------------	--

Élőhely területi aránya:	9,55 %
--------------------------	---------------

Élőhely kiterjedése a területen:	243,53 ha
----------------------------------	------------------

Élőhely jellemzése:	Elsősorban a Szárhalmi-erdőbe ékelődő foltokon, illetve Fertőboztól délre találhatók kis- és nagytáblás szántóföldi kultúrák. Ezeken egyéves kultúrnövényeket termesztnek.
---------------------	--

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:	D01 - Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot
--	--

Élőhely veszélyeztetettsége:	Nem veszélyeztetett
------------------------------	---------------------

Veszélyeztető tényezők:	-
-------------------------	---

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A *-gal jelölt faj kiemelt jelentőségű státuszt jelöl az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

A jelölő növényfajok tekintetében nincs változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest.

Faj neve Magyar/Tudományos (latin) név	Élőhelyvédelmi (HD)/Madárvédelmi (BD) Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem FV: fokozottan védett V: védett
<i>Jelölő fajok</i>		
Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i> Wender.)	HD II., IV.	V
Hagymaburok (<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich.)	HD. II.	FV
Boldogasszony papucs/Rigópohár (<i>Cypripedium calceolus</i> L.)	HD. II.	FV

I)

Faj neve:	Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i> Wender.)
Irányelv melléklete:	HD Annex II., IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A fajnak viszonylag sok ismert lelőhelye van a területen. Legnagyobb állománya a Fertőboz feletti domboldalon (>1000 tő) és a fertőrákosi kőfejtő tetején (400-500 tő) van. A Szárhalmi erdő tisztásain általában néhány töves állományok (1-100 tő) figyelhetők meg.
Állománynagyság (jelölés-kor):	1000-1500 tő
Állománynagyság (tervkészítéskor):	4200 tő (2007)
Állomány változásának tendenciái és okai:	A jelöléskor erősen alulbecsülték az állományok nagyságát. A valóságban inkább enyhe csökkenés tapasztalható.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységekben még nagy állományokkal bíró, de erősen fogyatkozó faj. Sopron térségének meszes alapközetein, sziklagyepekben és lejtősztyepekben nem ritka, de az országos trendhez hasonlóan visszaszoruló, kevés erős, nagy egyedszámú populációja van.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Fűavar-felhalmozódás, a sztyeprétek becserjésedése • A szomszédos faállományok árnyalása • Gyűjtés, virágszedés • Beépítés • Vad-taposás és -rágás • Emberi taposás (kvad, terepbicikli)
Fajvédelmi lehetőségek:	Az állományok részletes felmérése és dokumentálása (monitoring) Rendszeres őri jelenlét virágzási időben a jelentős állományoknál A fűavar eltávolítása kézi módszerekkel (gereblyezés, mozaikos égetés) Cserjeirtás a kisebb (tisztásokon, nyiladékokon) lévő állományoknál

II)

Faj neve:	Hagymaburok (<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich.)
Írányelv melléklete:	HD Annex II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett faj, 100000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Egyetlen, régóta ismert előfordulása van a területről (Kistóalmi-láprét). Az 1930-as években jelezték először, ezt követően többször évtizedekig „lappangott”, nem került elő.
Állománynagyság (jelölés-kor):	50-100 tő
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<100 tő (57 tő – 2001, 20 tő – 2002, 3 tő – 2003, 0 tő – 2004-2007, 4 tő - 2008)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Valószínűleg a természetes populáció-dinamikának és a csapadékviszonyoknak köszönhető a hektikus változás, de ennek pontos megítélésére, a rendelkezésre álló adatok nem elegendők.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Síklápok, úszólápok eurázsiai elterjedésű faja, amely Európa egészén nagy mértékben veszélyeztetett. Hazai előfordulásai közül mindössze három helyen erősítették meg az elmúlt években (Fertőmelléki-dombsor, Soroksári-Dunaág, Velencei-tó).
Faj veszélyeztetettsége:	Nagymértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Nád terjedése • Magaskórós fajok terjedése • Természetfotózás (taposás)
Fajvédelmi lehetőségek:	• A meglévő példányok rendszeres, pontos felmérése és kijelölése. • Megfelelő időben és eszközzel végzett kaszálás. • Virágzási időben rendszeres őrzés.

III)

Faj neve:	Boldogasszony papucs (<i>Cypripedium calceolus</i> L.)
Írányelv melléklete:	HD Annex II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett faj, 250000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Az 1950-es években még több száz tőből álló, erős populációi voltak a dombsoron. Az 1990-es évekre ezek közül több teljesen felszámolódott, a szisztematikus gyűjtés és az erdőgazdálkodás következtében. Az állomány az utóbbi évekre szinte teljesen felmorzsolódott. Jelenleg három ismert előfordulása van a területről. Egy korábbi előfordulási helyén egyedeit 2007-ben kiásták.
Állományméret (jelölés-kor):	20-30 tő
Állományméret (tervkészítéskor):	<10 tő (7 tő – 2001, 9 tő – 2002, 10 tő – 2003, 11 tő – 2004, 14 tő – 2006, 3 tő – 2007)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Egyértelműen a gyűjtés következtében ritkult meg döbbenetes mértékben. A megritkulás korábbi szakaszaiban valószínűleg a tarvágásos erdőgazdálkodás is okozott károkat állományaiban.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurázsiai faj, amely változatos erdei élőhelyeken fordul elő. Magyarországon az utóbbi évtizedekben rendkívül megritkult, erős állományai csak az Északi-középhegység néhány pontján ismertek.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	• Gyűjtés • Természetfotózás • Potenciális veszély a molyhos tölgyes maradványfoltok erdészeti felújítása.
Fajvédelmi lehetőségek:	• A meglévő példányok rendszeres, pontos felmérése és kijelölése. • Virágzási időben rendszeres őrzés. • Ex situ szaporítás és visszatelepítés.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Az adott Natura 2000 terület közösségi jelentőségű fajainak táblázatos felsorolása és jellemzése rendszertani sorrendben illetve jelölés tekintetében aszerint készült, hogy a terv készítésének időpontjában a Natura 2000 terület hivatalos adatlapján a faj jelölő vagy nem jelölő állománnyal fordult elő. A jellemzésben fajonként megtalálhatóak a részletes információk az adott fajról. A * a faj kiemelt jelentőségű státuszát jelenti az élőhelyvédelmi irányelv alapján.

A jelölő állatfajok tekintetében 2009-ben volt változás a 2008. évi Natura 2000 adatlaphoz (Standard Data Form) képest.

1. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) jelölővé vált a FHNPI 2009. évi jelzése alapján
2. A hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*) jelölővé vált a FHNPI 2009. évi jelzése alapján
3. A közönséges denevér (*Myotis myotis* Borkhausen) jelölővé vált a FHNPI 2009. évi jelzése alapján
4. A kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros* Bechstein) jelölővé vált a FHNPI 2009. évi jelzése alapján
5. A nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus* Schreber) jelölővé vált a FHNPI 2009. évi jelzése alapján

Faj neve	Irányelv melléklete	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	HD: Élőhelyvédelmi BD: Madárvédelmi	FV: fokozottan védett V: védett
Jelölő fajok		
Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i> L.)	HD II.	V
Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i> L.)	HD II. IV.	V
Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i> L.)	HD. II. IV.	V
Hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	HD. II.	V
Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i> Borkhausen)	HD. II.	V
Kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i> Bechstein)	HD. II.	V
Nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i> Schreber)	HD. II.	FV
Nem jelölő fajok		
Piros szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i> Charpentier)	HD. II. IV.	V
Kis Apolló-lepke (<i>Parnassius mnemosyne</i> L.)	HD. IV.	V
Törpészender (<i>Proserpinus proserpina</i> Pallas)	HD. IV.	V
Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i> L.)	HD. II. IV.	V
Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	HD. II. IV.	V
Rézsikló (<i>Coronella austriaca</i> Laurenti)	HD. IV.	V
Zöld gyík (<i>Lacerta viridis</i> Laurenti)	HD. IV.	V
Barna hosszúfülű-denevér (<i>Plecotus</i>	HD. II. (vagy/és IV.)	V

<i>auritus</i> L.) Rőt koraidenevér (<i>Nyctalus noctula</i> Schreber) Könséges késeidenevér (<i>Eptesicus serotinus</i> Schreber) Közönséges törpedenevér (<i>Pipistrellus</i> <i>pipistrellus</i> Schreber)		
Fekete harkály (<i>Dryocopos martius</i> L.)	BD. I.	V
Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i> L.)	BD. I.	V
Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i> Temminck)	BD. I.	V

Megjegyzés: A Natura 2000 jelölő fajok a 2004-es adatlapon szereplő *Himantoglossum adriaticum* és a *Cirsium brachycephalum* jelenleg nem fordul elő a területen, szinte biztosan a 2004-es jelöléskor sem fordultak elő.

A *Himantoglossum*-ot Pill (1916) jelzi általánosságban a dombsorról, lehetséges, hogy annak az osztrák oldaláról. Az újonnan megtalált Sopron melletti lelőhelye (Sulyok et al. 1997) nem a dombsoron, hanem a Soproni-hegységben van.

A *Cirsium brachycephalum*-nak a 20. század közepéről van adata a Kistóalmi-láprétről. Ez lehet, hogy téves, és a *C. palustre*-ra vonatkozik. Az bizonyos, hogy a 2004-es jelöléskor a *C. palustre*-val keverték össze, s így került az adatlapra. A *C. brachycephalum* a Fertő-tó mellett nem ritka, így újabb előkerülése akár a Fertőmelléki-dombsoron sem kizárt, bár nem valószínű. A Natura 2000 kezelési terv keretében nem indokolt számolni a faj védelmével.

I)

Faj neve:	Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD Annex II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 2000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A terület idősebb, holtfában gazdag cseres- és gyertyános-tölgyeseiben, illetve a idős molyhos tölgyein fordul elő.
Állománymagyság (jelölés-kor):	Pontos relatív vagy abszolút egyedszám nem volt ismert.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert, a jövőbeli monitoring során kiemelt figyelmet kell fordítani a fajra.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Élőhelyeinek csökkenése miatt vélhetően az egyedszám is csökkenő tendenciát mutat.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A hazai tölgyeseinkben általánosan elterjedt, de nem tömeges előfordulású faj, főleg a fák törzsén, a lombkoronában, vagy lehullott ágakon lehet megtalálni. A szaporodásához korhadt faanyagra van szükség, amely egyrészt petézőhelyként szolgál, másrészt biztosítja a fejlődő lárvák táplálékát. A lárvák fejlődése 3-5 évig tart, a táplálékkínálattól és a hőmérséklettől függően. A kifejlett állatok a tölgy nedveit nyalogatják.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Egészségügyi termelések • Tarvágások
Fajvédelmi lehetőségek:	Az egészségügyi termelések és a tarvágások korlátozásával biztosítani lehet az állomány fennmaradásához szükséges holtfa mennyiségét a területen.

II)

Faj neve:	Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD Annex II., IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Napsütötte erdőszegélyek idős fáin nem ritka.
Állománymagyság (jelölés-kor):	Pontos relatív vagy abszolút egyedszám nem volt ismert, a faj nem szerepelt a terület adatlapján.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert, a jövőbeli monitorozás során kiemelt figyelmet kell fordítani a fajra.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Vélhetően csökkenő.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Magyarországon mind az alföld, mind a hegy- és dombvidék tölgyeseiben általánosan elterjedt, helyenként nem ritka. Elsősorban öreg, ligetes tölgyerdőkben találkozhatunk vele. A következő tápnövényeiből ismerjük: szelídgesztenye (<i>Castanea sativa</i>), cser (<i>Quercus cerris</i>), kocsányos tölgy (<i>Qu. robur</i>), kocsánytalan tölgy (<i>Qu. petraea</i>) és molyhos tölgy (<i>Qu. pubescens</i>). Főleg a napfénynek kitett fákat támadja meg, a hatásterületen is az erdőszéli állományokban fordul elsősorban elő. Fejlődési ideje 4 év.
Faj veszélyeztetettsége:	Élőhelyeinek csökkenése miatt vélhetően az egyedszám is csökkenő tendenciát mutat.
Veszélyeztető tényezők:	• Egészségügyi termelések • Tarvágások
Fajvédelmi lehetőségek:	A zárt erdőterületen elsősorban a szegélyek idős fáinak védelmével, illetve jelentősebb hagyásfacsoportok meghagyásával biztosítható az élőhelye.

III)

Faj neve:	Piros szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i> Charpentier)
Irányelv melléklete:	HD Annex II., IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A Fertő mentén a legjelentősebbnek tekinthető állománya Fertőhomokon, a volt tőzegbánya területén található, a Kis-Tómalmon (ahol régi adata volt) bizonytalan a jelenléte.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Lápi jellegű, főleg kisvizek lakója, de előfordulhat nagyobb állóvizek elkülönült, lápi jellegű öbleiben, belső víztereiben is. Halak jelenlétét általában nem viseli el a lárvája, mivel aktív ragadozó életmódja miatt könnyen esik maga is áldozatul, viszont a lápi póccal és réti csíkkal együtt tud tenyészni.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően nagymértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	• Leccapolások • Halasítás, haltelepítés
Fajvédelmi lehetőségek:	-

IV)

Faj neve:	Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD Annex II., IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 50000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Száraz, meleg erdőszegélyeken gyakorinak nevezhető faj.
Állománymagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	Több ezer példány.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Először 2008-ban mutatták ki a területről (Ambrus A.), így a tendenciák nem ítélték meg.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az <i>Eriogaster catax</i> európai faunaelem, cserjésekhez (galagonyához, kökényhez) kötődő faj. Elterjedése Nyugat-, Közép- és Dél-Európára korlátozódik, ám mostanra már sajnos az EU nyugati országaiban a kipusztulás szélére került. Magyarországon még elterjedt, gyakorlatilag bárhol megtalálható, nagyobb egyedszámban inkább a Beregi-síkon, az Északi-középhegység déli előterében, valamint a Dunántúli-középhegység, a Mecsek, a Villányi-hegység, a Zselic déli vagy nyugati fekvésű lejtőin él. A lepkefaj élőhelyeül erdőszegélyek; meleg, déli kitettségű domb- és hegyoldalak cserjései, cserjésedő rétjei; cserjésedő legelők; illetve mezsgyék szolgálnak. Mivel az imágó a fényre kevésbé érzékeny, illetve a lárvák nagy mértékű parazitáltsága miatt már eleve kevés imágó kel ki, a hagyományos kutatási módszerekkel (éjszakai lámpázás, automata fénycsapda) kimutatása problémás.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Cserjés erdőszegélyek megszűnése
Fajvédelmi lehetőségek:	Erdőszegélyek védelme; kökényes-galagonyás cserjések kímélete.

V)

Faj neve:	Kis Apolló-lepke (<i>Parnassius mnemosyne</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD Annex IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A faj a Fertőmelléki-dombsor egyes pontjain magasabb egyedszámban repül, de pontos elterjedésének megállapítása további vizsgálatokat igényel.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert részletesen.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Élőhelyei főként domb- és hegyvidéki gyertyános-tölgyesek, de ritkán lehúzódik a síkvidékre is. A hernyó tápnövénye az odvas keltike (<i>Corydalis cava</i>). Egy nemzedékes, május végén, júniusban rajzik.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően közepes mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	• Tarvágások • Tápnövény eltűnése
Fajvédelmi lehetőségek:	A dombsor gyertyános-tölgyeseinek kímélete.

VI)

Faj neve:	Törpeszender (<i>Proserpinus proserpina</i> Pallas)
Írányelv melléklete:	HD Annex IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A Fertő mentén szórványosan megjelenik mesterséges fényen, tenyésző helyét azonban a legutóbbi évekig nem sikerült meglesni. Néhány éve a fertőrákosi murvabánya meddő területén, más, ritkább fajokkal együtt bizonyított a tenyésztése (Sáfián Sz. és Hadarics T.). A terület a nemzeti parkon kívül helyezkedik el, ráadásul működő bányaterület. Itteni tápnövénye a <i>Chamaenerion dodonaei</i> .
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Palearktikum nyugati részében szélesen elterjedt, de mindenütt lokális. Magyarországon szórványosan mindenütt megtalálható, a sík- és dombvidékek egyes pontjain, kisebb vízfolyások mentén gyakoribb is lehet. Két fő előfordulási típusa ismeretes, amelyek egyben eltérő élőhelyigényű tápnövényeinek előfordulását is tükrözik. Az egyik fő a sík- és dombvidéki vízfolyásokat és állóvizeket szegélyező magaskórós-bokorfüzes, ahol a hernyó tápnövényei fűzike fajok (<i>Chamaenerion sp.</i> , <i>Epilobium sp.</i>); míg a másik élőhelye száraz, elgyomosodó bokros erdőszegélyek, parlagok, ahol hernyójának a parlagi ligetszépe (<i>Oenothera biennis</i>) a tápnövénye.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Tápnövény eltűnése.
Fajvédelmi lehetőségek:	A pionír mészkőfelszínek elbányászásának és becserjésedésének megakadályozása.

VII)

Faj neve:	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD Annex II., IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 50000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Az utóbbi tíz év során egyedül a Felsőrákosi-erdőben került elő, ahol egyes években jelentős számban repült. Itteni tápnövénye a magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>).
Állománymagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Eurosibériai elterjedésű faj, korábbi európai és nyugat-ázsiai élőhelyéről rohamosan szorul vissza, jelenleg Európa-szerte a kipusztulás által fenyegetett fajként tartják számon. A természetközeli erdőszegélyek és a hagyományos gazdálkodás révén kialakult laza erdőstruktúrák lakója. Kipusztulásáért, állományainak regressziójáért részben a ligeterdők átalakulása tehető felelőssé. Magyarországon egyes helyeken még erős populációi ismertek. Az imágó májusban repül, erdőszegélyekben, erdei utakon figyelhető meg. Hazai tápnövényei a fagyal és egyes kőris fajok.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Tápnövény eltűnése.
Fajvédelmi lehetőségek:	A Felsőrákos-erdő magas kőrises állományainak fenntartása

VIII)

Faj neve:	Hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>)
Irányelv melléklete:	HD Annex II.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 2000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A Nagy-Tómalom melletti nedves rétről jelezték.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Vizes élőhelyeken, sásosokban, magaskórósokban, ligeterdők szélén fordul elő. Atlanti-mediterrán faj, Magyarország keleti felében már igen ritka, a nyugati országrészben több adata ismert.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Nem ismert. Az állomány felmérése szükséges.
Fajvédelmi lehetőségek:	Nem ismert. Az állomány felmérése szükséges.

IX)

Faj neve:	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)
Irányelv melléklete:	HD Annex II., IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 2000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A vizsgálati területen Kis- és Nagy-Tómalom környékén fordul elő, de nem nevezhető gyakorinak.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-500 egyed
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, feltehetően lassú csökkenés jellemzi.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Európa területén honos. Magyarországon síkvidékeken és a dombvidékeken is gyakori, de a középhegységeinkben is előfordul. A növényzettel sűrűn benőtt, gyorsan felmelegedő vízfoltok lakója.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Haltelepítés • Szaporodóhelyek kiszáradása
Fajvédelmi lehetőségek:	A Kis- és Nagytómalom nádas élőhelyeinek védelme

X)

Faj neve:	Rézsikló (<i>Coronella austriaca</i> Laurenti)
Irányelv melléklete:	HD Annex IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A dombsoron szinte mindenhol előfordul, gyakorinak azonban nem nevezhető.
Állománymagyság (jelöléskor):	Nem ismert.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Magyarországon általánosan elterjedt, viszonylag gyakori hullófaj. Élőhelyét tekintve nem válogatós, a sík-, domb- és hegyvidéki nedves réteket, száraz mezőket, erdőszéleket, nyiladékokat egyaránt benépesíti, és nemritkán az emberi települések közelségét is elviseli.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően kismértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	• Környező területek beépítése • Szegélyek és gyepek cserjésedése • Turizmus • Erdőgazdálkodás • Akác terjedése
Fajvédelmi lehetőségek:	A legfontosabb teendő a potenciális élőhelyek védelme és az elszigetelődés (körbeépítés) megakadályozása. Figyelmet kell fordítani a gyepekben terjedő özönnövények (akác és bálványfa) visszaszorítására.

XI)

Faj neve:	Zöld gyík (<i>Lacerta viridis</i> Laurenti)
Irányelv melléklete:	HD Annex IV.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Eddigi dokumentált megfigyelései a Nagy-Sztyeprétre és a Kecse-hegy környékére korlátozódnak, de feltehetően máshol is előfordul.
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Magyarországon általánosan elterjedt faj. A sík- és hegyvidéki területeken egyaránt előfordul. Kedveli a napos erdőszéleket, sztyeppréteket, de a nedves kaszálókon is megfigyelhető. Különösen kedveli a bokrokkal elszórtan benőtt, napsütötte domboldalakat. Sok esetben lakott területeken is megfigyelhető.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően kismértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Környező területek beépítése • Szegélyek és gyepek cserjésedése • Turizmus • Erdőgazdálkodás • Akác terjedése
Fajvédelmi lehetőségek:	A legfontosabb teendő a potenciális élőhelyek védelme és az elszigetelődés (körbeépítés) megakadályozása. Figyelmet kell fordítani a gyepekben terjedő özönnövények (akác és bálványfa) visszaszorítására.

XII)

Faj neve:	Közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i> Borkhausen) Kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i> Bechstein) Barna hosszúfülű-denevér (<i>Plecotus auritus</i> L.) Rőt koraidenevér (<i>Nyctalus noctula</i> Schreber) Könséges késeidenevér (<i>Eptesicus serotinus</i> Schreber) Közönséges törpedenevér (<i>Pipistrellus pipistrellus</i> Schreber) Nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i> Schreber)
Irányelv melléklete:	HD Annex II. (egyes fajok Annex IV. is)
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett fajok, 10000 Ft – 100.000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A Fertőmelléki-dombsoron még nagy kiterjedésben találunk idős, 80-100 éves korú, hazai fafajú, a természeteshez közeli szerkezetű erdőket. A denevérek részletes felmérése és állománybecslése a területen eddig nem történt meg, de a területeken végzett szórvány vizsgálatokból (Dobrosi 1988, Papp 1996, Szatyor 1997) a területen előforduló fajokra következtetni lehet. Az állománynagyságra felmérések nélkül becslés nem tehető, de bizonyosra vehető, hogy jelentős mennyiségben fordulnak elő a terület egyes részein. A Zsivány-barlangban kisebb telelő állománya él a közönséges denevértnek (<i>Myotis myotis</i>) és a barna hosszúfülű-denevértnek (<i>Plecotus auritus</i>).
Állománynagyság (jelöléskor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az öreg fák elhaló törzsein felpúposodó kéregüregek, az idős vagy alászorult fák odvai, a felhasadt fatörzsek repedései mind kiváló búvóhelyek a denevérek számára. Minél több az alkalmas búvóhely, annál kisebb a versengés a konkurens üreglakó lényekkel – legfőképpen a darazsakkal, a pelékkal és a madarakkal.
Faj veszélyeztetettsége:	Erősen veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	Potenciális veszélyforrások:

	• Búvóhelyek drasztikus csökkenése • Konkurencia (búvóhelyekben) Aktuális veszélyforrások: • Egészségügyi termelések • Tarvágások
Fajvédelmi lehetőségek:	A fajok védelme során a legfontosabb a megfelelő mennyiségű búvóhely és a táplálékbázis biztosítása. Mindkét feltétel az idős, megfelelő mennyiségű lábon száradt fát tartalmazó, gazdag cserjeszinttel rendelkező erdők fenntartásával biztosítható. Ennek érdekében a jelenlegi tarvágáson és mesterséges felújításon alapuló erdőgazdálkodás helyett folyamatosan zárt, többkorú erdőt fenntartó erdőgazdálkodást kell kialakítani.

XIII)

Faj neve:	Fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i> L.)
Irányelv melléklete:	BD Annex I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 50000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A terület idősebb gyertyános-tölgyeseiben néhány páros állománya él.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	10-20 pár.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincsenek pontos adatok.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységi bükkösök, gyertyános-tölgyesek, alföldi puhafás erdők állandó odulakó madara. Magyarországi állományát 5-10 ezer költőpárra teszik, amely enyhén növekvő tendenciát mutat.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Idős fák hiánya • Nagy területű vágások
Fajvédelmi lehetőségek:	• Idős, összefüggő tölgyes tömbök fennmaradásának biztosítása • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fennhagyása (az idős, odvas fák biztosítása érdekében) • A fakitermelések teljes mellőzése a vegetációs periódusban

XIV)

Faj neve:	Közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i> L.)
Irányelv melléklete:	BD Annex I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 50000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A terület idősebb gyertyános-tölgyeseiben néhány páros állománya él.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1-5 pár.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincsenek pontos adatok..
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységi bükkösök, gyertyános-tölgyesek, alföldi puhafás erdők állandó odulakó madara. Magyarországi állományát legalább 20 ezer költőpárra teszik, állománya stabil.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett
Veszélyeztető tényezők:	• Idős fák hiánya • Nagy területű vágások
Fajvédelmi lehetőségek:	• Idős, összefüggő tölgyes tömbök fennmaradásának biztosítása • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fennhagyása (az idős, odvas fák biztosítása érdekében) • A fakitermelések teljes mellőzése a vegetációs periódusban

XV)

Faj neve:	Örvös légykapó (<i>Ficedula albicollis</i> Temminck)
Irányelv melléklete:	BD Annex I.
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A terület idősebb gyertyános-tölgyeseiben stabil állománya él.
Állománymagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománymagyság (tervkészítéskor):	10-30 pár.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincsenek pontos adatok.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységi bükkösök, gyertyános-tölgyesek, keményfás ligeterdők, parkok vonuló, odulakó madara. Magyarországi állományát legalább 20 ezer költőpárra teszik, állománya stabil.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Idős fák hiánya • Nagy területű vágások
Fajvédelmi lehetőségek:	• Idős, összefüggő tölgyes tömbök fennmaradásának biztosítása • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fennhagyása (az idős, odvas fák biztosítása érdekében) • A fakitermelések teljes mellőzése a vegetációs periódusban.

1.2.4 A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Faj neve	Egyéb hazai jogszabályi védelem
Magyar/Tudományos (latin) név	FV: fokozottan védett V: védett
Növényfajok	
Lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i> L.)	FV
Fekete kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. ssp. <i>nigricans</i> (Störck) Zamels)	V
Keskenylevelű tüdőfű (<i>Pulmonaria angustifolia</i> L.)	V
Bíboros kosbor (<i>Orchis purpurea</i> Huds.)	V
Ökörszem (<i>Buphthalmum salicifolium</i> L.)	V
Kövi benge (<i>Rhamnus saxatilis</i> Jacq.)	V
Légybangó (<i>Ophrys insectifera</i> L.)	FV
Halvány ujjaskosbor (<i>Dactylorhiza ochroleuca</i> (Schur) Holub)	FV
Gérbics (<i>Limodorum abortivum</i> (L.) Sw.)	V
Pázsitos nőszirm (<i>Iris graminea</i> L.)	V
Apró nőszirm (<i>Iris pumila</i> L.)	V
Sömörös kosbor (<i>Ochis ustvlata</i> L.)	V
Hóvirág (<i>Galantus nivalis</i> L.)	V
Sárga len (<i>Linum flavum</i> L.)	V
Állatfajok	
Kárpáti tarsza (<i>Isophya camptoxypha</i> Fieber)	V
Éjjeli nagy pávaszem (<i>Saturnia pyri</i> Denis et Schiffermüller)	V

Növények

I)

Faj neve:	Lápi hízóka (<i>Pinguicula vulgaris</i> L.)
Írányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett faj, 100000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Egyetlen, régóta ismert előfordulása van a területről (Kistóalmi-láprét). 1994-2001 között ismételt kereséssel sem kerül elő, ekkor több forrás mint kipusztult fajt kezelte.
Állománynagyság (jelölés-kor):	10-30 tő.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<100 tő (3 tő – 2001, 5 tő – 2002, 24 tő – 2003, 37 tő – 2004, 96 tő – 2005, 93 tő – 2006, 29 tő – 2007)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Növekvő tendenciát mutató állomány, amely valószínűleg a területen megkezdett élőhely-rekonstrukciónak köszönhető. A 2007-es csökkenés időszakosnak tekinthető, egy kaszálás elmaradása miatt következhetett be.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Síklápok Európa-szerte veszélyeztetett növénye, amelyet mindenhol a meliorációs tevékenység, a lecsapolás és a vizek szennyezése fenyeget. Magyarországon hat hiteles élőhelye volt ismert (Fertőmelléki-dombsor, Fertő-medence, Zalai-dombsor, Tapolcai-medence, Kőszegi-hegység, Belső-Somogy), azonban a legelső kivételével mindenhol kipusztult.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Nád terjedése • Magaskórósodás • Természetfotózás
Fajvédelmi lehetőségek:	• A meglévő példányok rendszeres, pontos felmérése és kijelölése. • Megfelelő időben és eszközzel végzett kaszálás. • Virágzási időben rendszeres őrzés.

II)

Faj neve:	Fekete kökörcsin (<i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. ssp. <i>nigricans</i> (Störck) Zamels)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Mintegy tucatnyi kisebb állománya ismert a tisztásokon. Legnagyobb állománya a fertőrákosi Kőfejtő feletti domboldalon (egykori szemétdomb környéke) van, ahol mintegy 300-500 tő virágzik rendszeresen, de 2006-ban 3000 tőre becsülték az állományt csak itt.
Állománynagyság (jelölés-kor):	Nem ismert.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	600 tő (2007).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs elegendő adat az állományváltozás vizsgálatához, valószínűsíthető némi csökkenés az elmúlt 10 évben.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységekben még nagy állományokkal bíró, de erősen fogyatkozó faj. Sopron térségének meszes alapközetein, sziklagyepekben és lejtősztyepekben nem ritka, de az országos trendhez hasonlóan visszaszoruló, kevés erős, nagy egyedszámú populációja van. Sopron körül valamivel kisebb az állománymérete, mint – az országosan egyébként ritkább – leánykökörcsinnek.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Fűavar-felhalmozódás, a sztyeprétek becserjésedése • A szomszédos faállományok árnyalása • Gyűjtés, virágszedés • Beépítés • Vad-taposás és -rágás • Emberi taposás (kvad, terepbicikli)
Fajvédelmi lehetőségek:	• A fűavar eltávolítása kézi módszerekkel (gereblyézés, mozaikos égetés) • Cserjeirtás a kisebb (tisztásokon, nyiladékokon) lévő állományoknál • A példányok egyedi védelme (pl. takarás ágakkal, dróthálóval)

III)

Faj neve:	Keskenylevelű tüdőfű (<i>Pulmonaria angustifolia</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Egyetlen ismert állománya van a területen.
Állománymagyság (jelölés-kor):	----
Állománymagyság (tervkészítéskor):	1-5 tő (1998).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Korábbi források (így Kárpáti Z. több közleménye) a területen gyakran jelzi. Ezekhez képest állománya a töredékére esett vissza. Oka részben a nem megfelelő erdőgazdálkodás, a jó természetességű füves tölgyesek megritkulása. Emellett más, eddig tisztázatlan okok is közrejátszhatnak a kedvezőtlen tendenciában.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Korábban az ország hegy- és dombvidéki területeiről sokfelé ismert növény, amely – részben nehezen magyarázható okból – erősen megritkult. Jelenleg csak néhány tájegységen (Sopron környéke, Zalai-dombvidék, Tornai-hg., Bakonyalja) ismertek erős állományai. Mészkerülő jellegű, erdei faj, amely cseres-tölgyesekben, füves erdőszegélyekben él. Sopron körül a Fertőmelléki-dombsoron nagyon ritka, a Soproni-hegység peremén egy nagy állományáról tudunk.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Sematikus, nagy kiterjedésű tarvágásokkal történő erdőfelújítások • Vegyszerezés a felújításokban • Idegenhonos vagy termőhelyidegen fafajok telepítése a cseres-tölgyesek helyén (pl. telepített fenyvesek)
Fajvédelmi lehetőségek:	• Sematikus, tarvágásos, mesterséges (pásztás v. soros makkvetéses) erdőfelújítások mellőzése • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fenntartása • A természetes erdőszegélyek védelme

IV)

Faj neve:	Bíboros kosbor (<i>Orchis purpurea</i> Huds.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A jó állapotú, idősebb tölgyes állományokban szálanként sokfelé megtalálható.
Állománynagyság (jelölés-kor):	---
Állománynagyság (tervkészítéskor):	300-500 tő.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert. Valószínűleg nem változott jelentősen az elmúlt évtizedekben.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Hegy- és dombvidéki, mészkedvelő faj, amely főként mészkedvelő- és cseres-tölgyesekben él. Magyarországon az Alföld kivételével általános, a Nyugat-Dunántúlon viszont csak Sopron térségében jellemző.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Sematikus, nagy kiterjedésű tarvágásokkal történő erdőfelújítások • Vegyszerezés a felújításokban • Idegenhonos vagy termőhelyidegen fafajok telepítése a cseres-tölgyesek helyén (pl. telepített fenyvesek)
Fajvédelmi lehetőségek:	• Sematikus, tarvágásos, mesterséges (pásztás v. soros makkvetéses) erdőfelújítások mellőzése • Hagyásfák, hagyásfa-csoportok fenntartása • A természetes erdőszegélyek védelme

V)

Faj neve:	Ökörszem (<i>Buphthalmum salicifolium</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A Fertőmelléki-dombsor sztyeprétjein, száraz erdőszegélyeiben nem ritka. Feltehetően a hazai állomány legalább 80%-a a területen él. Előfordul erdei vágásterületeken, mészkőbe vágott útrézsűkön is, azaz a bolygatásokra kedvezően reagál.
Állománymagyság (jelölés-kor):	---
Állománymagyság (tervkészítéskor):	1500-2000 tő.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs korábbi adat, a változások tendenciáit jelen pillanatban nem lehet megítélni.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Közép-európai elterjedésű növényfaj, amely főként mészkő-hegységek száraz gyepeiben él. Magyarországon kimondottan ritka, kizárólag Sopron körül él jelentősebb állománya (Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor), ezen kívül kisebb populációi ismertek a Zalai-dombvidéken és a Bakonyalján.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Fűavar-felhalmozódás, a sztyeprétek becserjésedése • A szomszédos faállományok árnyalása • Gyűjtés, virágszedés • Vad-taposás és -rágás
Fajvédelmi lehetőségek:	• Az állományok részletes felmérése és dokumentálása • Őri jelenlét virágzási időben a jelentős állományoknál. • A fűavar eltávolítása kézi módszerekkel • Cserjeirtás

VI)

Faj neve:	Kövi benge (<i>Rhamnus saxatilis</i> Jacq.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A faj viszonylag sok helyen fordul elő a dombsoron. Jelentős állománya (>50 tő) él a fertőrákosi Kőfejtő tetején, a kőfejtő feletti domboldalon, a Szent Antalnál lévő tisztáson és a Nagy Sztyepréten. A többi állománya néhány egyedből áll. A jó állapotú, száraz szegélyek növénye, erősebb árnyalással eltűnik. Sokat szenved a vadkárosítástól és a kompetitor cserjefajokkal folytatott versengéstől.
Állománynagyság (jelölés-kor):	---
Állománynagyság (tervkészítéskor):	250-500 egyed (2008).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert pontosan. Feltételezhető lassú visszaszorulása.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Közép-Európa magasabb mészkőhegységeinek sziklalakó cserjéje, amely Magyarországon kizárólag Sopron mellett (a Fertőmelléki-dombsoron és a Dudlesz-erdőben) fordul elő, a nagyobb kelet-alpi populációkhoz kapcsolódóan.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Sematikus, az erdőszegélyeket nem kímélő erdőgazdálkodás • Fenyőtelepítések • Inváziós fajok (főleg bálványfa) térhódítása • Cserjésedés, a szomszédos faállományok árnyalása • Vadrágás
Fajvédelmi lehetőségek:	• A meglévő példányok pontos felmérése és kijelölése • Optimális fényviszonyok biztosítása (cserjék kivágása, nyesése) • Vad elleni védelem

VII)

Faj neve:	Légybangó (<i>Ophrys insectifera</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett faj, 100000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Jelenleg négy ismert előfordulása van a területről. Mindegyik lelőhelyen 10-25 fő virágzik/virágzott rendszeresen. A Pintytetőtől délre található két lelőhelyen az elmúlt két évben nem került elő.
Állománynagyság (jelölés-kor):	---
Állománynagyság (tervkészítéskor):	20-50 (26 fő - 2008).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, feltételezhetően csökkenő tendenciát mutat
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Xerotherm élőhelyek ritka orchideafaja, amely Magyarországon jelenleg csupán a Bükkben, a Keszthelyi-hegységben, a Turján-vidéken, a Szigetközben és a Fertőmelléki-dombsoron él.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Cserjésedés, a szomszédos faállományok árnyalása • Vadrágás • Gyűjtés, virágszedés, turisták taposása
Fajvédelmi lehetőségek:	• A meglévő példányok pontos felmérése és kijelölése • Őrzés a virágzási időben • Optimális fényviszonyok biztosítása (cserjék kivágása, nyesése) • Vad elleni védelem

VIII)

Faj neve:	Halvány ujjaskosbor (<i>Dactylorhiza ochroleuca</i> (Schur) Holub)
Írányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Fokozottan védett faj, 100000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Egyetlen, régóta ismert előfordulása van a területről, a Kistóalmi-lápréten.
Állománynagyság (jelölés-kor):	10 tő.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	20-50 (7 tő – 2002, 42 tő – 2004, 10 tő – 2006, 34 tő – 2007)
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az állományváltozás tendenciáját nehéz megítélni. A megkezdett élőhelyrekonstrukció kedvező hatással van a fajra.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Korábban a hússzínű ujjaskosbor alfajának vagy változatának tekintették, faji önállóságát a legújabb kutatások erősítették meg. Láprétek ritka növénye, amely szinte az összes magyarországi lelőhelyéről eltűnt, a Fertőmelléki-dombsor mellett talán még a Turján-vidéken él egy gyenge populációja.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Nád terjedése • Gyűjtés • Természetfotózás
Fajvédelmi lehetőségek:	• A meglévő példányok rendszeres, pontos felmérése és kijelölése. • Megfelelő időben és eszközzel végzett kaszálás. • Virágzási időben rendszeres őrzés.

IX)

Faj neve:	Gérbics (<i>Limodorum abortivum</i> (L.) Sw.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Egyetlen ismert előfordulása van a területről, a Kecske-hegy molyhos tölgyeseiben rendszeresen előkerül néhány példánya. Elsőként az 1970-es években jelezték innen.
Állománynagyság (jelölés-kor):	---
Állománynagyság (tervkészítéskor):	<20 tő.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, valószínűleg mindig is csekély egyedszámban élt a területen.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Szubmediterrán faj, amely a Dunántúli-középhegységben és a Mecsekben nem ritka, a Nyugat-Dunántúlon viszont egyedül a Fertőmelléki-dombsoron él. Mészkedvelő tölgyesekben, bokorerdőkben fordul elő.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Fenyőtelepítés (ma már nem jellemző) • Taposás (turisták) • Vadrágás
Fajvédelmi lehetőségek:	• Potenciális lelőhelyein természetvédelmi őri jelenlét a virágzási időben • Az érintett molyhos tölgyes foltok teljes kivonása az erdőgazdálkodásból

X)

Faj neve:	Pázsitos nőszirm (<i>Iris graminea</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Az ország nyugati felén egyedül Sopron térségében élnek jelentős állományai, amelyek közül kiemelkedően gazdag a Dudlesz erdőben előfordulása.
Állománynagyság (jelölés-kor):	---
Állománynagyság (tervkészítéskor):	300-500 tő (2006).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, feltételezhető a lassú visszaszorulás.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységekben és a Dél-Dunántúl dombvidékein nem ritka, elsősorban mészkedvelő tölgyesekben és bokorerdőkben él. Általános probléma, hogy a természetes erdőszegélyek visszaszorulásával, tönkremenetelével élettere beszűkül.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Árnyalás • Vadtúrás- és taposás (vaddisznó) • Mesterséges erődfelújítások a telepített fenyvesek helyén • Újabb fenyőtelepítések (ritkán, de előfordul)
Fajvédelmi lehetőségek:	• Erdészeti beavatkozások esetén a nőszirm-klónok gondos kijelölése és kímélete (természetvédelmi ör jelenléte szükséges) • Az árnyalás óvatos megbontása a telepített fenyvesek szélein • A turistaforgalom teljes kizárása azon nyiladékokról, ahol a faj tömegesen előfordul

XI)

Faj neve:	Apró nőszirm (Iris pumila L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A dombsoron korábban nem volt ritka, több jelentős, több száz töves szubpopulációja volt ismert. A gyűjtés, beépítés és a száraz gyepek cserjésedése miatt jelentősen megritkult.
Állománynagyság (jelölés-kor):	---
Állománynagyság (tervkészítéskor):	150-200 tő (1997-1998).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Részleteiben nem ismert, de valószínűleg erősen csökkenő tendenciát mutat.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Középhegységekben és az Alföld egyes területein nem ritka (de országosan megfigyelhető visszaszorulása), elsősorban sziklagyepekben, lejtősztyepekben és bokorerdőkben él. Az ország nyugati felén egyedül Sopron térségében fordul elő.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagy mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Gyűjtés (kiásás) • Beépítés • Fűavar-felhalmozódás, cserjésedés
Fajvédelmi lehetőségek:	Virágzási időben őrzés

XII)

Faj neve:	Sömörös kosbor (<i>Ochis ustulata</i> L.)
Írányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Három előfordulása ismert a területről (Nagy-Sztyeprét, Szent Antal-dűlő, Kis-Sztyeprét), korábban a Szárhalmi-erdő több további pontján is előfordult.
Állománynagyság (jelölés-kor):	200 tő.
Állománynagyság (tervkészítéskor):	100-150 tő (2006).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Csökkenő tendenciát mutató faj. A csökkenés okaként elsősorban a felhalmozódó fűavar jelölhető meg.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Sztyeprétek, sziklagyepek, hegyi rétek országsszerte ritkuló növénye.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett faj.
Veszélyeztető tényezők:	• Fűavar felhalmozódása • Gyűjtés • Természetfotózás
Fajvédelmi lehetőségek:	• Cserjeirtás, a fűavar kézi eltávolítása természetvédelmi kezelés keretében • Virágzási időben őrzés

XIII)

Faj neve:	Hóvirág (<i>Galanthus nivalis</i> L.)
Irányelv melléklete:	HD V. melléklet (megnézni!!!)
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A hóvirág kizárólag Fertőrákos feletti gyertyános-tölgyesekben fordul elő, mintegy 25 ha nagyságú területen.
Állománynagyság (jelölés-kor):	200 tő (jelentősen alábecsült adat, a felmérések hiányában).
Állománynagyság (tervkészítéskor):	1700000 tő (2007).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert, feltehetően lassan csökken az erdőgazdálkodás és a gyűjtés következtében.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Üde lomberdőkben, ligeterdőkben az Alföld kivételével nem ritka, néhol tömeges faj. Védelmére az üzletszerűen folytatott, szisztematikus gyűjtés miatt volt szükség, amely egyes területeken korábbi gyakorisága ellenére populáció elszegényedéséhez vezetett.
Faj veszélyeztetettsége:	Kis mértékben veszélyeztetett faj.
Veszélyeztető tényezők:	• Tarvágások • Vegyszerezés • Gyűjtés
Fajvédelmi lehetőségek:	• Virágzási időben őrzés • A Kecse-hegy alatti gyertyános-tölgyesek még meglévő foltjainak kivonása az erdőgazdálkodásból

XIV)

Faj neve:	Sárga len (<i>Linum flavum</i> L.)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 5000 Ft
A faj előfordulása a területen:	Előfordulása a Nagy-Sztyepréhez és térségéhez köthető, melynek szálkaperjés gyepeiben szép állománya él.
Állománynagyság (jelölés-kor):	----
Állománynagyság (tervkészítéskor):	500-1000 tő (2007).
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nincs pontos adat, valószínűleg stagnáló.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Sztyeprétek, lejtősztyepek, sziklagyepek növénye, amely a hazai középhegységekben nem ritka. Sopron környékén egyedül a Fertőmelléki-dombsoron és (egy kis állományban) Fertőboz felett található meg.
Faj veszélyeztetettsége:	Közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Fűavar felhalmozódása • Gyűjtés • Természetfotózás
Fajvédelmi lehetőségek:	• Cserjeirtás, a fűavar kézi eltávolítása természetvédelmi kezelés keretében • Virágzási időben őrzés

Állatok

I)

Faj neve:	Kárpáti tarsza (<i>Isophya camptoxypha</i> Fieber)
Irányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	2006-ban Kenyeres Zoltán találta meg a Nagy-Sztyepréten. További vizsgálatokat igénylő faj.
Állománynagyság (jelölés-kor):	----
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Pontosan nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	Az <i>Isophya camptoxypha</i> endemikus, kárpát-medencei faj, fő elterjedési területe a Kárpátok vonulata és Erdély. Előfordul még a Keleti-Alpok peremi zónájában, a Mecsekben, a Villányi-, a Soproni- és a Kőszegi-hegységben, valamint az Őrségben. A fajt leggyakrabban az erdő gyep- és alsó cserjeszintjének azon foltjain találjuk, ahol magas, vagy közepesen magas termetű, széles levelű (főleg kétszikű) mezofil erdei fajok uralkodnak.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	T11 Cserjésedés
Fajvédelmi lehetőségek:	A cserjésedés fékezése

II)

Faj neve:	Éjjeli nagy pávaszem (<i>Saturnia pyri</i> Denis et Schiffermüller)
Írányelv melléklete:	-
Egyéb hazai jogszabályi védelem:	Védett faj, 10000 Ft
A faj előfordulása a területen:	A Fertő mentén több ponton (Kópháza, Nagycenk, Fertőújlak) előfordul (Ambrus A. szóbeli közlése).
Állománynagyság (jelölés-kor):	----
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Nem ismert.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Nem ismert.
A faj előfordulási viszonyainak jellemzése:	A Földközi-tenger európai és afrikai partjai mentén, egészen Iránig elterjedt faj, nálunk országszerte előfordul, helyenként is időnként gyakori. Legnagyobb termetű őshonos éjszakai lepkénk. Egykor az országosan gyakorinak mondható faj volt, mára nagyon megritkult. Ausztriában már egy évtizede mesterséges szaporítással és visszatelepítéssel igyekeznek a fajt megmenteni. Májusban repül, május végére a nőtények elhelyezik petéiket különféle gyümölcsfákon.
Faj veszélyeztetettsége:	Feltehetően közepes mértékben veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	• Gyümölcsfák kivágása • Vegyszerezés
Fajvédelmi lehetőségek:	• Vegyszerhasználat visszaszorítása. • Gyümölcsfák, különösen a dió, körte, szilva kímélete.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE 50 adatbázis alapján jellemeztük. Egyes felszínborítási kategóriákat összevontunk, így alakult ki az alábbi statisztika. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a terület adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

Területi kiterjedés	Fertőmelléki domb-sor		Natura 2000 területek		Ország	
Kategória	ha	%	ha	%	ha	%
Belterületek, városi zöldterületek	23,78	0,93	7139	0,36	395223	4,22
Egyéb mesterséges felszín	34,14	1,34	11234	0,57	164226	1,75
Kistáblás szántóföld	4,41	0,17	112974	5,74	1433449	15,31
Nagytablás szántóföld	310,29	12,19	337073	17,13	3450242	36,86
Egyéb szántóterület	0,00	0,00	3468	0,18	48812	0,52
Természetes gyepek	13,36	0,52	328609	16,70	560491	5,99
Intenzíven használt gyepek	114,67	4,50	101291	5,15	401665	4,29
Gyümölcs	0,28	0,01	2755	0,14	69312	0,74
Szőlő	160,40	6,30	9019	0,46	140529	1,50
Fűzfa ültetvény	0,00	0,00	759	0,04	2692	0,03
Komló ültetvény	0,00	0,00	0	0,00	69	0,00
Tanyás térségek, illetve komplex művelési szerkezet	16,36	0,64	10071	0,51	247030	2,64
Egyéb mezőgazdasági terület	4,48	0,18	13377	0,68	84341	0,90
Természetes erdők	1352,09	53,12	638381	32,44	1265314	13,52
Erdő ültetvények	485,10	19,06	175520	8,92	766975	8,19
Egyéb erdők	0,00	0,00	640	0,03	946	0,01
Vizenyős terület	24,59	0,97	74548	3,79	126453	1,35
Felszíni víz	1,59	0,06	140455	7,14	202992	2,17
Egyéb természetes terület	0,00	0,00	650	0,03	769	0,01
Összesen	2545,54	100,00	1967963	100,00	9361529	100,00

A Fertőmelléki-dombsor kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület majdnem háromnegyed része erdőterület. Ennek nagy része, 1352 ha – a terület több mint 50 %-a – természetes erdő, 485 ha pedig erdőültetvény.

A Natura 2000 területekhez képest magas a szőlőültetvények aránya, összesen 160 hektáron a terület 6,3 %-án van szőlő. További jelentős felszínborítási forma a nagytablás szántóföldi művelés, ennek területi kiterjedése 310 hektár, a terület 12 %-át foglalja el.

A gyepek aránya viszont igen alacsony, összesen 5 %, ebből is 4,5 % az intenzíven használt gyepek aránya, 115 hektáron.

Vizes élőhelyek 25 hektáron a terület majdnem 1 %-án vannak.

1 3.1.1. A terület jellemzése az Ökotípusos földhasználati modellben

Ökotípusok alatt az azonos ökológiai/alkalmassági/érzékenységi adottságokkal jellemezhető területeket értjük. Az ökotípusos földhasználati modellben részben külön vizsgáltuk a területek mezőgazdasági alkalmasságát, erdőalkalmasságát és környezeti érzékenységét. Ezek után mindhárom tulajdonság három fokozatának egy területi egységre vetített dominanciáját és azok kombinációját fejeztük ki egy-egy ökotípussal. Azaz a fent említett tényezőkkel – agráralkalmasság, erdőtelepítési alkalmasság, környezeti érzékenység – egyenként jellemeztünk egy három fokozatú skálán minden területi egységet. Ezek után megvizsgáltuk, hogy a három értékelt tulajdonság kombinációja miként jellemez egy területet. Mivel ezzel a módszerrel igen sok ökotípus jön létre, ezért ezekből csoportokat alkottunk a tényezők tulajdonság dominanciája alapján. Ennek értelmében az alábbi 10 származtatott ökotípust hoztuk létre:

1. jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek,
2. gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek,
3. környezetileg érzékeny agrárterületek,
4. erdőtelepítésre javasolt területek,
5. védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
6. erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek,
7. jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
8. gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek,
9. környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek,
10. gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek.

Ezen kívül megjelennek még a jelenlegi erdőterületek és a vizsgálatból egyéb okból kizárt területek.

A későbbiekben ez a metodika szolgált az OTrT felülvizsgálatában meghatározott övezetek lehatárolására. Mely szerint a

- „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” kategóriát az 1. és 7. ökotípus területeiből leválogatott szántóterületek (nagytáblás szántóföldek, kistáblás szántóföldek, melegházak, állandóan öntözött szántó területek, rizsföldek) adják.
- Az erdőgazdálkodási térség „Erdőtelepítésre szánt tervezett erdeit” a 4. és 6. ökotípusok jelölik ki, az
- „Erdőtelepítésre, fásításra alkalmas terület” övezetét pedig a 4., 5. és 6. ökotípusok adják.

Az ökotípusos földhasználatnál bemutatott statisztikai adatok a site összterületére vonatkozóan kis mértékben eltérhetnek egymástól, mivel a vizsgálat és a statisztikai adatok előállítását térinformatikai módszerekkel történt 1 ha-os pixelmérettel.

Szántóföldi művelési alkalmasság

A szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálat alapját a felhasznált talajtani (az Agrotopográfiai térkép fizikai féleség, vízgazdálkodási tulajdonságok, kémhatás és mészállapot tulajdonságok) és klimatikus környezeti változók alkalmasság szerinti súlyozása adja, mely széles szakértői kör bevonásával és az ún. Guilford-eljárással történt. Ezt követően a KIPA-eljárás alkalmazásával a vizsgált öt növény (búza, kukorica, napraforgó, lucerna, cukorrépa) termesztési alkalmassága alapján az azonos környezeti változókkal jellemezhető, homogén területek rangsorolása valósult meg.

A vizsgálatból az alábbi felszínborítási kategóriákat zártuk ki:

- Mesterséges felszín kategóriái,

- Ültetvények,
- Erdők,
- Vizenyős területek,
- Vizek.

A vizsgálat eredményeként az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- Vizsgálatból kizárt terület,
- Legkevésbé alkalmas terület,
- Alkalmas terület,
- Leginkább alkalmas terület.

A terület szántóföldi művelési alkalmassága a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Fertőmelléki domb-sor		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	1937	76,35	989027	50,35	2889136	31,06
Legkevésbé alkalmas terület	55	2,17	342354	17,43	1215097	13,06
Alkalmas terület	541	21,32	556887	28,35	3962396	42,60
Leginkább alkalmas terület	4	0,16	75924	3,87	1235049	13,28
Összesen	2537	100,00	1964192	100,00	9301678	100,00

A Fertőmelléki domb-sor Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület nagy részét elfoglaló erdőterület a szántóföldi művelési alkalmassági vizsgálatból kizárásra került. A vizsgálható terület szinte egésze közepesen alkalmas szántóföldi művelésre. A terület keleti része érintkezik azzal a szántóföldi művelésre leginkább alkalmas területtel, ami részét képezi a „Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület” OTRT övezetnek is.

Erdőtelepítési alkalmasság

Az erdőtelepítési alkalmasságot két fő szempont határozza meg:

a vizsgált terület potenciális erdőgazdálkodási teljesítőképessége - gazdasági alkalmassága és az erdő iránti környezeti igény - a leendő erdőnek a terület környezeti érzékenységeire gyakorolt várható kedvező hatása, erdő környezeti teljesítőképessége. Értéke annál nagyobb, minél nagyobb lesz az új erdő várható környezetjavító (talajvédelmi és víztisztító, vízgazdálkodást szabályozó, stb.) szerepe, minél nagyobb mértékben jelentkezik az erdő környezeti érzékenységet befolyásoló hatása iránti társadalmi és földtulajdonosi igény.

Az erdőalkalmasság mértéke a következő képlet segítségével határozható meg:

ERDŐALKALMASSÁG = A TERÜLET ERDŐGAZDÁLKODÁSRA VALÓ ALKALMASSÁGA (E_Galk) + ERDŐ IRÁNTI KÖRNYEZETI IGÉNY (E_KVszuks)

Az erdőalkalmasságot tehát a gazdasági alkalmasság és az erdő iránti környezeti igény együttes értéke adja. Ez azt jelenti, hogy az erdőtelepítésre való alkalmasság gazdasági érdekből

vagy környezetérzékenységi okból egyaránt magas lehet, sőt a két érdek összeadódva megelőzheti az esetleg prioritást élvező szántóföldi földhasználati igényt.

A védett területek esetében az erdőtelepítés csak akkor javasolható, ha nem sért természetvédelmi érdeket. A telepítés során honos fafajok alkalmazásával természetyszerű erdőket kell létrehozni.

A vizsgálatból kizárásra került területek az alábbiak:

- Mesterséges felszín kategóriái,
- Ültetvények,
- Tanyák,
- Természetes gyepek,
- Erdők,
- Vizenyős területek,
- Vizek,
- Jogi oltalom alatt álló területek (Nemzeti Park, Tájvédelmi Körzet, Természetvédelmi Terület),
- Ex-lege területek,
- Ramsari Területek.

A terület erdőgazdálkodásra való alkalmasságát az alábbi tényezők befolyásolják:

$$EGalk = GENalk + T.VÍZG + T.KÉM + KLIMAalk$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

GENalk	A talaj genetikai típusai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.VÍZG	A talaj vízgazdálkodási tulajdonságai (Agrotopográfiai adatbázis),
T.KÉM	A talaj kémhatása és mésztartalma (Agrotopográfiai adatbázis),
KLIMAalk	Erdészeti klímazónák az alkalmasság szerint pontozva.

Az erdőtelepítési alkalmasságot nemcsak az erdőgazdálkodásra való alkalmasság határozza meg, hanem az erdő iránti környezeti igény, környezetvédelmi szükségesség. Az erdő iránti környezeti igényt az alábbi tényezők befolyásolják:

$$E_KVszüks = T.FIZ + LEJT + VÍZV + KLIMAKv$$

A képletben szereplő tényezők az alábbiak:

T.FIZ	A talaj fizikai félesége (Agrotopográfiai adatbázis),
LEJT	Lejtőkategória,
VÍZV	Felszín alatti vízvédelmi területek,
KLIMAKv	Erdészeti klímazónák a környezeti igény szerint pontozva.

A vizsgálat eredményeként az alábbi erdőtelepítési alkalmassági kategóriákat alakítottuk ki:

- Vizsgálatból kizárt terület,
- Feltételesen alkalmas terület,
- Alkalmas terület,
- Kiválóan alkalmas terület.

A terület erdőtelepítési alkalmassága a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Fertőmelléki domb-sor		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	2400	94,82	1525394	77,73	4103130	44,16
Feltételesen alkalmas terület	0	0,00	91380	4,66	576091	6,20
Alkalmas terület	57	2,25	298767	15,22	3855787	41,50
Kiválóan alkalmas terület	74	2,92	46870	2,39	755607	8,13
Összesen	2531	100,00	1962411	100,00	9290615	100,00

A vizsgálatból kizárásra kerültek az erdőterületek, a természetes gyepek, a vizenyős területek és az ültetvények, így a terület kizárólag 5 %-a értékelhető erdőtelepítési szempontból. Ez az alig több mint 100 hektárnyi terület közel fele alkalmas, a többi terület pedig kiválóan alkalmas erdőtelepítésre.

Környezeti érzékenység

A környezeti érzékenységet három tényező összegzéséből állítottuk elő, ezek:

- Élővilág-érzékenység,
- Talajérzékenység,
- Vízbázisok érzékenysége.

A tényezők kapcsán azt vizsgáltuk, hogy adott tulajdonság jelen van-e az egyes területi egységeken avagy nincs.

A környezeti érzékenység szintézis térkép azt mutatja, hogy a három tényezőtől hány fed át adott helyen. A vizsgálatból kizártuk a mesterséges felszíneket.

Az élővilág érzékenységet a jogi oltalom alatt álló területek, az ökológiai hálózat területei, a Natura2000 területek és az ex-lege területek alkotják.

A talaj érzékenységét az erózió mértékével fejeztük ki. Az eróziós térkép készítésekor azt a módszert alkalmaztuk, amely tulajdonképpen nem az erózió állapotának felmérésére, hanem a talajvesztés lehetséges mértékének becslésére épül. Ezek alapján 2 t/ha/év mennyiség felett érzékenynek tekintettük a területet.

A környezeti érzékenység harmadik összetevőjeként a területtel kapcsolatos vízvédelmi szempontokat vizsgáltuk, ami során a nitrátérzékeny és a felszín alatti vízvédelmi területeket vettük számba.

A fentiek értelmében az alábbi kategóriákat alakítottuk ki:

- Nem érzékeny terület,
- Legkevésbé érzékeny terület,
- Érzékeny terület,
- Legérzékenyebb terület.

A terület környezeti érzékenysége a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Fertőmelléki domb-sor		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Nem érzékeny terület	50	1,97	23770	1,21	3255279	35,02
Legkevésbé érzékeny terület	27	1,06	905517	46,12	4177749	44,95
Érzékeny terület	2417	95,23	1025916	52,25	1844314	19,84

	Fertőmelléki domb-sor		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Legérzékenyebb terület	44	1,73	8285	0,42	17014	0,18
Összesen	2538	100,00	1963488	100,00	9294356	100,00

A terület majdnem egésze két szempontból érzékeny: élővilág-védelmi és vízvédelmi szempontból. Felszín alatti vízvédelmi szempontból az északi területek igen sérülékenyek, a déli területek közepesen sérülékenyek. Élővilág-védelmi szempontból elmondható, hogy a terület északi része része a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz és a területei között vannak Nemzeti Park és Természetvédelmi Területek.

Ökotípusos földhasználati meghatározottság

Miután értékeltük az egyes tényezőket (pontértéket adtunk 0-3 között – 0: vizsgálatból kizárt, 1: leggyengébb -> 3: legmeghatározóbb) megvizsgáltuk, hogy az egyes területi egységeken hogyan alakul a három tulajdonság kombinációja és azok dominanciája. Az egyes ökotípusokat az alábbi algoritmussal alakítottuk ki:

1. „jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek”
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
2. „gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek”:
a szántóföldi alkalmassági dominancia erősebb az erdőtelepítési dominanciánál, a terület gyenge vagy közepes termőképességű. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
3. „környezetileg érzékeny agrárterületek”:
jó, illetve kiváló termőképességű területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a szántóföldi alkalmasság 3-as volt, az erdészeti alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
4. „erdőtelepítésre javasolt területek”:
Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2.
5. „védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:
Az erdőtelepítési dominancia erősebb a szántóföldi alkalmassági dominanciánál, a terület erdőtelepítésre figyelembe vehető. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.
6. „erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek”:
Erdőtelepítésre indokolt területek magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha az erdészeti alkalmasság 3-as volt, a szántóföldi alkalmasság kisebb vagy egyenlő, mint 2, de a környezeti érzékenység szintén 3-as értéket vitt az ökotípus jellemzésébe.
7. „jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:
A területnek az erdőtelepítési és a szántóföldi növénytermesztési alkalmassági dominanciája egyaránt jellemző, mindkét meghatározottsághoz kiváló adottság

gok tartoznak. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 3-as volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 2.

8. „gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind az erdőtelepítési alkalmasság, mind a szántóföldi alkalmasság közepes. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mind a szántóföldi alkalmasság, mind az erdészeti alkalmasság 2-es volt és a környezeti érzékenység kisebb vagy egyenlő, mint 1.

9. „környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek”:

Mind erdőtelepítésre indokolt terület, mind a szántóföldi növénytermesztésre alkalmas terület, magas környezetérzékenységi meghatározottsággal, amit a földhasználat során mindenképpen figyelembe kell venni. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha mindhárom érték 3-as volt.

10. „gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek”:

A környezeti érzékenység dominál, vagy közepes és gyenge termelési adottságok esetén ugyanakkora súllyal határozza meg a területet. Ezt a minősítést kapta egy terület, ha a környezeti érzékenység 3-as vagy 2-es és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 2. Avagy a környezeti érzékenység 1-es vagy 0-ás és a többi kategória kisebb vagy egyenlő, mint 1.

A terület ökotípusos földhasználati meghatározottsága a site-ra az alábbi táblázat szerint alakul. A táblázatban az összehasonlíthatóság kedvéért nemcsak a site adatait helyeztük el, hanem a teljes Natura 2000 terület adatait és az országos adatokat is.

	Fertőmelléki dombsor		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Vizsgálatból kizárt terület	46	1,81	12779	0,65	606270	6,53
Jó illetve kiváló termőképességű agrárterületek	1	0,04	66053	3,37	1137101	12,24
Gyenge illetve közepes termőképességű agrárterületek	1	0,04	151762	7,74	685599	7,38
Környezetileg érzékeny agrárterületek	2	0,08	220	0,01	750	0,01
Erdőtelepítésre javasolt területek	75	2,96	38492	1,96	640499	6,89
Védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	1	0,04	33728	1,72	494606	5,32
Erdőtelepítésre javasolt, környezetileg érzékeny területek	2	0,08	350	0,02	1013	0,01
Jó illetve kiváló agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	5521	0,28	71255	0,77
Gyenge illetve közepes agrártermelési adottságú, vagy védelmi célú erdőtelepítésre javasolt területek	2	0,08	124085	6,32	2077736	22,37
Környezetileg érzékeny, jó agrártermelési adottságú, vagy erdőtelepítésre javasolt területek	0	0,00	0	0,00	3	0,00

	Fertőmelléki dombosor		Natura 2000 területek		Ország	
	ha	%	ha	%	ha	%
Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek	745	29,39	795332	40,54	1722495	18,54
Jelenlegi erdőterületek	1660	65,48	733642	37,39	1852347	19,94
Összesen	2535	100,00	1961964	100,00	9289674	100,00

Azok a területek, amelyek nem kerültek kizárásra a vizsgálatból vagy jelenleg nem erdőterületek többnyire a „Gyenge agrártermelési és erdőtelepítési alkalmasságú, környezetileg érzékeny területek” ökotípusba kerültek besorolásra. A site azon része, ahol a jó erdőtelepítési alkalmasság dominánsabb tulajdonságként jelenik meg a szántóföldi alkalmassághoz és a környezeti érzékenységhoz képest az „Erdőtelepítésre javasolt területek” ökotípusba került. Ezek azok a területek, ahol gazdasági célú erdőtelepítés valósítható meg.

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

Összesen (ha)	Állami területek	Egyéb jogi személyek	Gazdasági társaságok	Önkormányzatok	Szövetkezeti területek	Természetes személyek
2540,47	1614,20		31,95	45,19	181,79	667,33

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

Jelenleg igényelhető támogatások

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére a Tanács 1999. május 17-i 1257/1999/EK rendeletének 13-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. , valamint 20. cikkelyében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők (jövedelmezőségi tényezők, alacsony népsűrűség és mezőgazdasági foglalkoztatottság aránya, alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek, valamint kedvezőtlen vízgazdálkodási és talajszerkezeti tényezők, szélsőséges talaj-savanyúság és szikesség) hatásainak részbeni kompenzációja.

A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

A támogatás mértéke:

a) a 19. cikkely alapján lehatárolt területeken 85,9 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 23500Ft/ha/év,

b) a 20. cikkely alapján lehatárolt területeken 10,94 euró/ha/év, azaz megközelítőleg 3000 Ft/ha/év.

A 19. cikkely szerint lehatárolt területek összterülete 395 402 ha, amely az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a. A 20. cikkely feltételeinek összesen

488 156 ha földterület felel meg, amely az összes megművelt terület 7,77%-a, valamint az ország területének 5,24%-a. A kedvezőtlen adottságú területek összterülete 883 558 ha, azaz Magyarország összterületének 9,5%-a, illetőleg a teljes megművelt terület 14%-a.

A Fertőmelléki dombsor Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület Fertődoboz település 233 hektáros területe esik KAT 19 területi besorolásba, KAT 20-as besorolásba pedig Fertőrákos területén 87 hektár.

Agrár-környezetgazdálkodás

Az agrár-környezetgazdálkodás célja a természeti erőforrások okszerű, fenntartható biztosítása és az élelmiszerbiztonság elősegítése.

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás együtt igényelhető a Natura 2000 területek támogatásával, azonban a túlkompenzációt el kell kerülni.

A Natura 2000 támogatások bevezetésének sikerességére következtethetünk, ha megvizsgáljuk, hogy az adott területen milyen a gazdálkodók elkötelezettsége a környezettudatos gazdálkodás iránt.

A Fertőmelléki dombsor Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Területen (2531 ha) igen csekély az agrár-környezetgazdálkodási célprogramban való részvétel, pedig a környező térségben igen sok a szerződött parcella. A Fertő-tó körzetében a Nádgazdálkodási Célprogramban vesz részt sok parcella, a környéken 2009 szeptemberéig a „Szántóföldi alapprogramban” (61/20098 FVM rendelet szerint megszűnt ez az intézkedés), a „Füves élőhelyek kezelése” (61/20098 FVM rendelet szerint megváltozott az elnevezése) célprogramban, a környező szőlőterületeken pedig az „Integrált gyümölcsös” célprogramban pályáztak a gazdálkodók.

A tervezési területen 12 szerződött parcella van. Ez a 12 parcella 7 szerződéshez tartozik. A területen kétféle célprogramban támogatnak területeket: 10 parcellát 51,31 hektáron a „Integrált ültetvény” célprogramban, 2 parcellát pedig 18,72 hektáron az „Szántóföldi alapprogramban”.

A területre az elaprózott, 0, 5 - 1 ha nagyságú, osztatlan közös mezőgazdasági területek a jellemzőek. Ezeken jelentős mennyiségű gyeppel, valamennyi szántó (zöldség, szántóföldi növénytermesztés) és szőlőültetvény található. Bizonyos területeken a cserjésedés, spontán erdősődés ellen kell védekezni. Itt a legeltetés elvileg jelenthet megoldást a problémára, de jelenleg nincs megfelelő állatállomány.

Hidegségben lovakat és őshonos állatokat tartanak hobbi célból, valamint a Hegykői Mezőgazdasági Zrt. és a Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezik jelentősebb szarvasmarha állománnyal. Sok AKG-s gazda van, akik főleg a szántóföldi alapprogramban vannak benne. A nemzeti park igazgatóság munkatársa segít a gazdáknak a pályázat megírásában.

A nemzeti park igazgatóságnak elővásárlási joga van a területekre, ezért is rendelkezik a legnagyobb gyepterülettel, ahol a saját gulyáját legelteti.

1.3.3.2. Erdőgazdálkodás

A Fertőmelléki-dombsor Natura 2000 területen a különböző dombvidéki erdők jelentenek kiemelt természeti értéket.

Az erdőállomány jellemzése

A Fertőmelléki-dombsor kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület erdőállománya 549 alrészletben 1798,59 hektáron helyezkedik el. Az alábbi táblázatok bemutatják a jelenlegi faállománytípusok területi kiterjedését, illetve a faállományban megvalósítandó

fafajösszetétel, a célállomány területi kiterjedését. A leromlott állapotú fekete fenyvesek viszszafejtéséhez szükség lenne legelő állatra.

Faállománytípus	Terület (ha)
03 Kocsánytalan tölgyes-cseres	330,84
01 Akácos	173,26
19 Molyhos tölgyes-cseres	143,91
17 Cseres-kocsánytalan tölgyes	133,70
16 Cseres	128,60
10 Egyéb lomb elegyes-cseres	106,76
18 Egyéb lomb elegyes-akácos	74,07
09 Feketefenyves	63,99
43 Kocsánytalan tölgyes	55,74
25 Fenyő elegyes-feketefenyves	52,72
40 Cseres-molyhos tölgyes	42,28
37 Cseres- gyertyános-kocsánytalan tölgyes	40,24
28 Kocsányos tölgyes-cseres	36,80
48 Cseres-erdeifenyves	31,75
20 Fenyő elegyes-erdeifenyves	28,10
26 Egyéb lomb elegyes-feketefenyves	26,38
05 Egyéb kemény lombos	25,40
33 Feketefenyves-cseres	20,70
38 Cseres-feketefenyves	16,50
04 Kocsányos tölgyes	16,10
34 Akácos-erdeifenyves	14,52
44 Elegyes-gyertyános	13,53
47 Virágos kőrises-molyhos tölgyes	13,49
68 Egyéb lomb elegyes-gyertyános-kocsánytalan tölgyes	12,20
52 Tölgyes-erdeifenyves	12,02
14 Erdeifenyves	9,88
54 Egyéb elegyes- molyhos tölgyes	9,64
24 Egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes	9,20
76 Molyhos tölgyes-feketefenyves	6,81
15 Egyéb elegyes-kőrises	6,70
82 Egyéb fenyő elegyes-cseres	6,08
51 Cseres-gyertyános-kocsányos tölgyes	6,00
57 Elegyes-juharos	5,90
75 Bükkös	5,90
36 Fenyő elegyes-akácos	4,42
59 Bükkös-gyertyános-kocsánytalan tölgyes	3,80
22 Kőrises	3,57
27 Cseres-kocsányos tölgyes	3,33
41 Egyéb lomb elegyes-erdeifenyves	3,20
84 Gyertyános-kocsánytalan tölgyes-bükkös	2,90
61 Vörös tölgyes	2,80

60 Fekete diós	1,90
78 Lucfenyves	1,10
30 Fűzes	0,80
80 Egyéb lomb elegyes-lucfenyves	0,80
83 Vörösfenyves	0,50
Nincs adat	89,76
Összesen	1798,59

Távlati célállománytípus	Terület (ha)
03 Kocsánytalan tölgyes-cseres	773,33
17 Cseres-kocsánytalan tölgyes	300,41
19 Molyhos tölgyes-cseres	245,64
28 Kocsányos tölgyes-cseres	103,91
16 Cseres	65,51
27 Cseres-kocsányos tölgyes	52,26
05 Egyéb kemény lombos	33,99
01 Akácos	27,71
37 Cseres- gyertyános-kocsánytalan tölgyes	25,73
47 Virágos kőrises-molyhos tölgyes	18,33
10 Egyéb lomb elegyes-cseres	11,35
48 Cseres-erdeifenyves	10,00
18 Egyéb lomb elegyes-akácos	7,46
51 Cseres-gyertyános-kocsányos tölgyes	5,50
04 Kocsányos tölgyes	5,20
26 Egyéb lomb elegyes-feketefenyves	4,32
85 Kocsánytalan tölgyes-bükkös	4,20
33 Feketefenyves-cseres	3,60
59 Bükkös-gyertyános-kocsánytalan tölgyes	2,90
73 Molyhos tölgyes- kocsánytalan tölgyes	2,37
40 Cseres-molyhos tölgyes	2,08
75 Bükkös	1,70
14 Erdeifenyves	1,33
Nincs adat	89,76
Összesen	1798,59

A Fertőmelléki-dombsor Natura 2000 terület erdőterületeinek nagy része állami tulajdon (1508,35 ha), 289,22 hektár magántulajdon és 1,02 hektár közösségi tulajdon. Az erdőgazdálkodók személyét az erdészeti adattár tartja nyilván. Legnagyobb részben a TAEG Zrt. erdőgazdálkodó és faipari tevékenységet végző, nyereség érdekelt állami társaság kezeli a területet.

Az erdőterület több mint fele nem védett terület (1015,4 ha), 772,59 hektár védett természeti terület és 10,6 hektár fokozottan védett természeti terület (ez utóbbi Fertőrákos közigazgatási egységén található).

A kezelési üzemmódról elmondható, hogy a terület nagy része vágásos erdő (1681,16 ha), kis rész faanyagtermelést nem szolgáló erdő (18,8 ha) és szálaló erdő (8,87 ha).

Az erdőterületek rendeltetés szerint az alábbiak szerint oszlanak meg:

Rendeltetés	Terület (ha)
<i>Védelmi rendeltetésű erdők</i>	
Talajvédelmi erdő	9,7
Településvédelmi és belterületi erdő	15,26
Fokozottan védett természeti területen lévő erdő	10,6
Védett természeti területen lévő erdő	707,19
Erdei génrezervátum	2,5
Történelmi emlékhely területén lévő erdő	21,4
<i>Gazdasági rendeltetésű erdők</i>	
Faanyagtermelést szolgáló erdő	659,9
<i>Egészségügyi-szociális, turisztikai rendeltetésű erdők</i>	
Parkerdő (üdülő, sport, turisztika, kiránduló)	282,28
Nincs adat	89,76
Összesen	1798,59

1.3.3.3. Vadgazdálkodás. halászat, horgászat

Vadgazdálkodás

A terület a VI/1. Vas-soproni nagyvadas körzetben helyezkedik el. A körzet jellegében nagyvadas illetve nagyvadas-apróvadas átmeneti típusú, általánosan elterjedt gím-, őz- és vaddisznóállománnyal. Muflon és dám szórványosan fordul elő a területen. Az apróvadgazdálkodás néhány területrész kivételével nem jelentős. A tervezési szempontok kitérnek a gímszarvas és még inkább a vaddisznó állománycsökkentésére, a dám és őz esetében pedig a megfelelő ivararány és korcsoport-összetétel beállítására. Az apróvadfajok szempontjából kívánatos az intenzív predátor-kontroll és az élőhelyfejlesztési módszerek alkalmazása.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve és telephelye:

08-103710-1-4-1	Fertőtáj Vadásztársaság (Sopron)
08-104110-1-4-1	Aranypatak Vadásztársaság (Sopron)
08-104210-1-4-1	Hegykői Solyom Vadász és Természetvédő Egyesület (Fertőhomok)

A terület vadállományának értékelése az érintett vadászatra jogosultak 10 éves adatai alapján:

Vadfaj	A körzet jellemző állomány-sűrűsége (pld/100 ha)	A terület jellemzői				
		Állománysűrűség (2000-2009)		Hasznosítási sűrűség (1999-2008)		A vadfajok vadgazdálkodási jelentősége
		pld/100 ha	trend	pld/100 ha	trend	
Gímszarvas	1,45	1,10	növekvő	0,27	növekvő	közepes
Dámszarvas	0,12	0,13	stagnáló	0,02	növekvő	kicsi
Őz	3,52	5,15	stagnáló	1,48	növekvő	nagy
Muflon	0,03	0,03	stagnáló	0,00	-	nincs
Vaddisznó	1,15	0,91	stagnáló	1,01	növekvő	közepes
Mezei nyúl	3,30	5,28	növekvő	1,24	stagnáló	közepes

Fácán	5,19	6,90	stagnáló	2,40	csökkenő	közepes
Fogoly	0,45	1,02	stagnáló	-	-	nincs

(Adatforrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár, SZIE-VMI, Gödöllő, 2009)

A területen a gímszarvas állománya növekszik, míg a többi nagyvad faj létszáma az évek közötti kisebb ingadozás mellett állandó. A hasznosított mennyiségben azonban minden terítékre kerülő nagyvad fajnál növekvő tendencia figyelhető meg. A mezei nyúl létszáma növekszik, míg a fácán és fogoly esetében stabil létszámú állományról beszélhetünk. A hasznosított mennyiség a mezei nyúlnál jelentősen nem változott, a fácánnál azonban csökkent.

A vízivadfajok vadászatának jelentősége kicsi. A terítékre került fajok a következők: vetési lúd, nagylilik, tőkés réce, csörgő réce és szárcsa. A területen vadgazdálkodási szempontból jelentőséggel bíró egyéb vadászható fajok: balkáni gerle, örvös galamb, szarka, dolmányos varjú, szajkó, róka, borz, nyest, pézsmapocok, házi görény, aranyakál, üregi nyúl, kóbor kutya, kóbor macska.

Az érintett területeken a természetvédelmi hatóság engedélyéhez kötött a vadászati és vadgazdálkodási létesítmények elhelyezése (pl.: magasles, szóró, etető), a vadföld művelés és bizonyos élőhely fejlesztési beavatkozások, illetve a mesterséges vadtenyésztés és kibocsátás, továbbá korlátozott a vadászati módok köre.

A gímszarvas és őz esetében az állomány szinten tartása és minőségének javítása a megfelelő ivararány és korosztály összetétel beállításával az elsődleges tervezési cél, vaddisznó esetében a megfelelően magas hasznosítási arány indokolt. A dámszarvas és a muflon ingadozó létszámú állományával vadgazdálkodást tervezni nem lehet. A terület adottságai megfelelőek a mezei nyúl és a fácán számára, amelyet állománysűrűségük is alátámaszt. Létszámuk további növelését élőhelyfejlesztési beavatkozásokkal és megfelelő ragadozó gazdálkodással érhetők el.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

- VI/1. Vas-soproni nagyvadász körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
- Fertőtáj Vadásztársaság (08-103710-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. (Kelt: 2007. február 14. Jóváhagyta: Győr-Moson-Sopron Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.)
- Aranypatak Vadásztársaság (08-104110-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. (Kelt: 2007. január 23. Jóváhagyta: Győr-Moson-Sopron Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.)
- Hegykői Súlyom Vadász és Természetvédő Egyesület (08-104210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. (Kelt: 2007. január 25. Jóváhagyta: Győr-Moson-Sopron Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.)
- A vadászatra jogosultak adott vadászati évre szóló éves vadgazdálkodási tervei.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A tervkészítés időszakában az országos vízgyűjtőgazdálkodási tervek készítésére irányuló projekt végső eredményei még nem voltak ismertek.

1.3.3.5. Turizmus

Természeti értékeken alapuló idegenforgalom jellemező. A turisztikai rendezvények települési és nemzeti park igazgatósági együttműködésben valósulnak meg.

1.3.3.6. Ipar

A Natura 2000 kijelölés által érintett területen ipari fejlesztés nem tervezett.

1.3.3.7. Infrastruktúra

Fertőrákos Natura 2000-re eső területét egy tervezett gyűjtőút, valamint meglévő és tervezett kerékpárút, míg Hegykő Natura 2000 területét, a vasút érinti.

1 3.3.8. Települési viszonyok, területfelhasználási konfliktusok

A Fertőmelléki-dombsor NATURA 2000 terület jelentős részben ma is védett területen fekszik (Fertő Hanság Nemzeti Park). Az érintett települések jelentős része (sok esetben belterületi részek is) a FHNPI védett területéhez tartozik. A Natura 2000 hálózatba történő jelölést és a területlehatárolás pontos indoklásának hiánya miatt a helybéliek nem fogadják túl könnyen a Natura 2000 tényét. Fertőrákos településen található néhány telek, út, illetve kavicsbánya, amely kijelölésének indoka kérdéses a területhasználók megítélése szerint. A bányák jövőbeni terjeszkedése azonban nem érinti a Natura 2000 területeket, így várhatóan újabb konfliktust nem keletkeztet.

2. Felhasznált irodalom

- Borhidi A. – Sánta A. (eds.) (1999): Vörös Könyv Magyarország növénytársulásairól I-II. – A KöM Természetvédelmi Hivatalának Tanulmánykötetei 6, 362 + 404 pp.
- Csapody I. – Danszky I. – Neuwirth J. (1969): 48. Soproni-dombvidék erdőgazdálkodási táj. In: Danszky I. (ed.): Nyugat-Dunántúl erdőgazdálkodási tájcsoport. Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, pp.: 519-557.
- Csapody I. (1955): A sopron környéki flóra elemeinek analízise. – Soproni Szemle 9: 20-42.
- Csapody I. (1968): Eichen-Hainbuchenwälder Ungarns. - Feddes Repertorium 78: 57-81.
- Csapody I. (1975): A Fertő-táj flórája és vegetációja. Prodrum florae vegetationsque regionis Peisonis. In: Aujeszky L. – Schilling F. – Somogyi S. (eds.): A Fertő-táj Monográfiáját előkészítő Adatgyűjtemény III. Természeti adottságok: a Fertő-táj bioszférája. – Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet, Budapest, pp. 1–420.
- Csapody I. (1975a): Sopron város erdőbirtokának kialakulása és a középkori erdőgazdálkodás nyomai. In: Kolossváry Sz. (ed.): Az erdőgazdálkodás története Magyarországon. – Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 107–123.
- Csapody I. (1987): Zerreichenwälder des Florendistriktes Laitaicum. – Studia Phytologica in honorem jubilantis A. O. Horvát (1987), Pécs, pp. 133-136.
- Deák M. (ed.) (1981): Magyarázó Magyarország 200 000-es földtani térképsorozatához. L-33-V. Sopron. – Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest, 132 pp.
- Dobrosi D. (1988): A denevérek erdővédelmi jelentőségének vizsgálata. – Diplomaterf, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron: 31p.
- Fekete G. – Molnár Zs. – Horváth F. (eds.) (1997): Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer II. A magyarországi élőhelyek leírása, határozója és a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest.
- Frank N. (1997): Védett növények a soproni Dudlesz-erdőben. - Kitaibelia 2: 39-40.
- Frank N. – Király G. – Tímár G. (1998): Vörös Lista. A hazai Laitaicum védett és veszélyeztetett edényes növényfajai. – Soproni Műhely különszáma, Sopron, 68 pp.
- Gombocz E. (1906): Sopron vármegye növényföldrajza és flórája. – Matematikai és Természettudományi Közlemények 28: 401-577.
- Hübl, E. (1959): Die Wälder des Leithagebirges. Eine vegetationskundliche Studie. – Verh. Zool.-bot. Ges. (Wien) 98-99: 96-167.
- Kárpáti Z. (1932): Adatok Sopron vármegye flórájához. – Annales Sabariensis. Folia Musealis 1: 4-6.
- Kárpáti Z. (1933): Újabb adatok Sopronmegye flórájához. – Magy. Bot. Lapok 32: 105-106.
- Kárpáti Z. (1934): Újabb adatok Sopron vármegye flórájához. – Vasi Szemle 1: 174-178.
- Kárpáti Z. (1935): Gáyer Gyula adatai Sopron vármegye flórájához. – Vasi Szemle 2: 162-165.
- Kárpáti Z. (1938): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – Soproni Szemle 2: 74-84.
- Kárpáti Z. (1941): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – Soproni Szemle 5: 195-201.
- Kárpáti Z. (1949): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – Erdészeti Kísérletek 49: 168-182.
- Kárpáti Z. (1954): Kiegészítés Soó – Jávorka: »A magyar növényvilág kézikönyve« c. munkájához. – Bot. Közl. 45: 71-76.

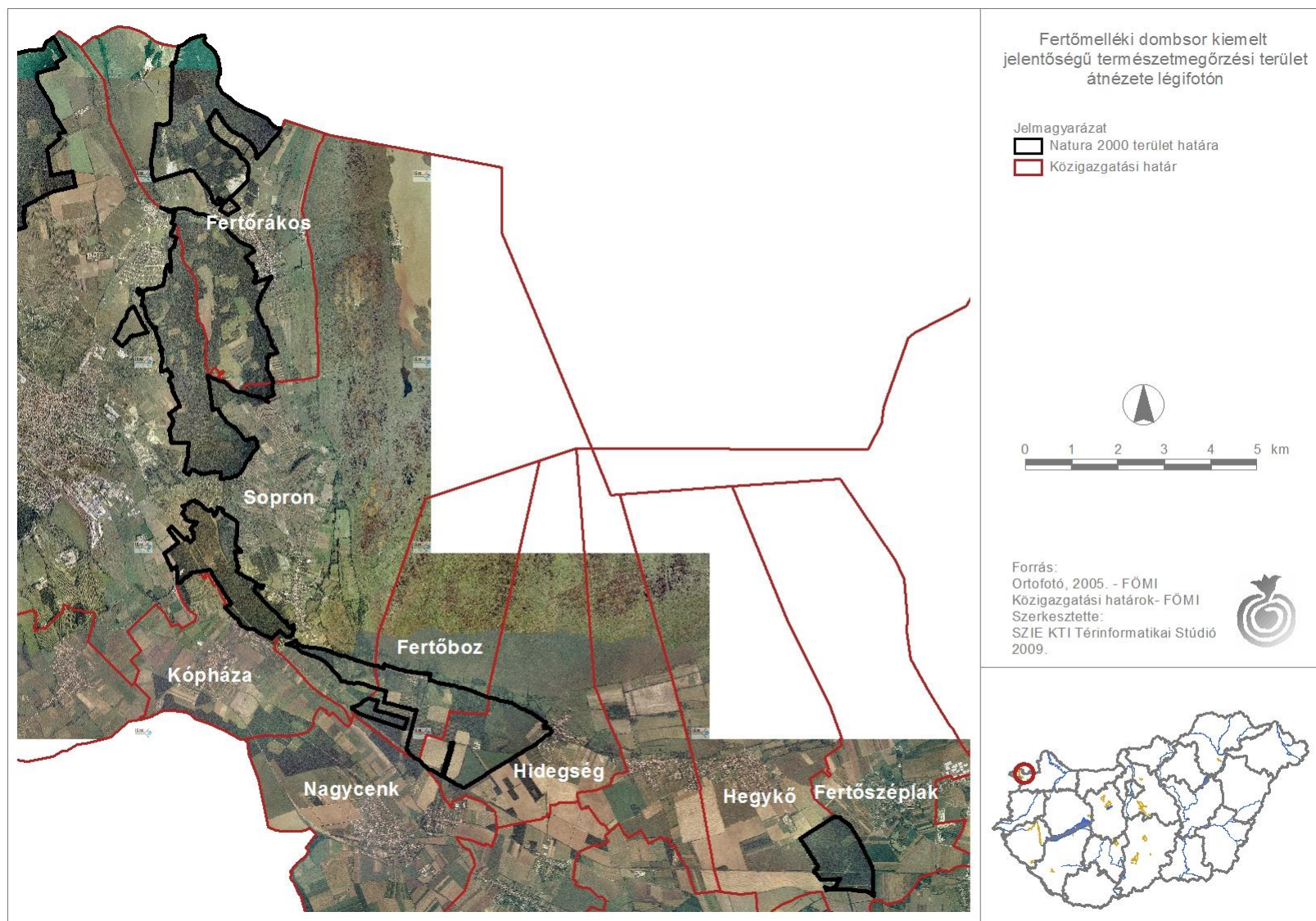
- Kárpáti Z. (1956): Die Florengrenzen in der Umgebung von Sopron und der Florendistrikt Laitaicum. – *Acta Bot. Acad. Sci. Hung.* 2: 281-307.
- Kárpáti Z. (1958a): A nyugat-dunántúli – burgenlandi flórahatarvonalokról. Über die westungarisch-burgenländischen Florengrenzen. – *Botanikai Közlemények* 47: 313–321.
- Kárpáti Z. (1958b): A természetes növénytakaró és a kertészeti termesztés közti összefüggés Sopron környékén. – *Soproni Szemle* 12(3): 222-244.
- Kárpáti Z. (1960): Sopron környékének néhány jellegzetes bevándorolt növénye. – *Soproni Szemle* 14 (3): 242-250.
- Karrer, G. – Kilian, W. (1990): Standorte und Waldgesellschaften im Leithagebirge. Revier Sommerein. – *Mitteilungen der Forstlichen Bundesversuchsanstalt Wien*, Heft 165, 244 pp.
- Király G. (2006): A Dudlesz-erdő Natura 2000 terület élőhelytérképezése. – Sopron, 45 pp. + 5 térkép.
- Király G. (2000): Neue Ergebnisse der floristischen Forschung im westlichen Grenzgebiet Ungarns. – *Verh. zool.-bot. Ges. Österreich* 137: 235-254.
- Király G. (2001): A Fertőmelléki-dombsor vegetációja. – *Tilia* 10: 181-303.
- Martos A. (1965): Sopronkörnyéki erdők csapadékeloszlása és ennek termőhelyi vonatkozása. – Az erdészeti meteorológia néhány kérdése. A Magyar Meteorológiai Társaság X. Vándorgyűlésén elhangzott előadások és hozzászólások, Sopron, 1964. augusztus 28-30., Magyar Meteorológiai Társaság, Budapest, pp. 71-78.
- Papp K. (1996): Adatok Győr-Moson-Sopron megye épületlakó denevérfaunájához. – *Denevérkutatás* 2.: 22-27.
- Pill, K. (1916): Die Flora des Leithagebirges und am Neusiedlersee, Ed. 2. – „Leykam” Druckerei, Graz, 136 pp.
- Soó R. (1941): Növényszövetkezetek Sopron környékéről. Pflanzengesellschaften aus der Umgebung von Sopron. – *Acta Geobot. Hung.* 4: 3-34.
- Soó R. (1964): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve I. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 589 pp.
- Soó R. (1966): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve II. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 506 + 51 pp.
- Soó R. (1968): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve III. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 655 pp.
- Soó R. (1970): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve IV. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 614 pp.
- Soó R. (1973): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve V. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 724 pp.
- Soó R. (1978): Kiegészítések és javítások Soó – Kárpáti Magyar flórájához az újabb kutatások eredménye alapján. – *Bot. Közl.* 65: 149-164.
- Soó R. (1980): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve VI. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 556 pp.
- Sulyok J. – Vidéki R. – Molnár A. (1998): Adatok a magyarországi Himantoglossum-fajok ismeretéhez. – *Kitaibelia* 3: 223-229.
- Szatyor M. (1997): Denevérfaunisztikai kutatások a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban, különös tekintettel a Soproni-hegység és a Hanság területére. – In: Molnár V., Molnár Z. és Dobrosi D. (szerk.): I. Magyar denevérvédelmi konferencia kiadványa. Magyar Denevérkutatók Baráti Köre, Budapest: 49-52.
- Szodfridt I. – Vig P. (1987): Genetikai talajtípus-térképezés. In: Márkus I. (ed.): A Szárhalmi-erdő vegetációjának térképezése. – Kutatási zárójelentés, EFE Földméréstani Tanszék, Sopron, pp. 85-93. + 1 térkép.

<http://geo.kvvm.hu/tir/>

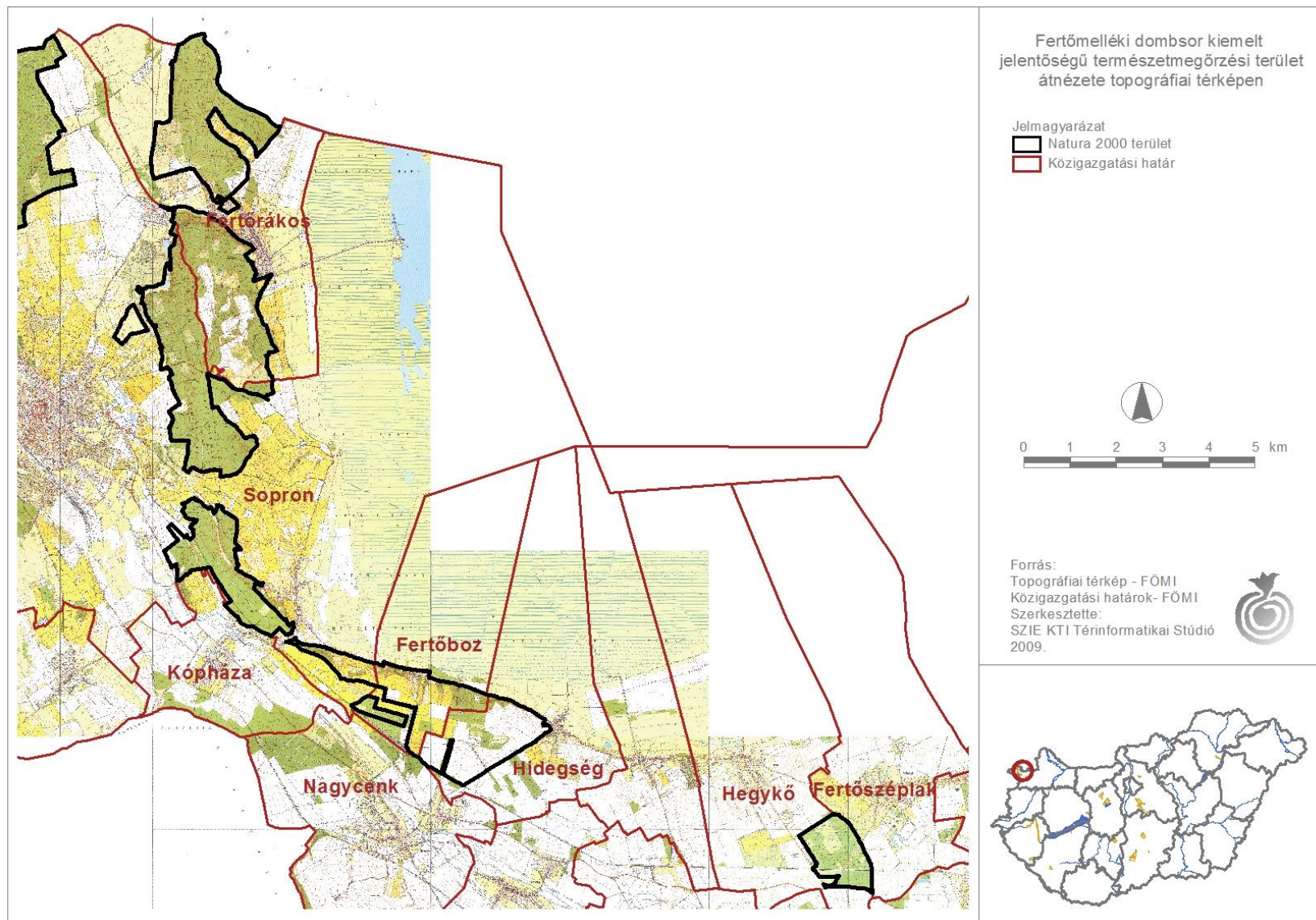
A kijelölt Natura 2000 területek adatlapjai (Cntryhu2008.mdb)
A kijelölt Natura 2000 területek térinformatikai fedvénye (Natura 2000 shape)
Országos védett területek határa

MELLÉKLETEK

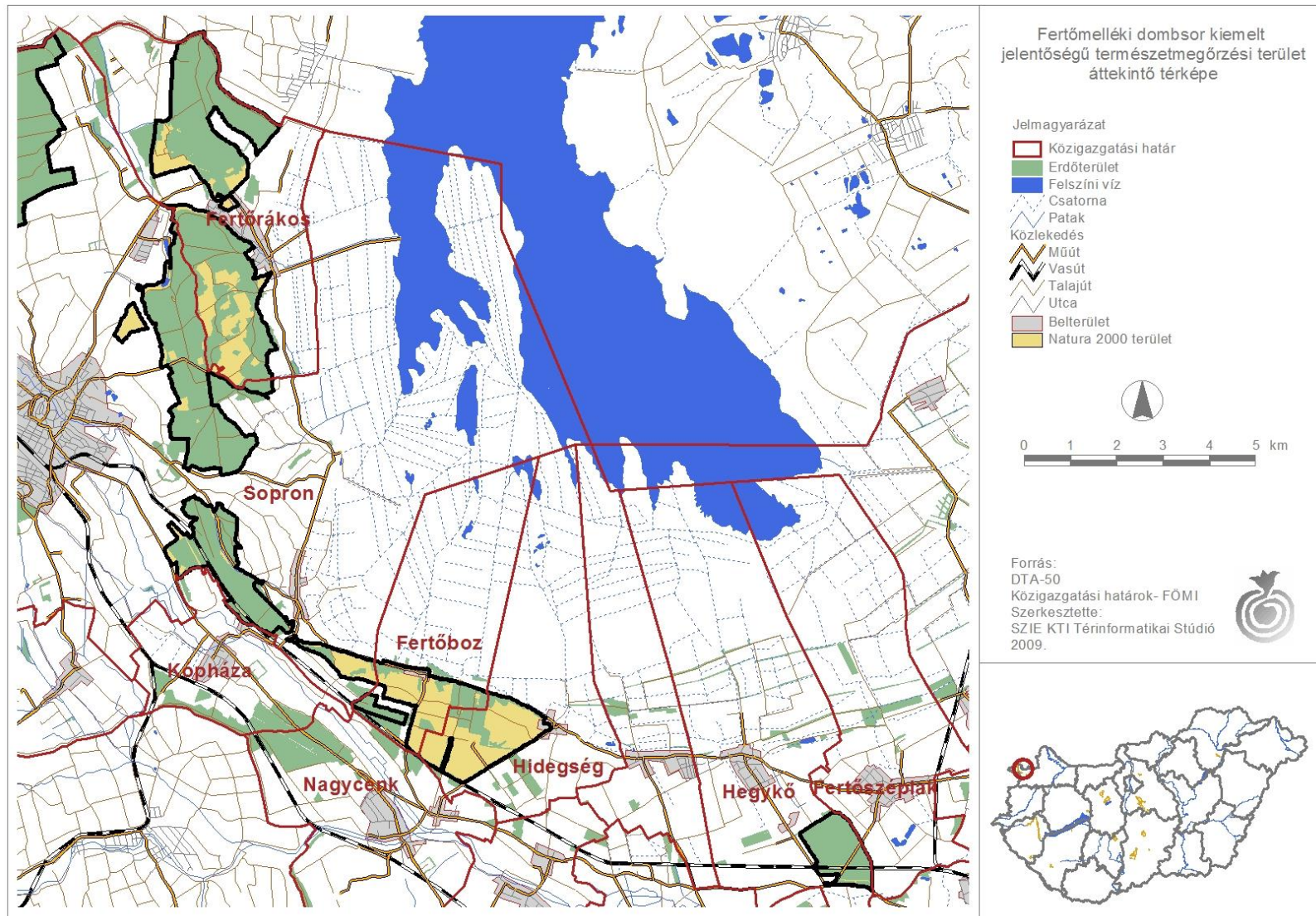
Térképek

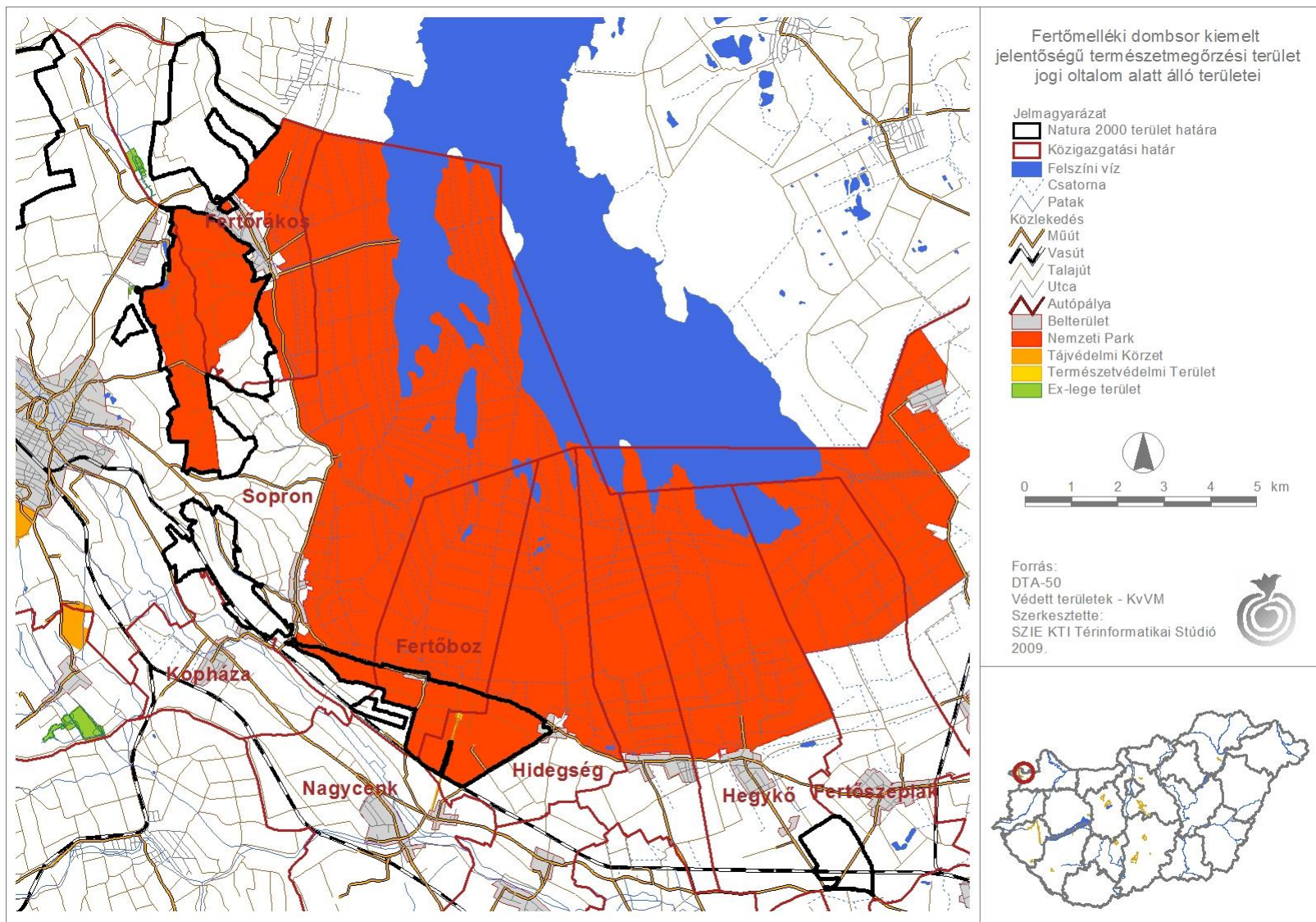
1. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti légifotója

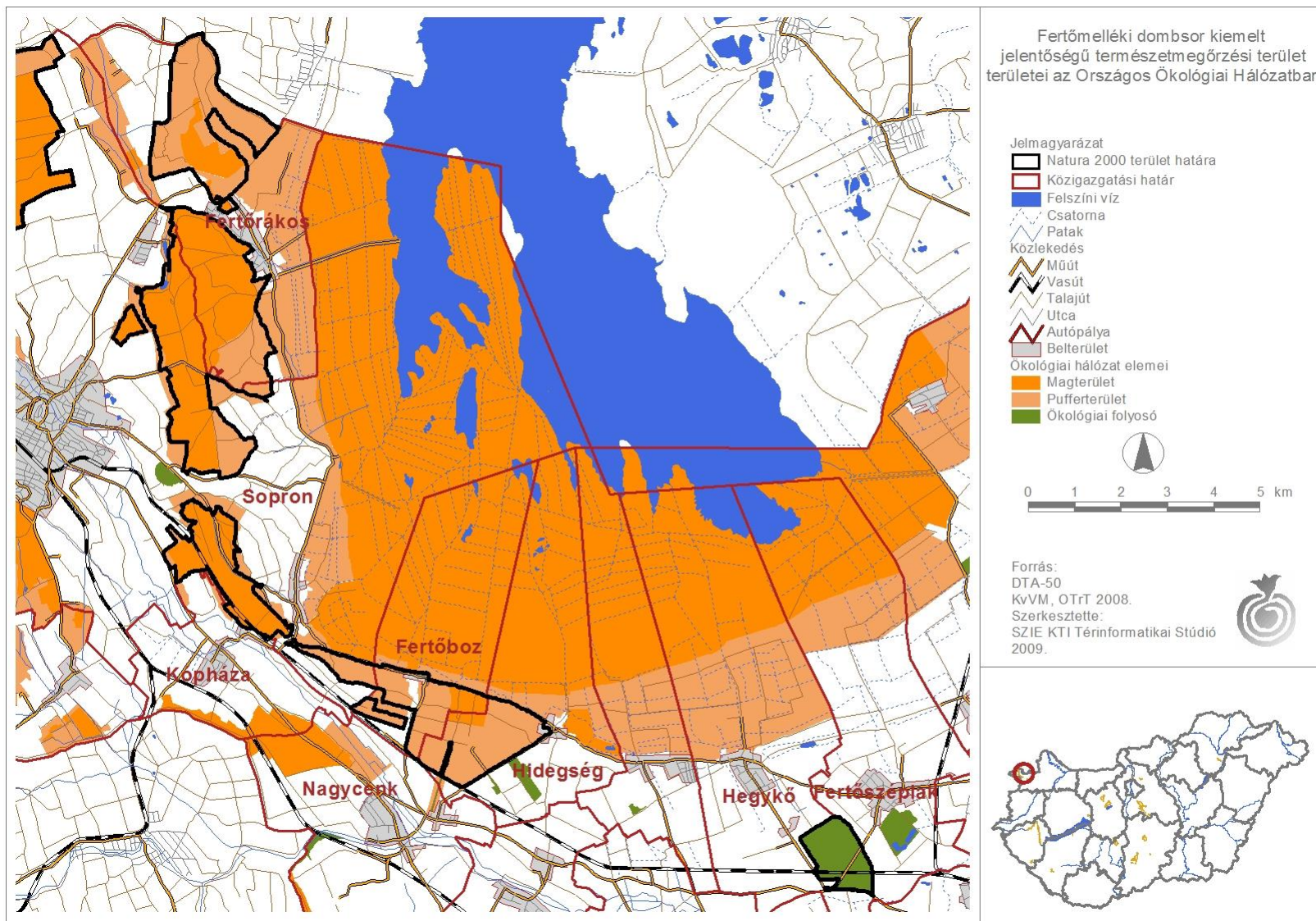
2. sz. melléklet: A tervezési terület átnézeti topográfiai térképe

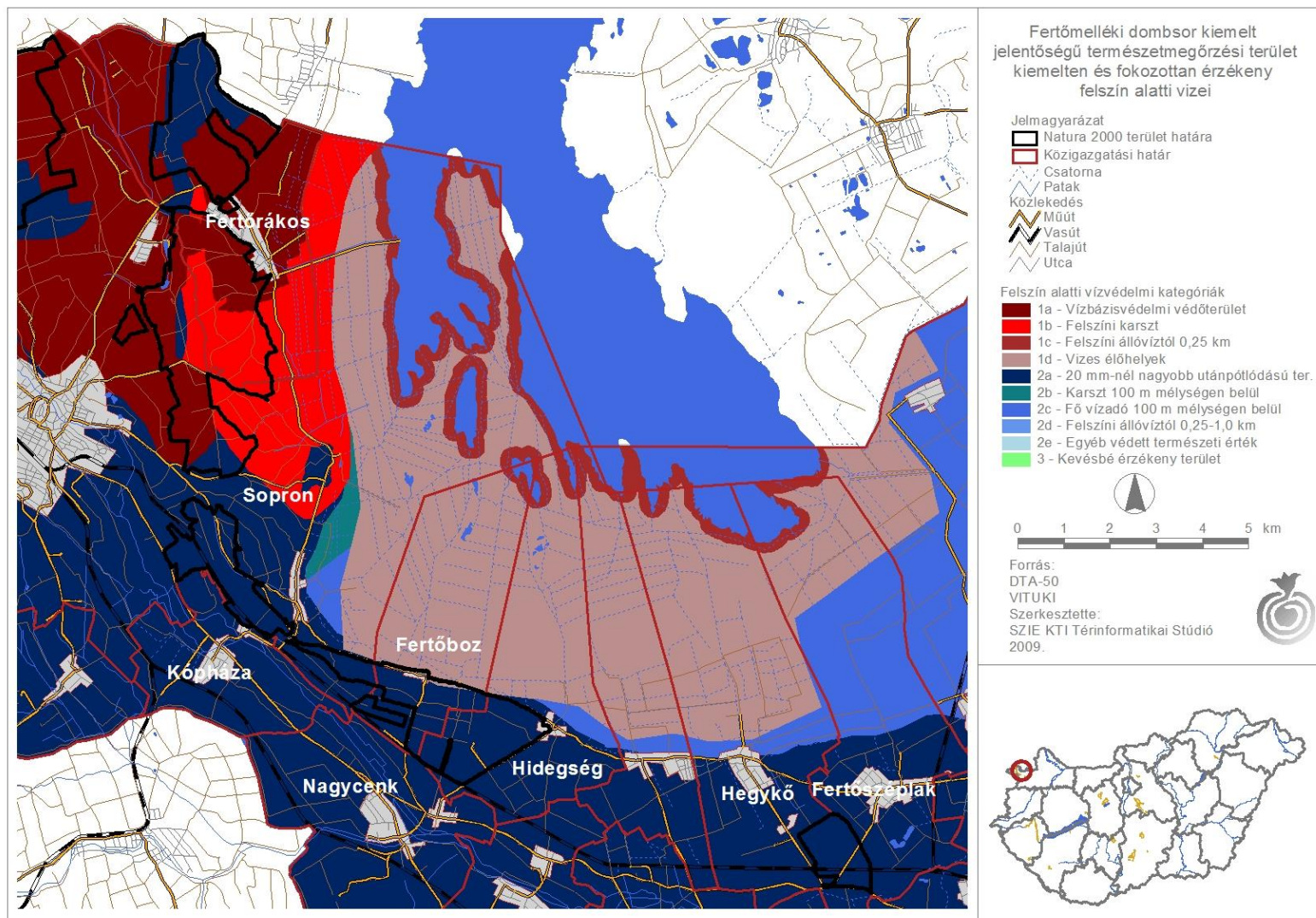
3. sz. melléklet: A tervezési terület DTA-50 átnézeti térképe

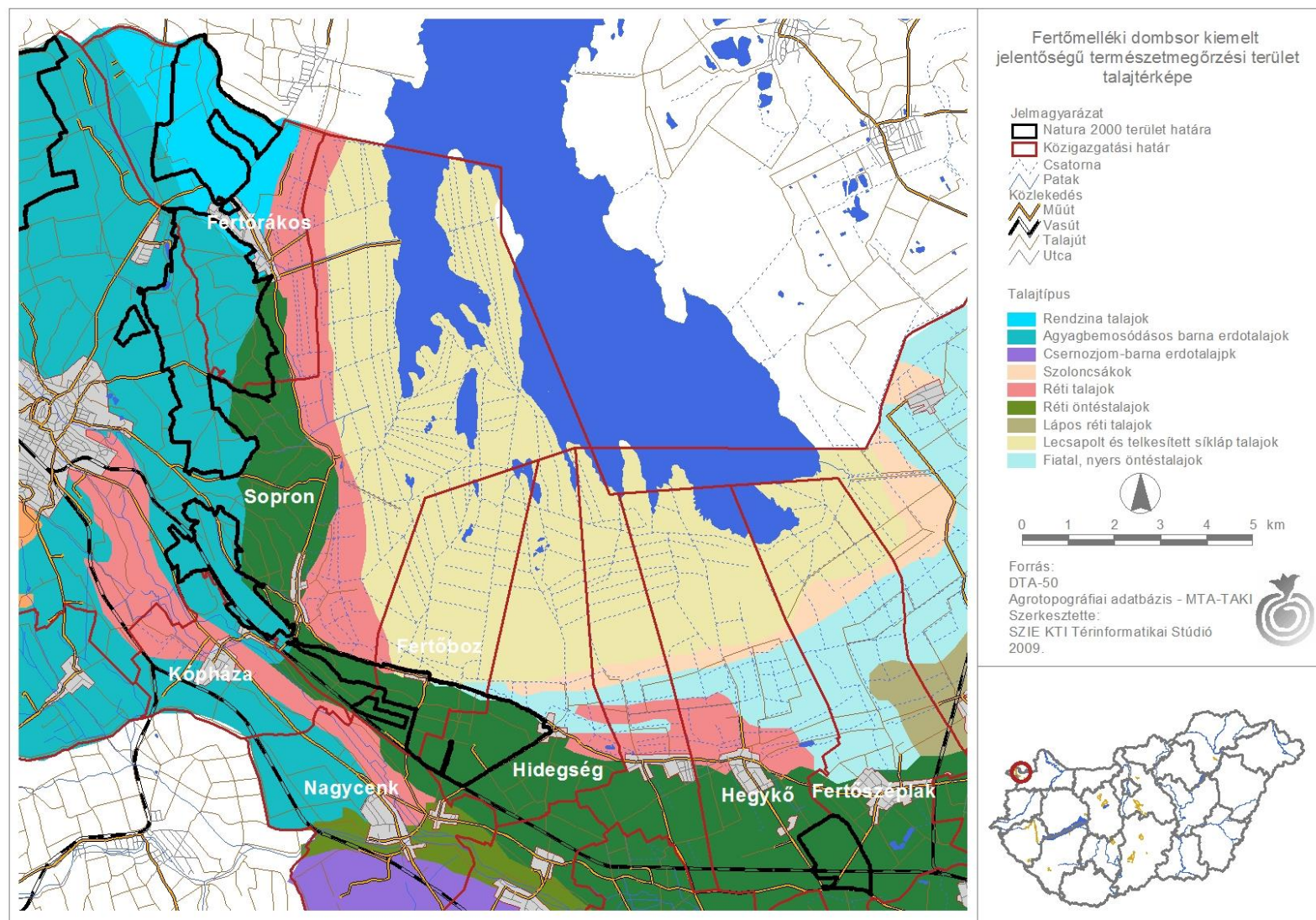
4. sz. melléklet: A tervezési terület jogi oltalom alatt álló területei

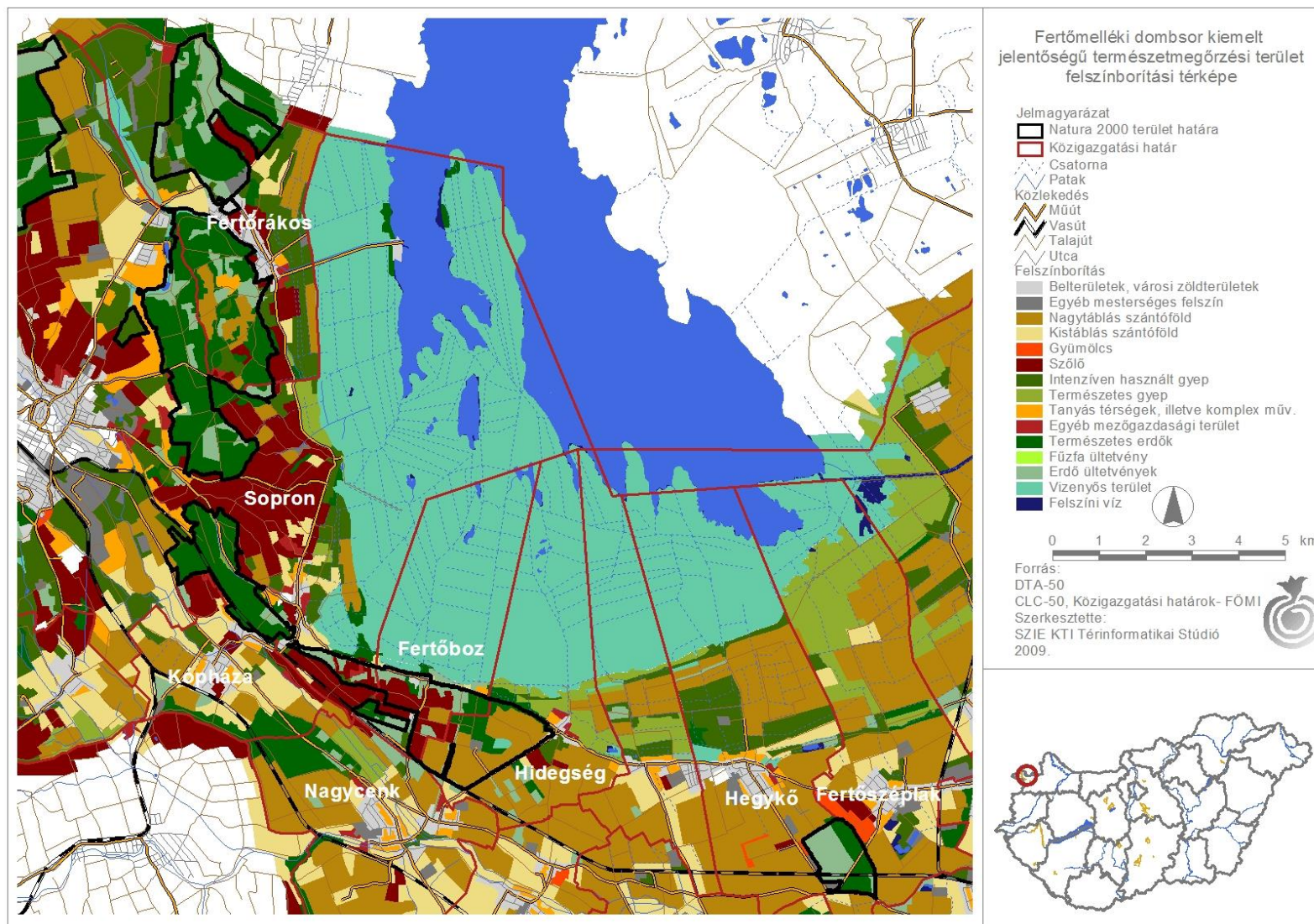
5. sz. melléklet: A tervezési terület érintettsége az országos ökológia hálózatban

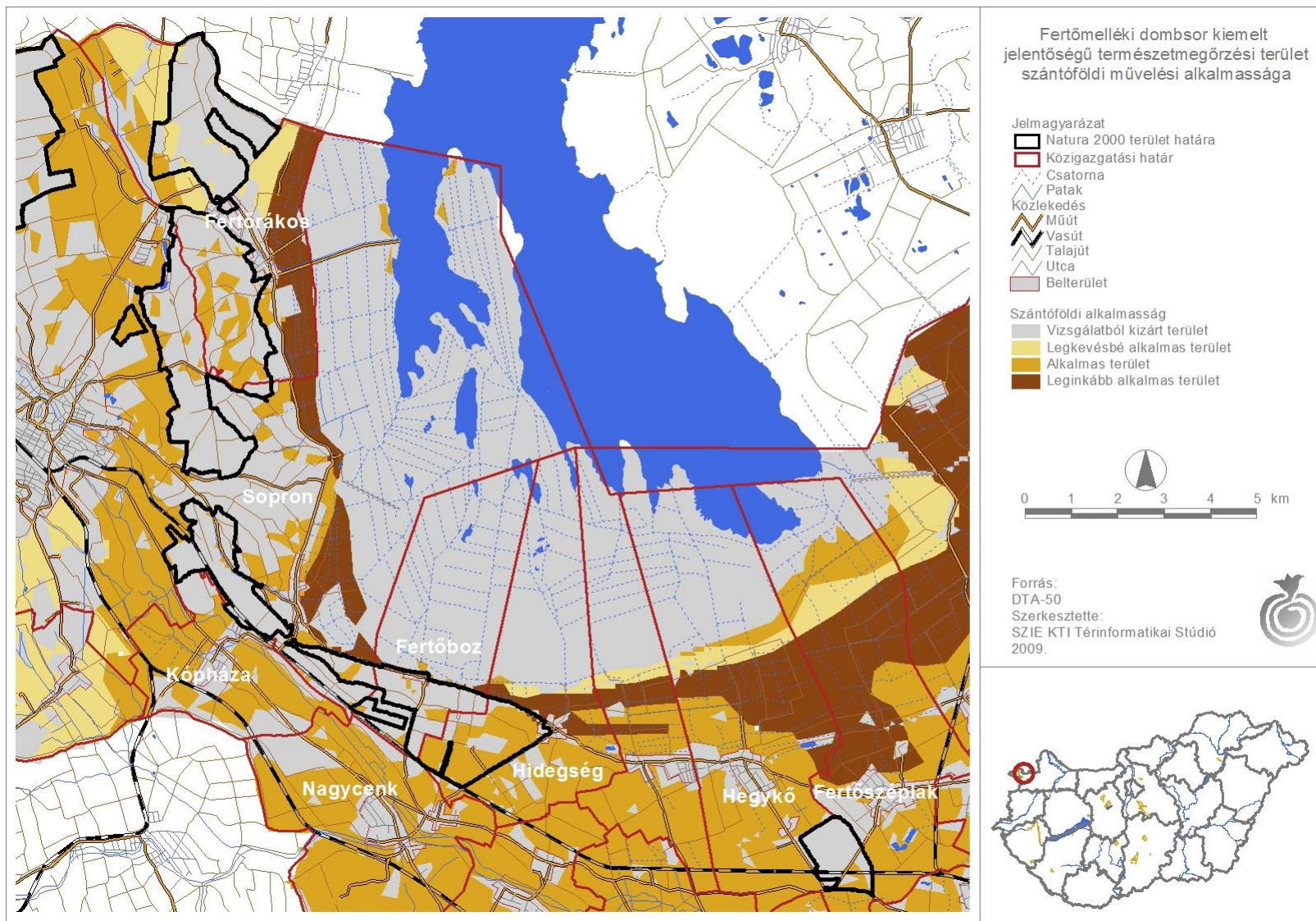
6. sz. melléklet: A tervezési terület kiemelten és fokozottan érzékeny felszín alatti vizei

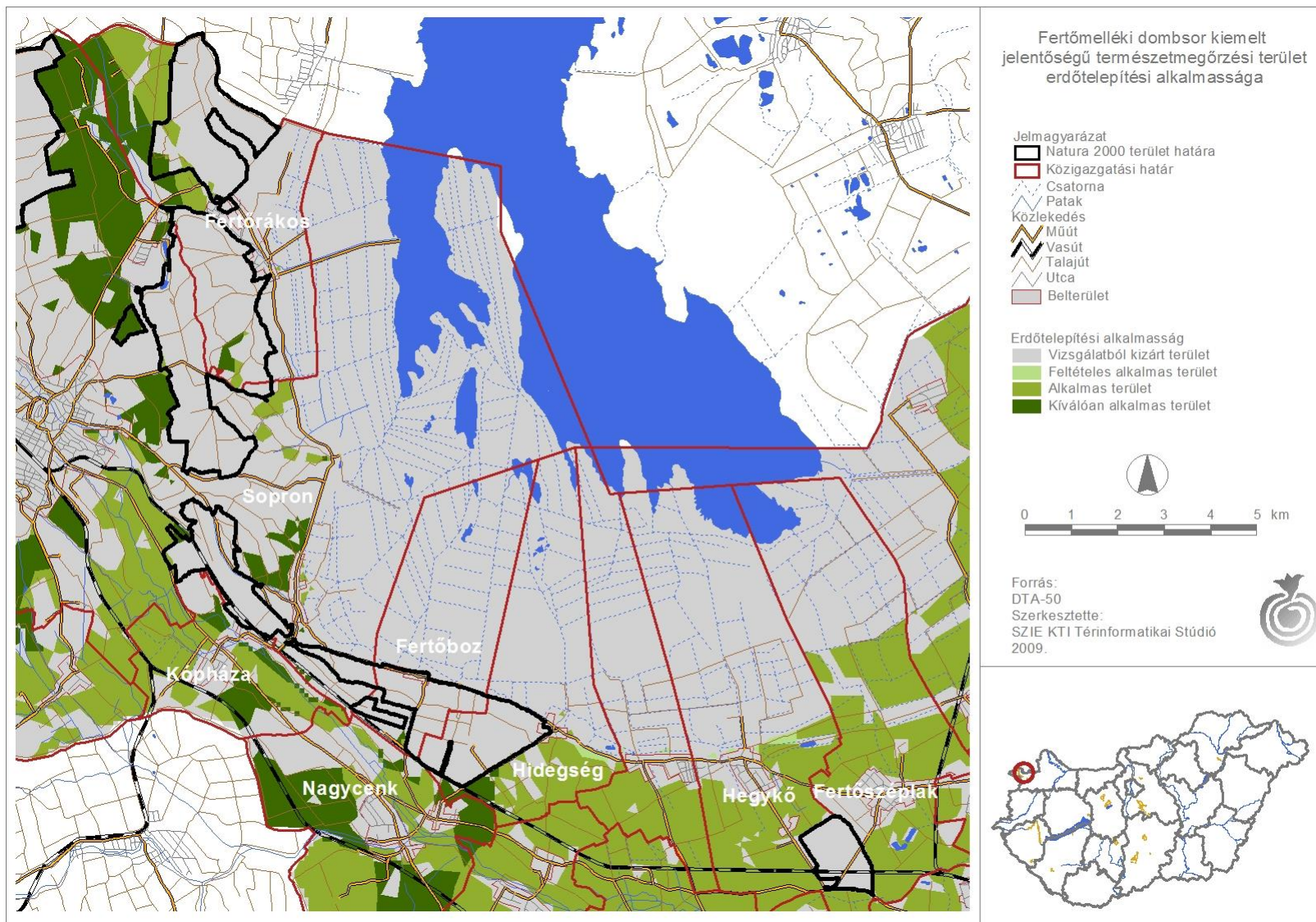
7. sz. melléklet: A tervezési terület talajtérképe

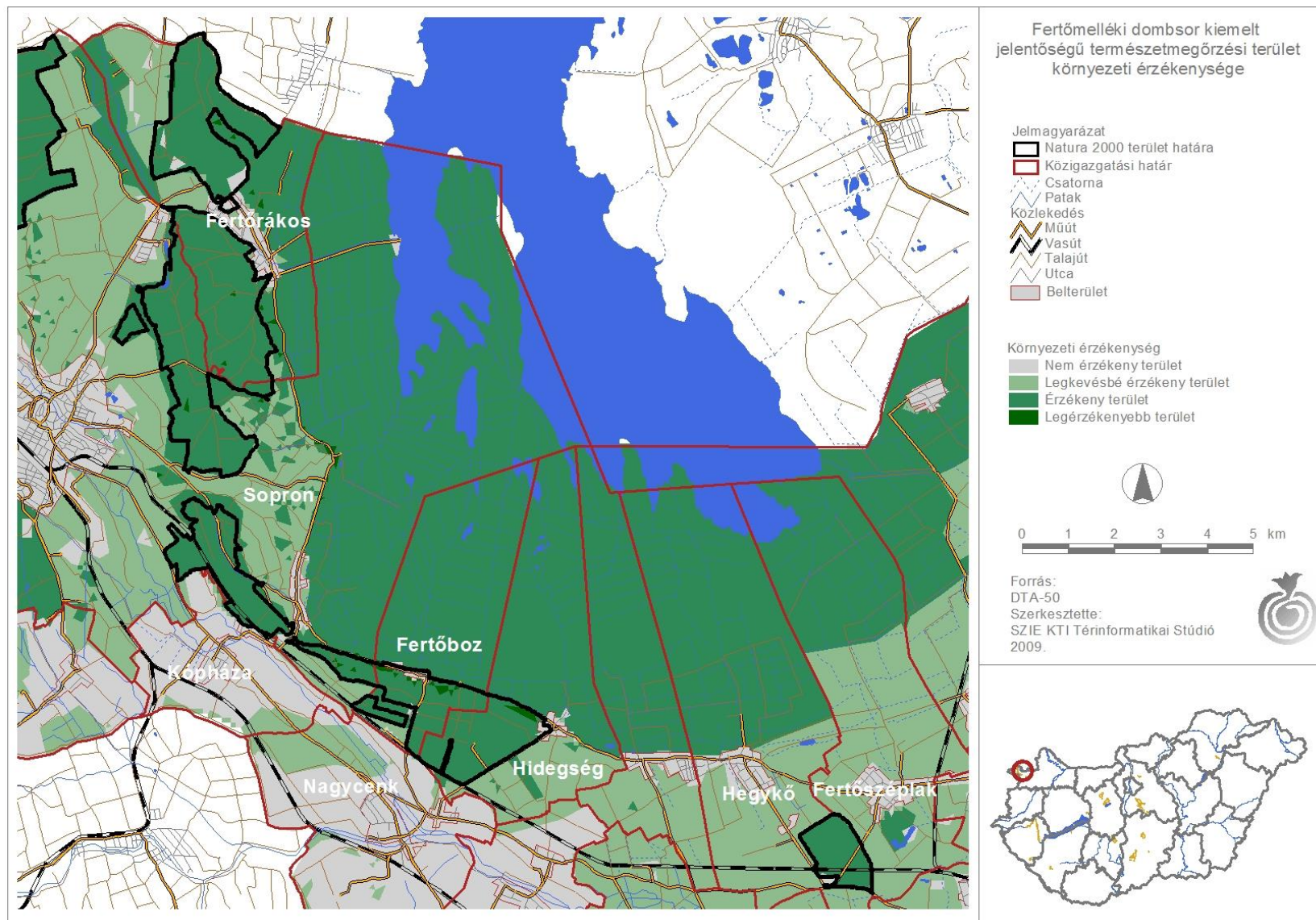
8. sz. melléklet: A tervezési terület felszínborítási térképe

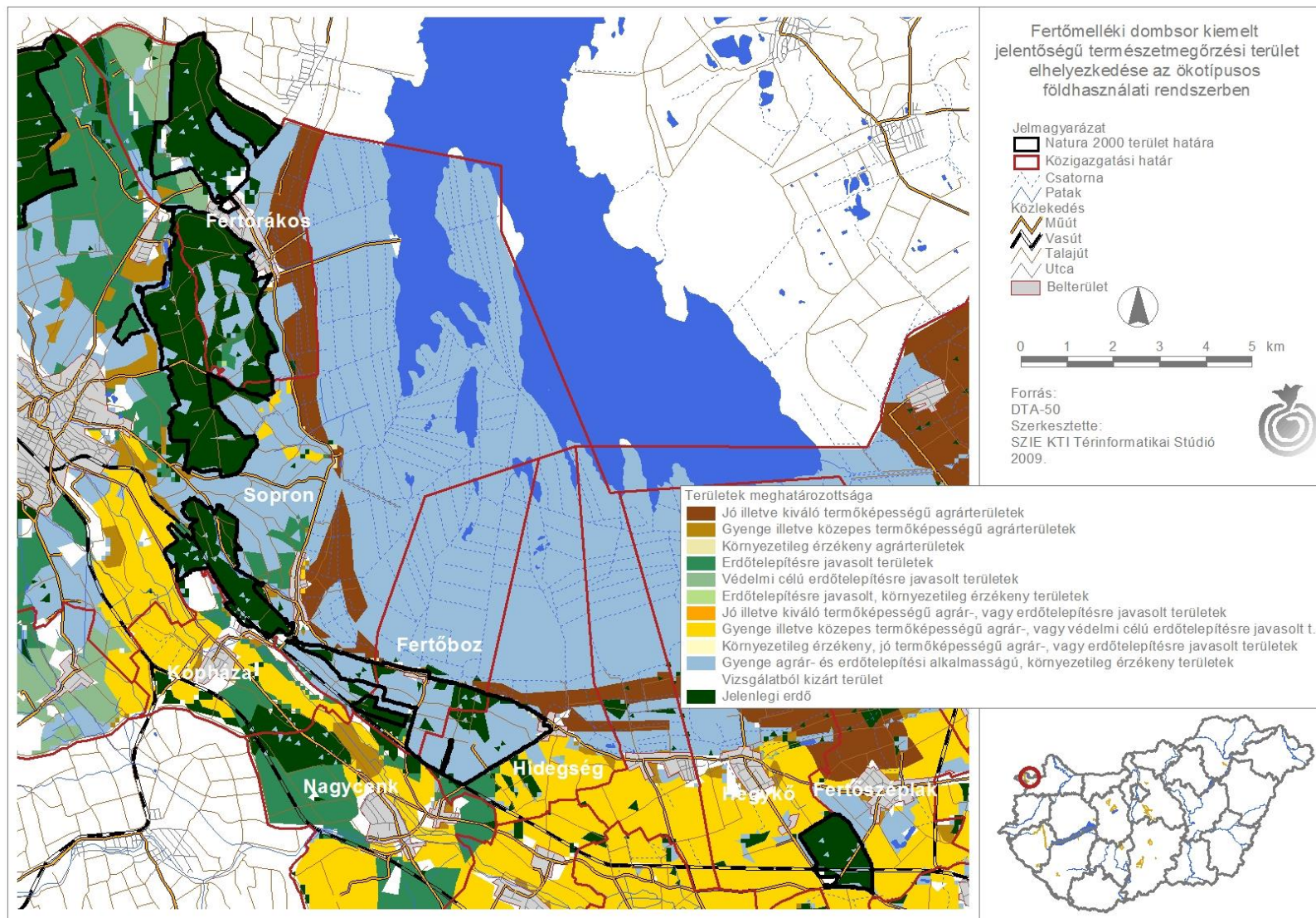
9. sz. melléklet: A tervezési terület szántóföldi művelési alkalmassága

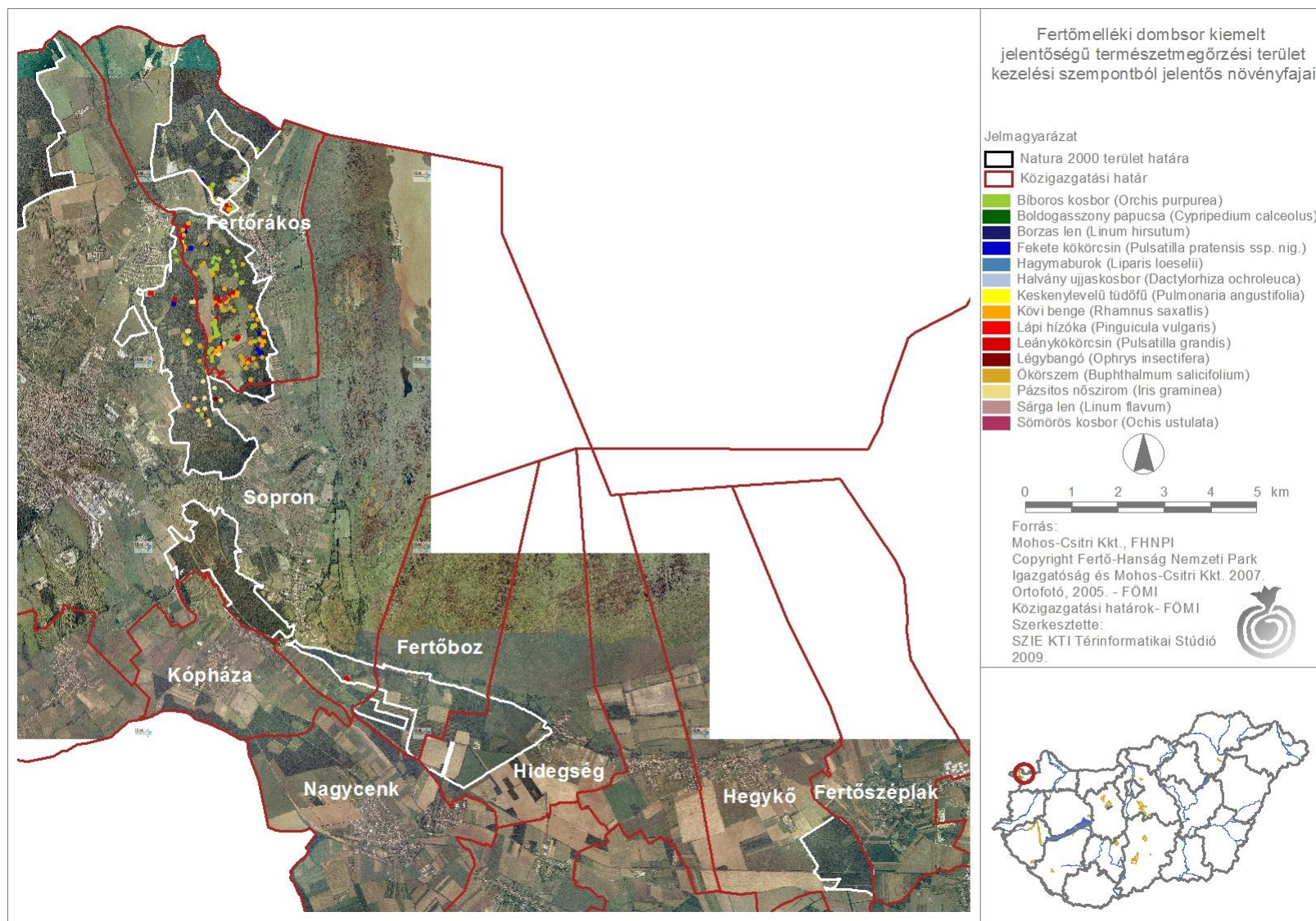
10. sz. melléklet: A tervezési terület erdőtelepítési alkalmassága

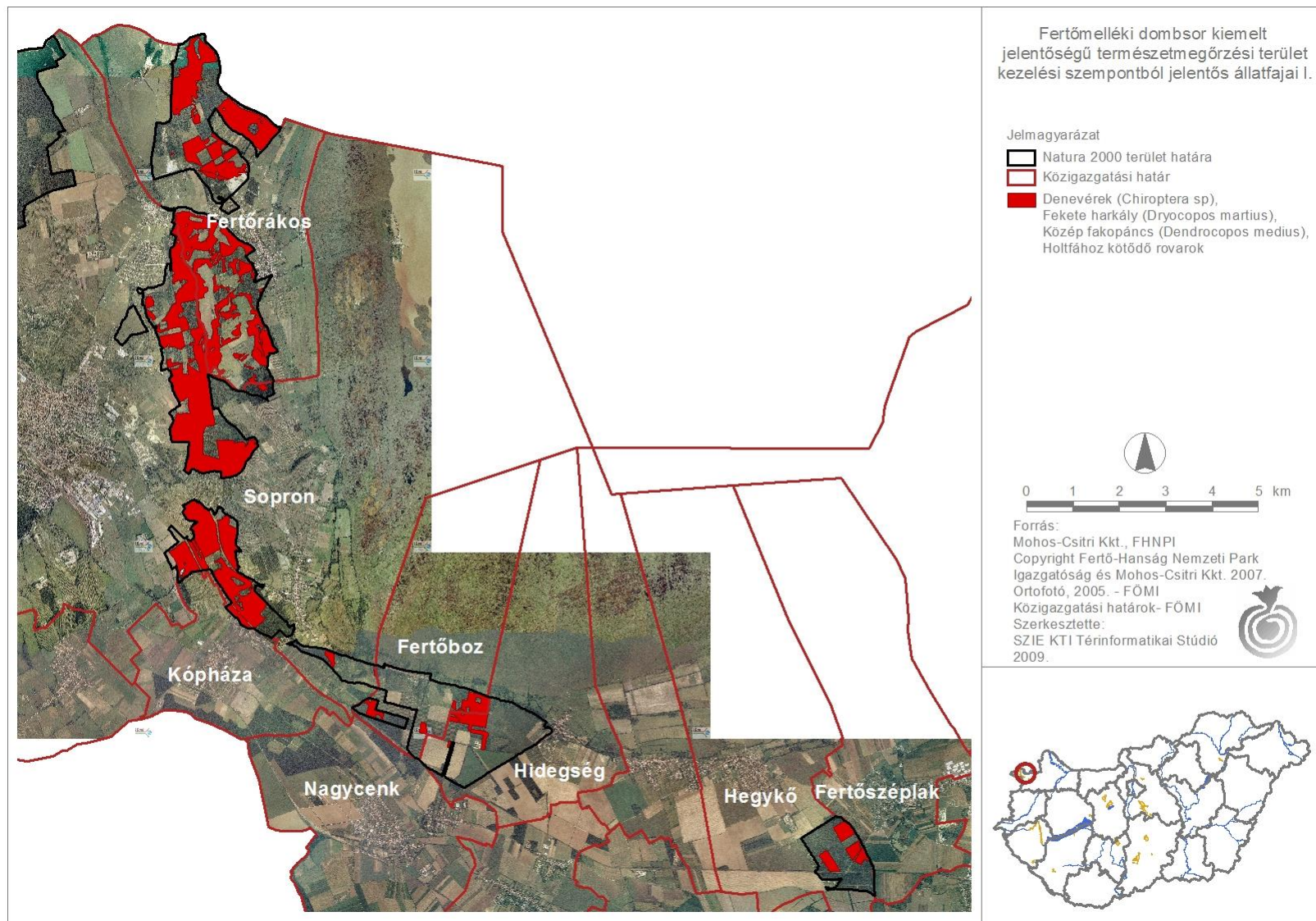
11. sz. melléklet: A tervezési terület környezeti érzékenysége

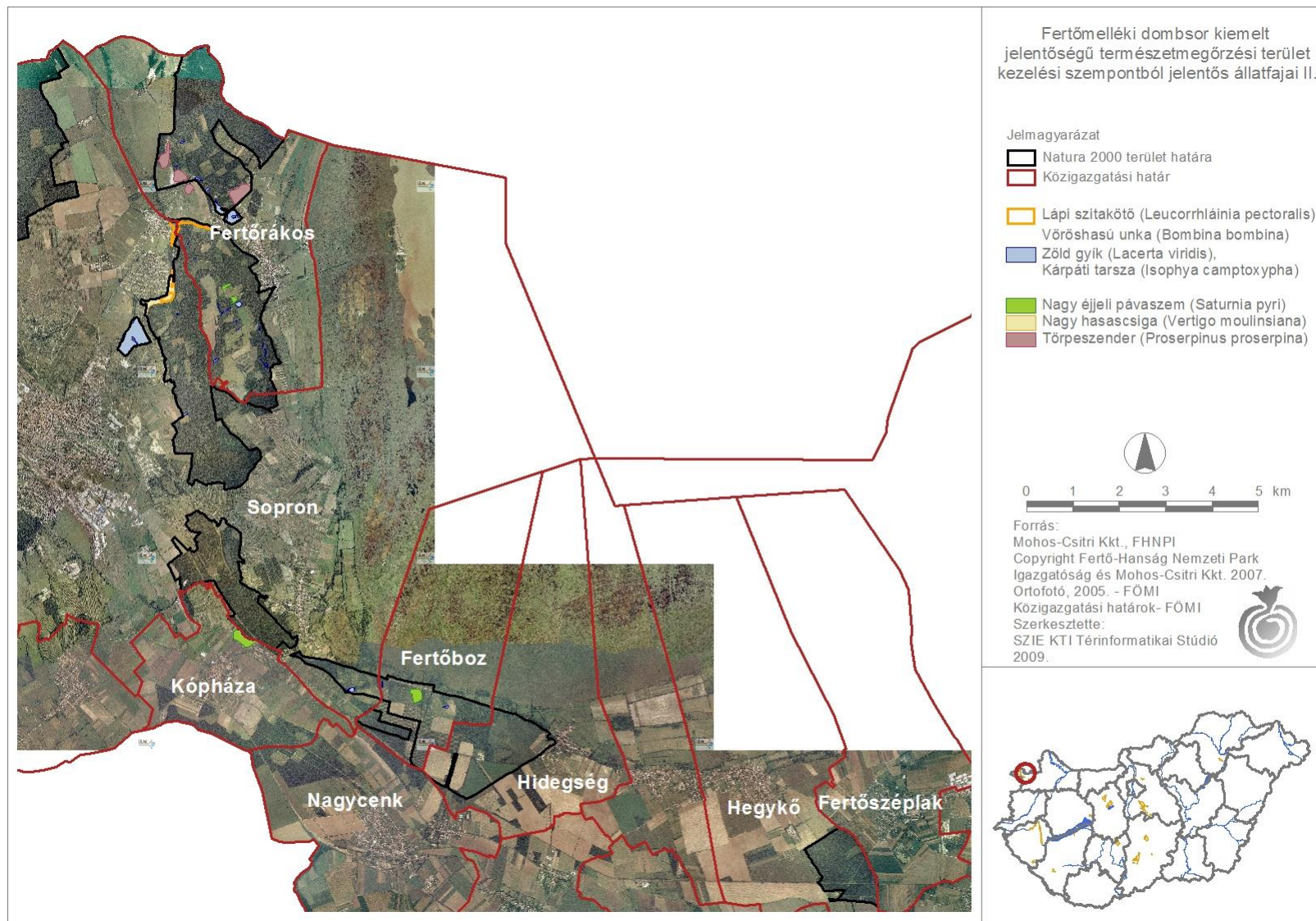
12. sz. melléklet: A tervezési terület ökotípusos földhasználati rendszerre.

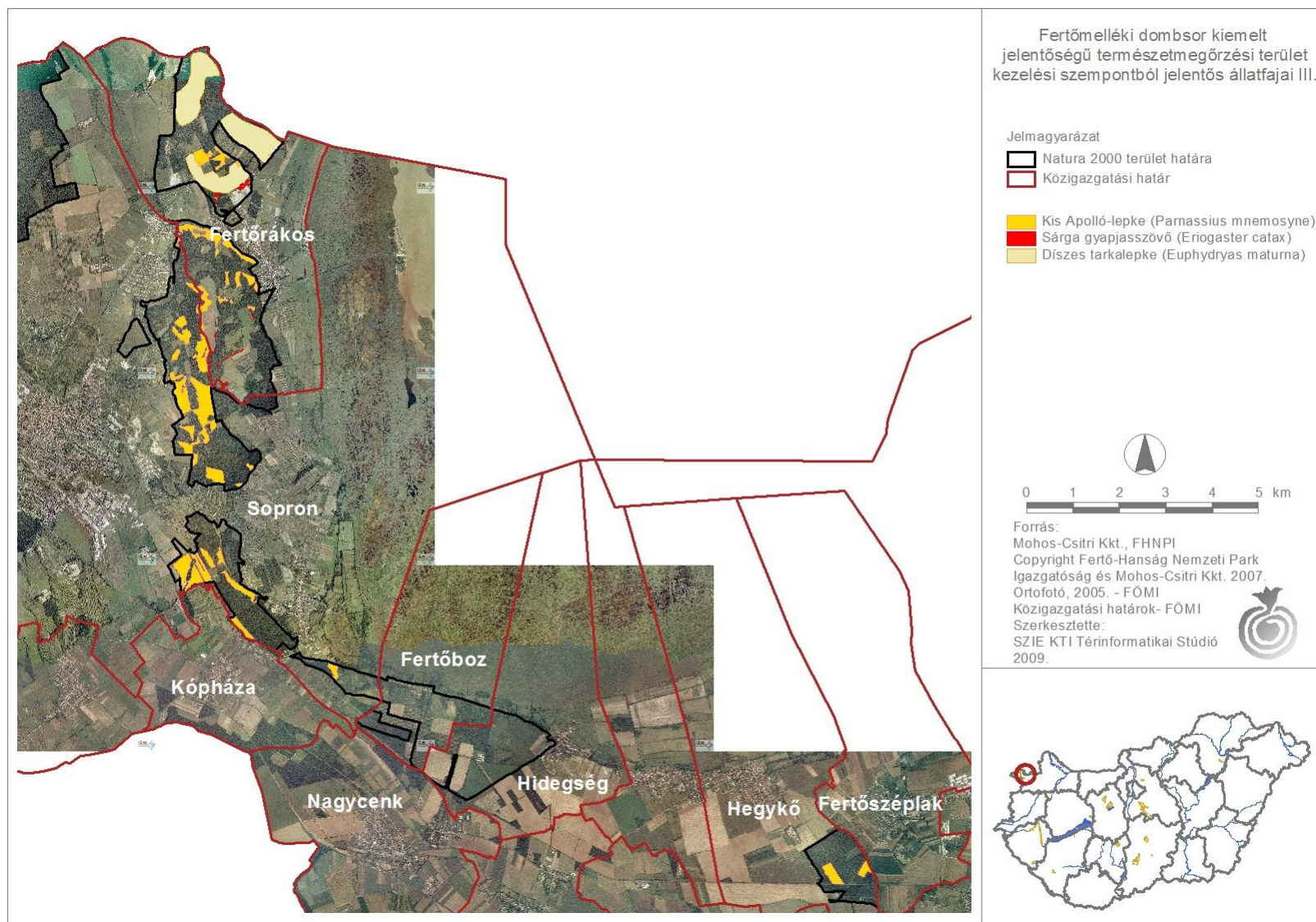
13. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős növényfajai

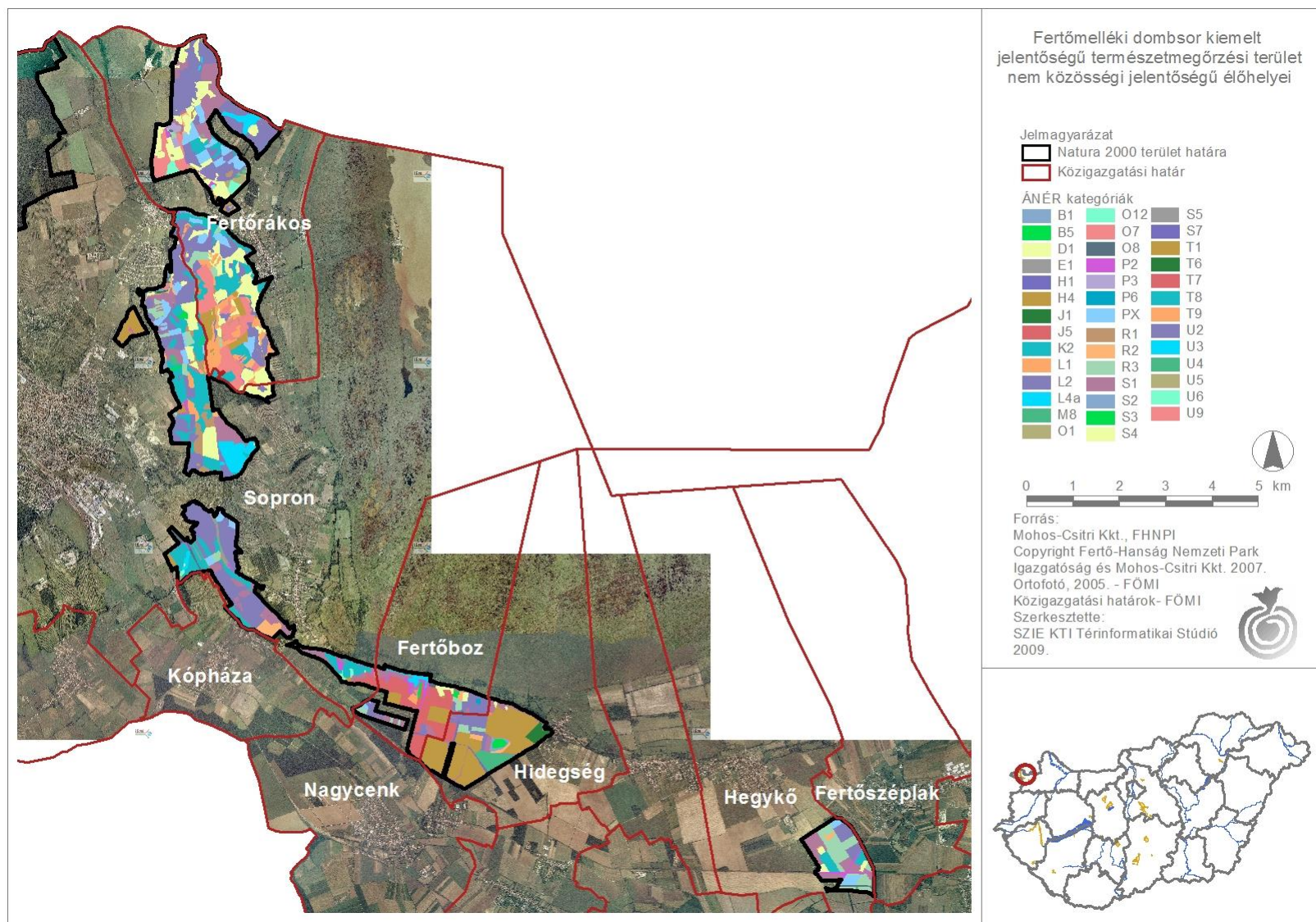
14/1. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai

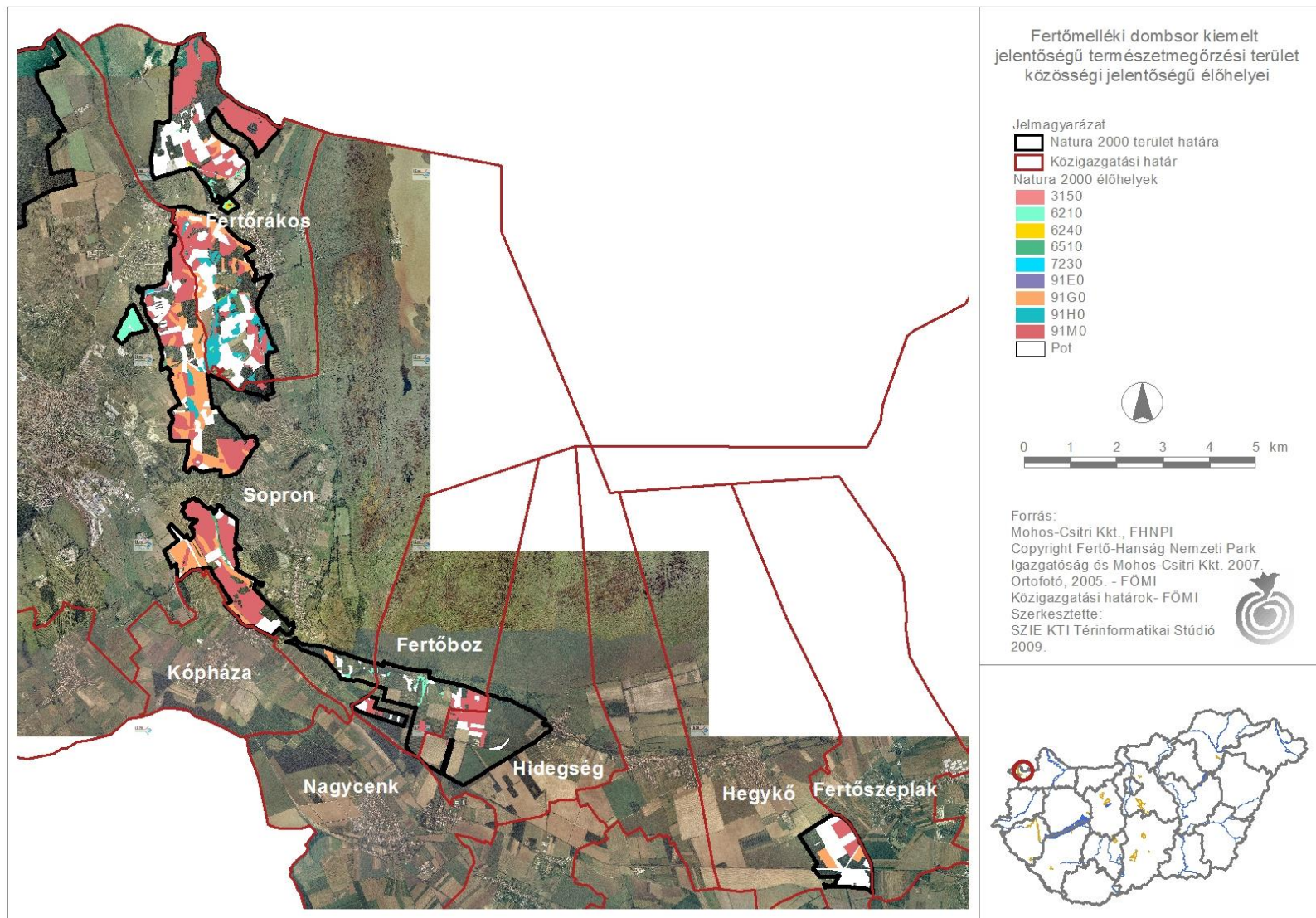
14/2. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai

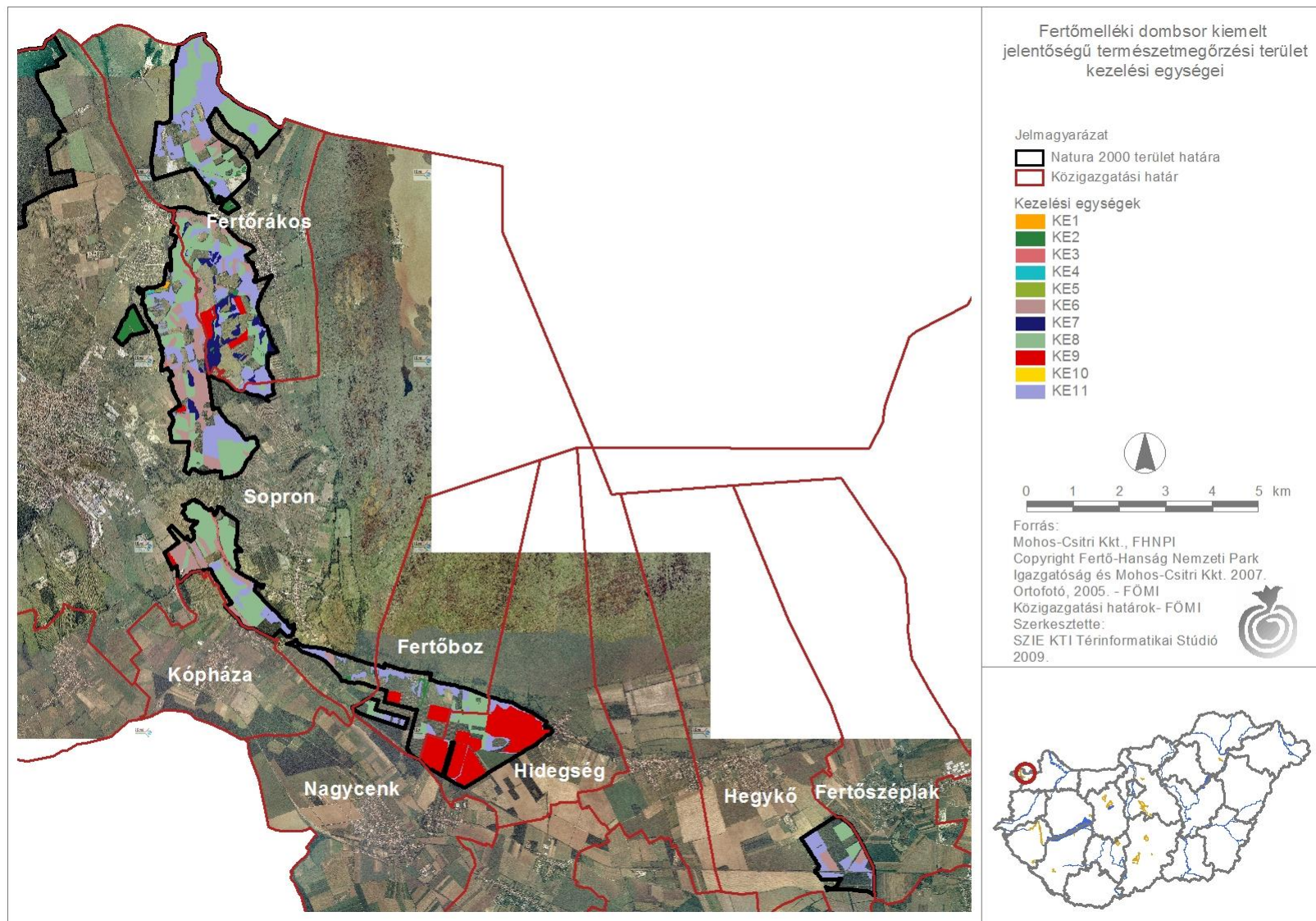
14/3. sz. melléklet: A tervezési terület kezelési szempontból jelentős állatfajai

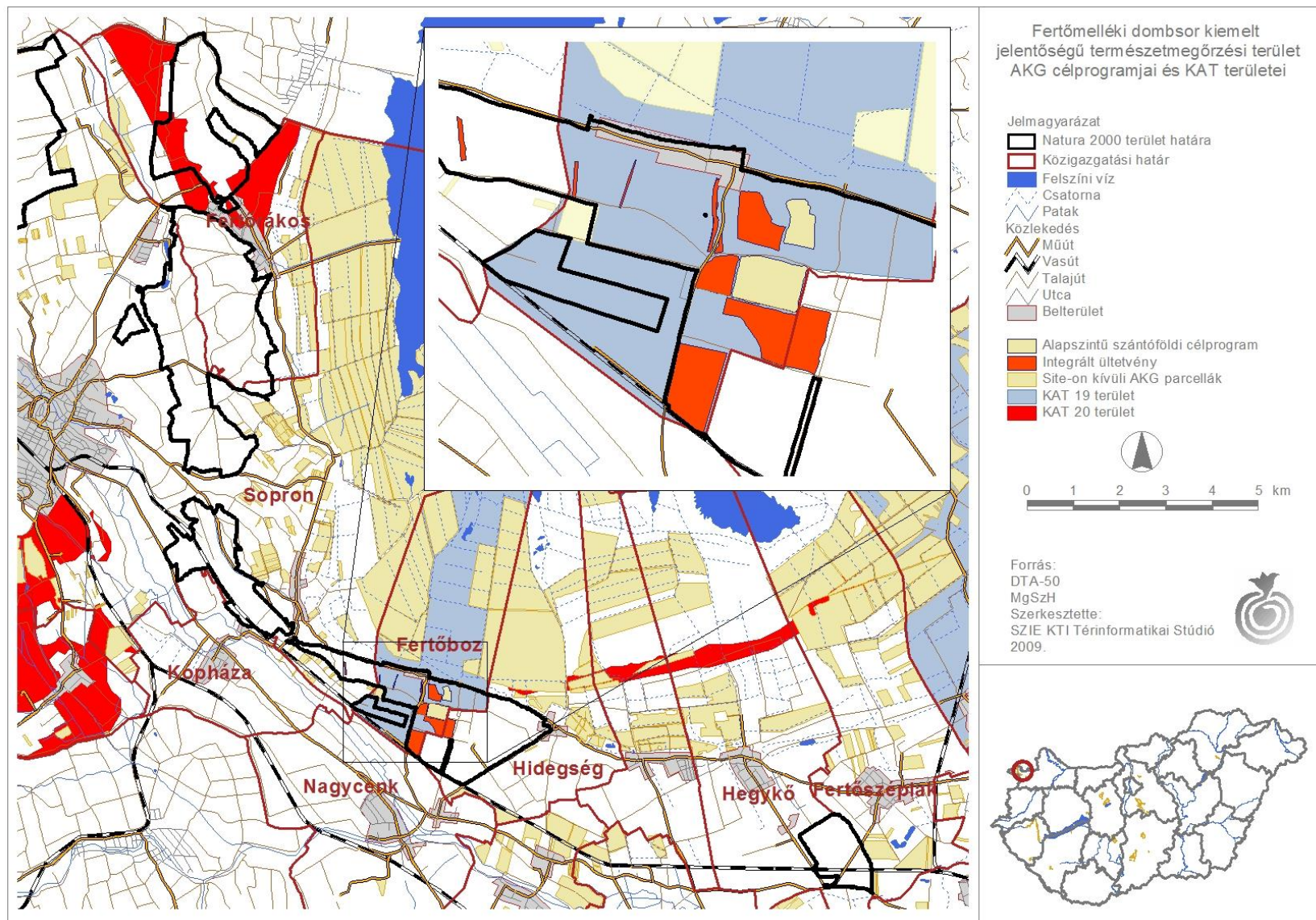
15. sz. melléklet: A tervezési terület Á-NÉR élőhelyeinek térképe

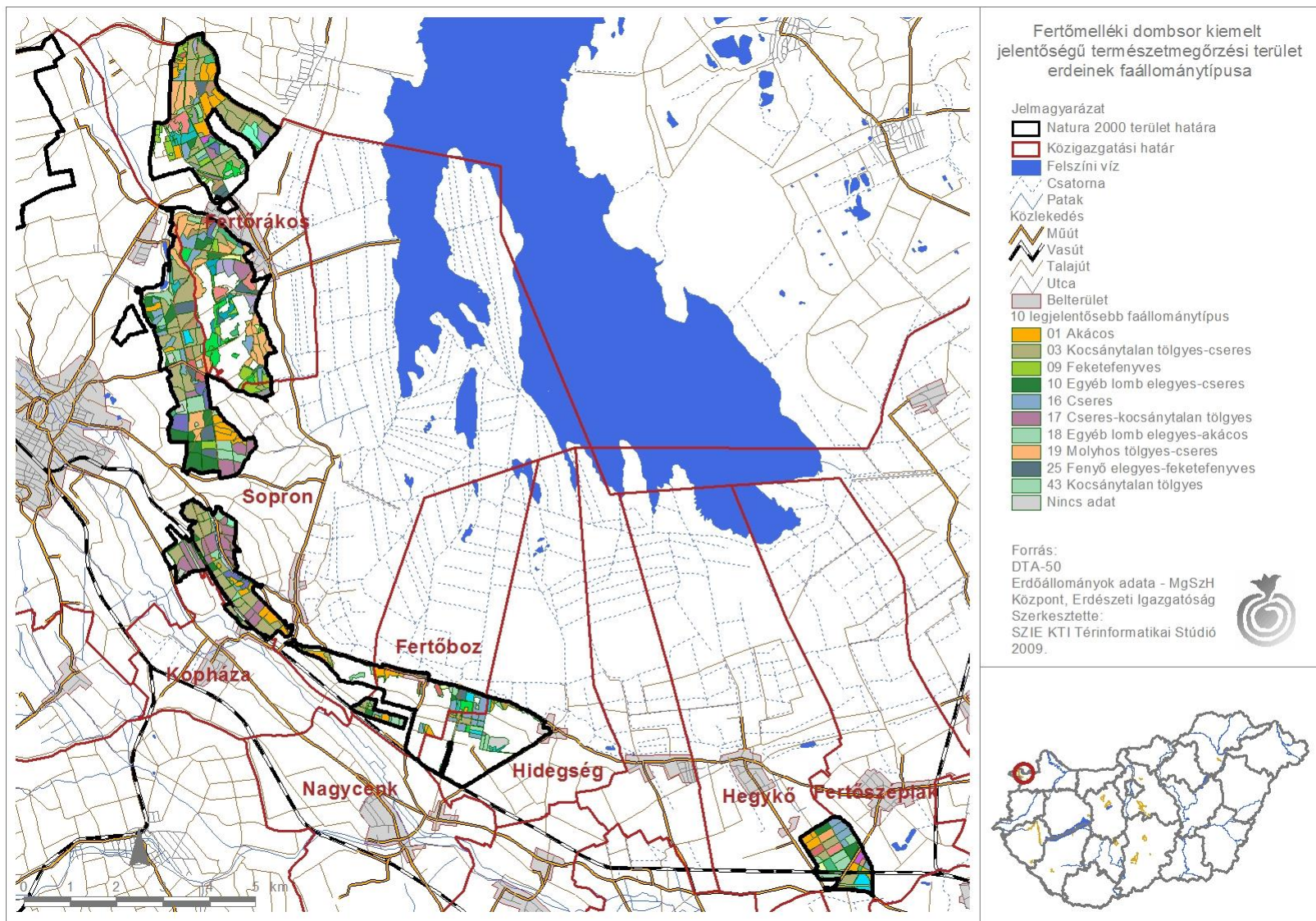
16. sz. melléklet: A tervezési terület NATURA 2000 élőhelyeinek térképe

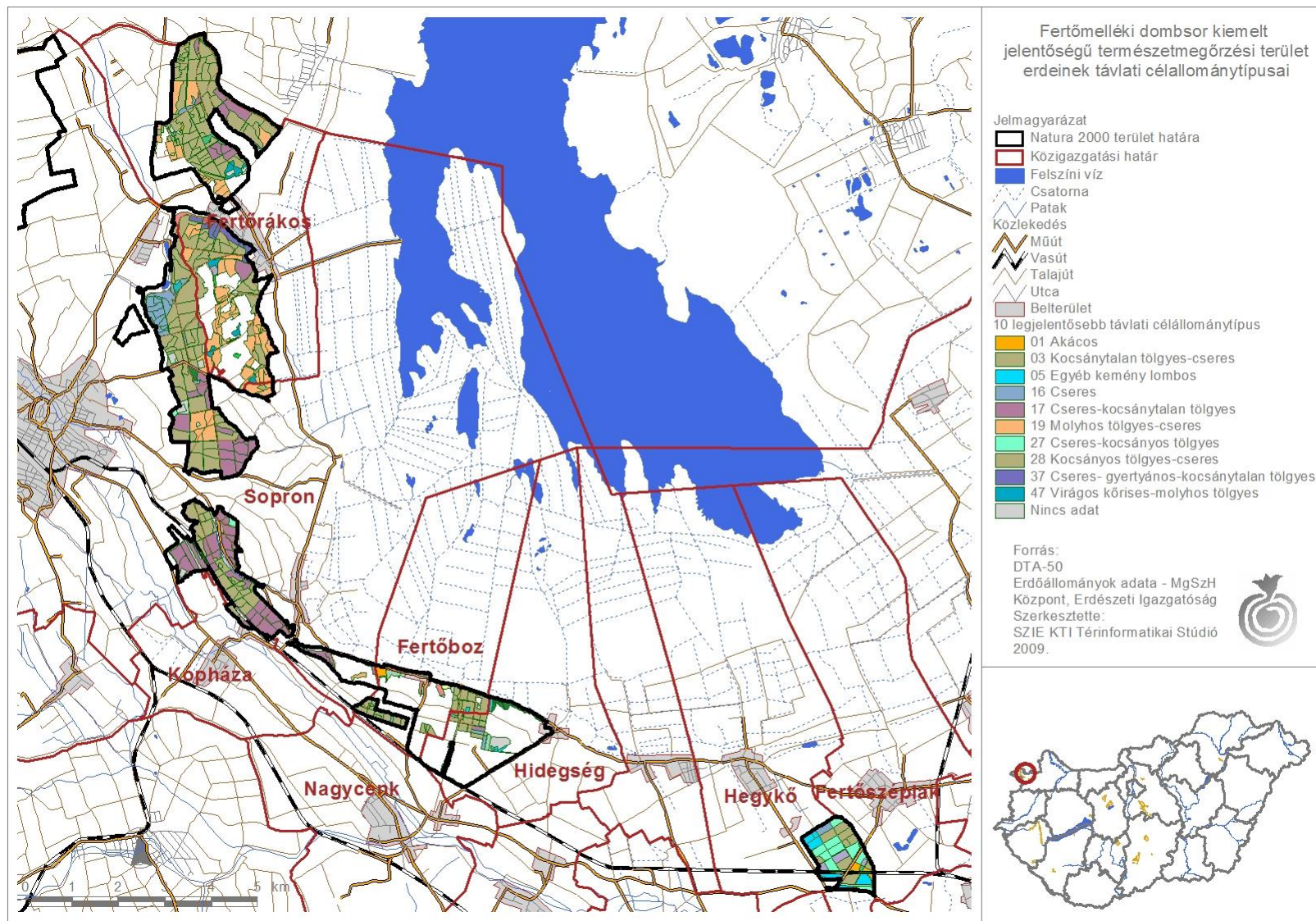
17. sz. melléklet: A tervezési területkezelési egységeinek térképe

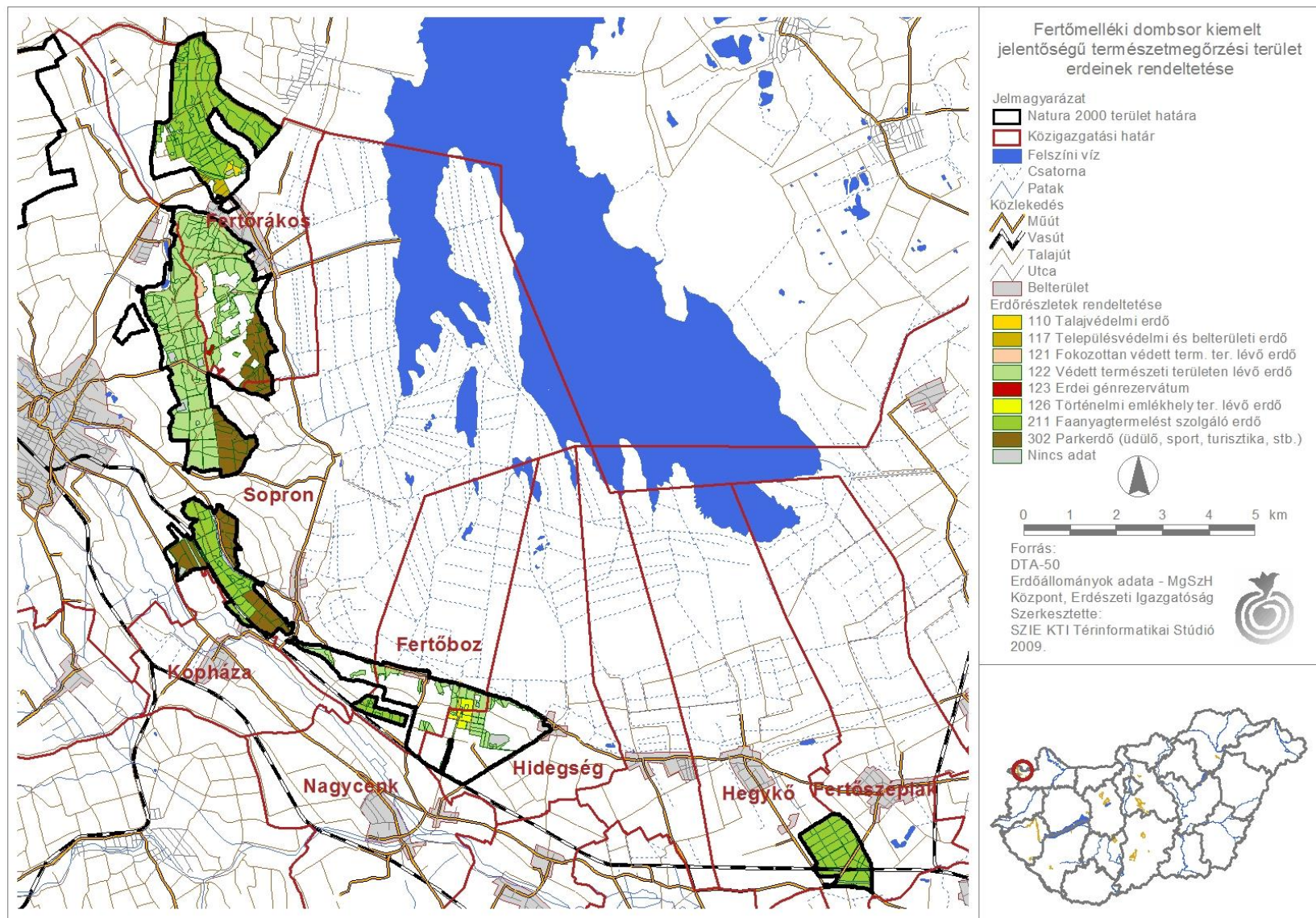
18. sz. melléklet: A tervezési terület AKG célprogramja

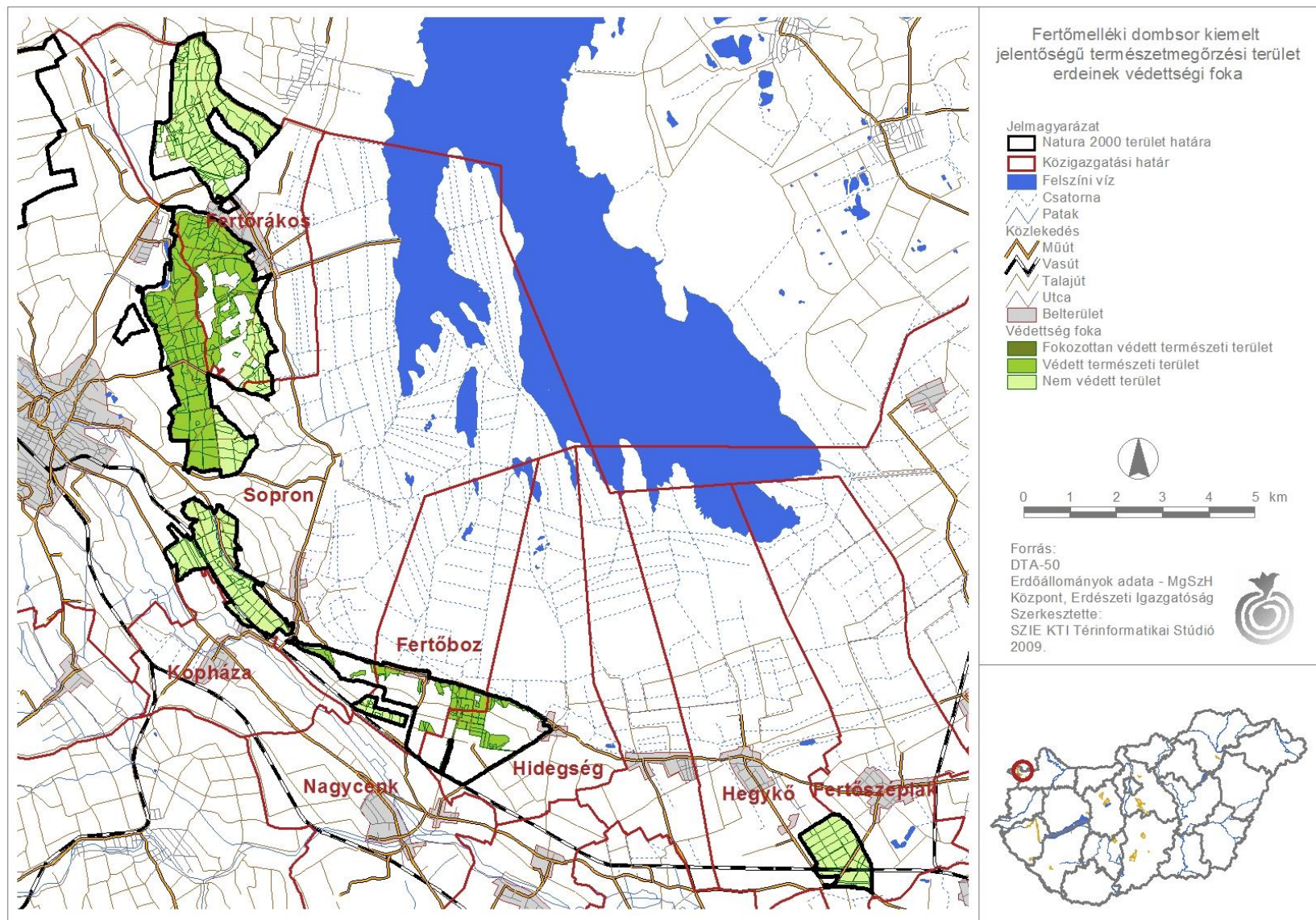
19/1. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek faállomány típusai

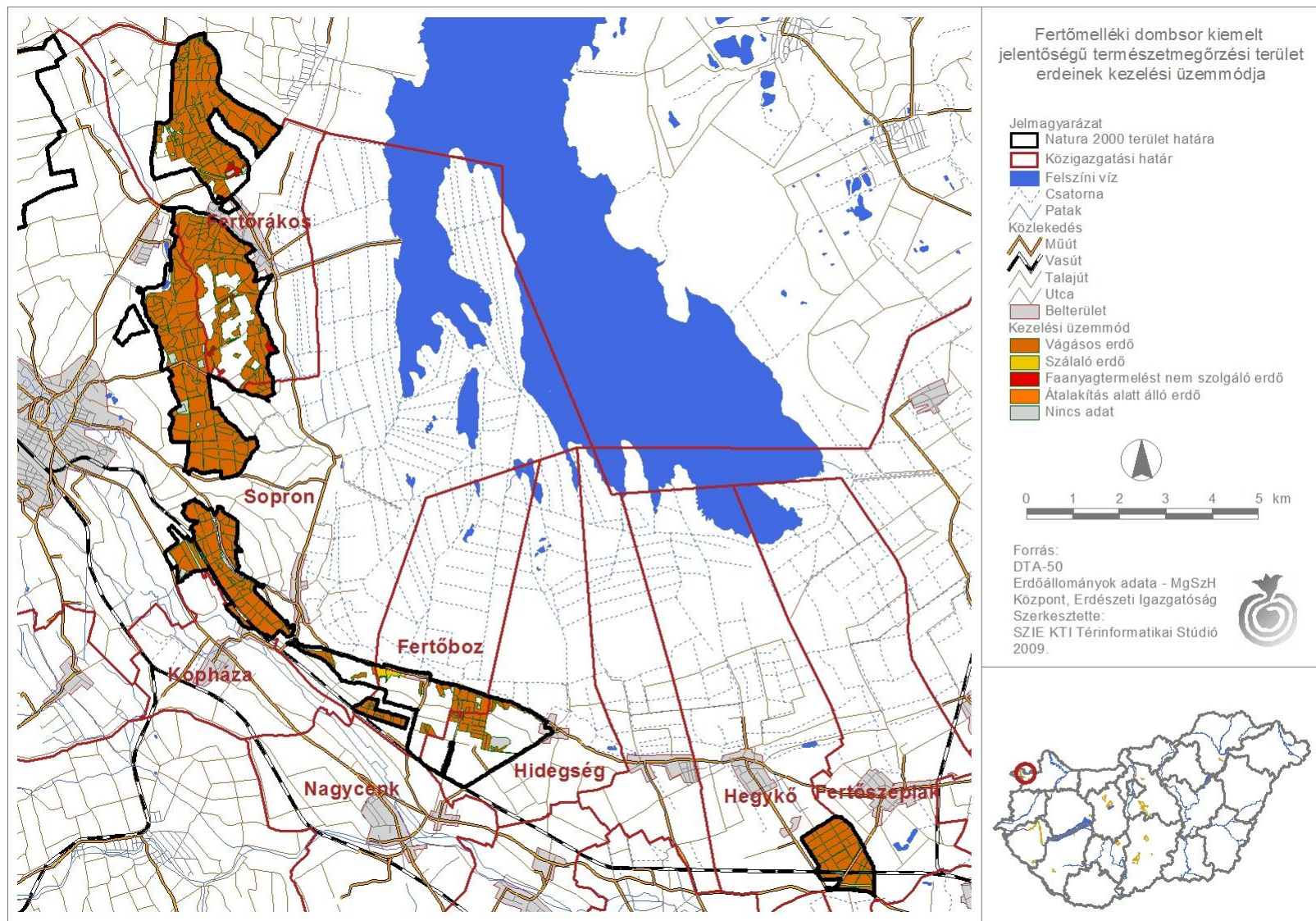
19/2. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek célállomány típusai

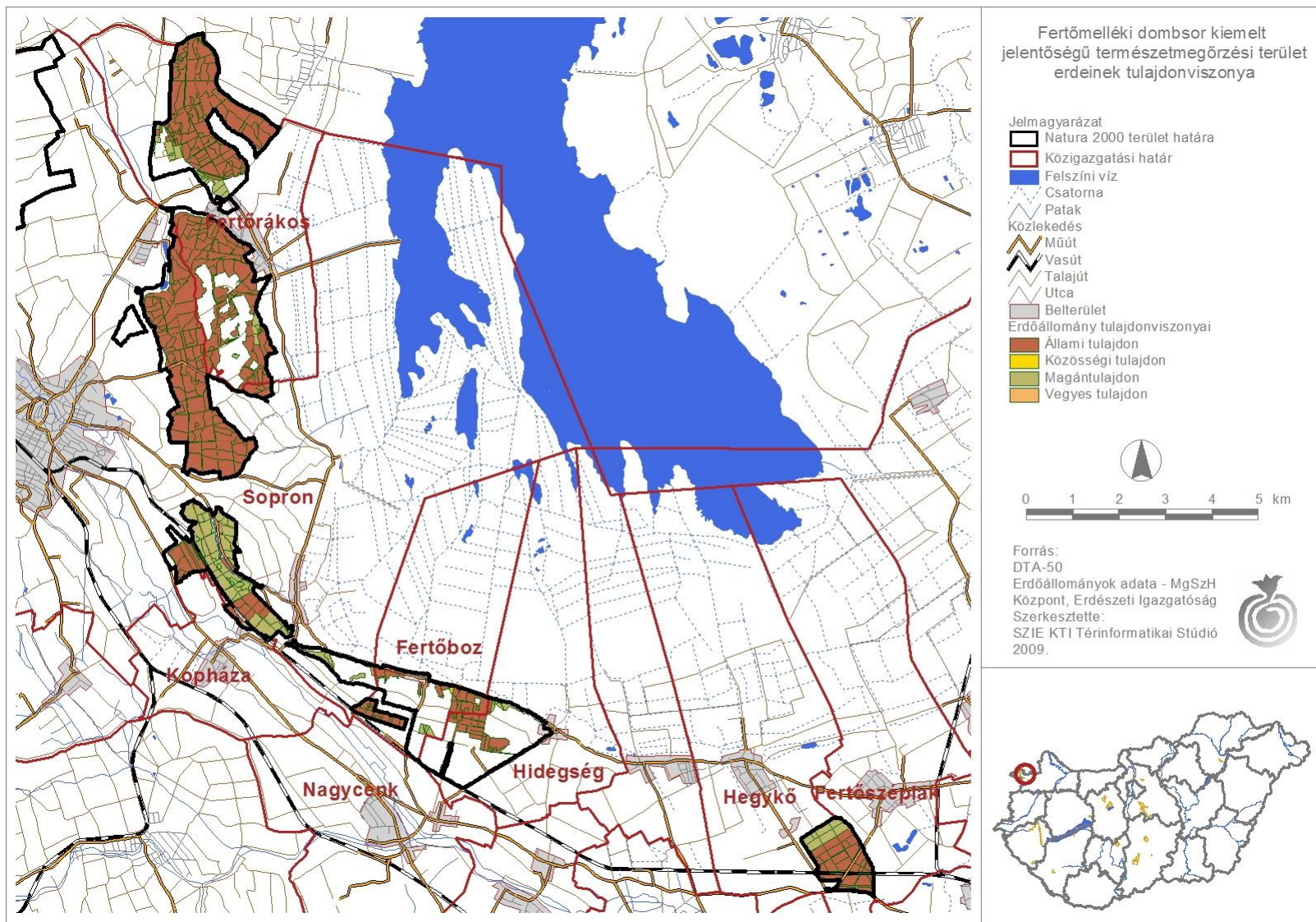
19/3. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek rendeltetése

19/4. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek védettségi foka

19/5. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési üzemmódja

19/6. sz. melléklet: A tervezési terület erdeinek kezelési tulajdonviszonya

Natura 2000 területek egységes kezelési előírásai

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
SZ02	Évelő szálas pillangós takarmánynövények teljes területének kijelölt legalább 50%-án az első növedék június 30. után vágható le, a teljes terület másik legfeljebb 50%-án az első növedék április 25-ig vágható le.
SZ03	Kalászos gabonák betakarítása esetén min. 25 cm-es tarlót kell hagyni.
SZ04	A betakarítást követően tarlólántás, illetve tarlóápolás kötelező.
SZ05	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
SZ06	Évelő szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén minden kaszáláskor táblánként legalább 5%, de legfeljebb 10% kaszátlan területet kell hagyni, a tábla szélével érintkezően.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
SZ08	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5, de legfeljebb 10%-án a madarak téli táplálékának biztosítása céljából a hóeltakarítás kötelező.
SZ09	A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
SZ10	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.
SZ11	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ12	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ13	A parcella szélein legalább 20 m széles növényvédő szer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
SZ14	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók, kivéve a Natura 2000 területen kívül eső határos szántókon.
SZ15	A táblán egy gazdálkodási évben csak egyszeri alkalommal szabad gyomirtó szert használni.
SZ16	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
SZ17	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ18	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
SZ19	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.
SZ20	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.
SZ21	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.
SZ22	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.
SZ23	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
SZ24	Vegyszer gyomirtás tilos, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést.
SZ25	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 2 ha.
SZ26	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 ha.
SZ27	Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 10 ha.
SZ28	Szalma- vagy szénakazal max. magassága 5 m lehet.
SZ29	5 évente legfeljebb egyszer végezhető középmező lazítás, max. 25 cm mélységben.
SZ30	Talajkímélő gazdálkodást kell folytatni, a talajművelés mélysége legfeljebb 10 cm lehet.
SZ31	Istállótrágya kijuttatásának mértéke, éves átlagban nem haladhatja meg a 100 q/ha-t.
SZ32	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 90 kg/ha/év mértéket.
SZ33	Tápanyag-utánpótlás során a műtrágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha/év mértéket.
SZ34	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.
SZ35	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugar, legfeljebb 25% egyéb kultúra.
SZ36	Kijelölt területen élő szálas pillangós takarmánynövényeket (élő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke) kell természetbeni legalább 5 évig.
SZ37	A lucerna felülvetése 5 év alatt egy alkalommal végezhető augusztus-szeptember hónapban.
SZ38	5 év átlagában a következő vetésszerkezet betartása kötelező fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugar, legalább 10% őszi repce, legfeljebb 20% egyéb kultúra.
SZ39	Szemes kukorica, napraforgó, kertészeti kultúra, rizs, dohány, szudánifű termesztése nem megengedett.
SZ40	Fás szárú energetikai ültetvény, energiafű, kínai nád, olasz nád telepítése tilos.
SZ41	Fóliasátras és üvegházás termesztés tilos.
SZ42	Öntözés tilos.
SZ43	Melioráció tilos.
SZ44	Meszezés tilos.
SZ45	Drénezés tilos.

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások
SZ46	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 m-es szegélyben talajművelés nem végezhető.
SZ47	Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyeperedéssel.
SZ48	Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
SZ49	Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással.
SZ50	Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
SZ51	Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyeperedéssel.
SZ52	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
SZ53	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.
SZ54	Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése, korábbi erdőterületen lehetséges.
SZ56	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes homoki gyepről származó magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ57	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes rétekről aratott magkeveréket, illetve kaszálékot szabad felhasználni.
SZ58	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.
SZ59	Telepítés előtt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.
SZ60	Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
SZ61	A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges.
SZ62	A vetést követő egy vagy két évben júliusi tisztító kaszálást kell végezni a nedves szántó gyomfajainak visszaszorítására.
SZ63	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.
SZ64	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepterület kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
SZ65	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákból álló sövénynek vagy fasornak kell lennie. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét kizárólag mechanikai eszközökkel kell biztosítani.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY03	Műtrágyázás nem megengedett.
GY04	Tápanyag-utánpótlás tilos, kizárólag telepítéskor és felülvetéskor megengedett legfeljebb 90 kg/ha nitrogén hatóanyag mennyiség kijuttatása.
GY05	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kijuttatása tilos.
GY06	A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.
GY07	Szerves trágyázás nem megengedett.
GY08	Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerek, kezelők használata tilos.
GY09	Fogasolás nem megengedett.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY100	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY101	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY102	Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
GY103	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY104	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY105	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY106	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
GY107	A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: október 1.
GY108	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
GY109	A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszálással.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY111	Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
GY112	Gyepterületen trágyaszarvas kialakítása tilos.
GY114	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
GY115	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása is támogatható.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY14	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY15	Tűzpázták létesítése nem megengedett.
GY16	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
GY17	Cserjeirtás nem megengedett.
GY18	Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás.
GY19	Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY21	Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY24	A jogszabályellenes, illegális gypepégetést meg kell akadályozni.
GY25	A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerint érintett NPI-nak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell.
GY33	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektlálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
GY34	A terület túllegeltetése tilos.
GY35	Legeltetési sűrűség minimum 0,1 ÁE/ha.
GY36	Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha.
GY37	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 ÁE/ha.
GY38	Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 ÁE/ha.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 ÁE/ha.
GY40	Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha.
GY41	Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 ÁE/ha.
GY42	A legeltetési sűrűséget a működési területében érintett NPI-gal egyeztetni szükséges.
GY43	A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges.
GY44	Március 15. és május 31. között a legeltetés tilos.
GY45	Téli legeltetés a KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
GY46	Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése az érintett NPI-gal.
GY47	Villanypásztor használata nem megengedett.
GY48	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 5-ha-t.
GY49	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t.
GY50	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 50-ha-t.
GY51	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál.
GY52	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál.
GY53	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 50-ha-nál.
GY54	Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 100-ha-nál.
GY55	Villanypásztor csak a működési terület szerint érintett NPI írásos véleménye alapján alkalmazható.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY56	Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY57	Legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerint érintett NPI-gal.
GY58	A gyepon legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 10%-át.
GY59	A gyepon legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át.
GY60	A gyepon legelésbiztosított terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 30%-át.
GY62	Kaszáló sarjülegeltetése megengedett a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
GY63	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden második évben lehet alkalmazni.
GY64	Sarjülegeltetést ugyanazon a területen csak minden harmadik évben lehet alkalmazni
GY65	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY66	Legeltethető állatfaj: juh.
GY67	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY68	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
GY69	Kaszálás június 15. után lehetséges.
GY70	Kaszálás június 30. után lehetséges.
GY71	Kaszálás július 15. után lehetséges.
GY72	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY73	Kaszálás augusztus 10. után lehetséges.
GY74	Kaszálás szeptember 1. után lehetséges.
GY75	Kaszálás október 1. után lehetséges.
GY76	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő kaszálási terv készítése kötelező, egyeztetése a területért felelős, a természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő, a működési terület szerint érintett NPI-vel, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY77	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY78	A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.
GY79	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.
GY80	Természetkimélő kaszálási módszert kell alkalmazni: a kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni.
GY81	Vadriasztó lánc használata kötelező.
GY83	Szénát a kaszálást követően 1 hónapon belül le kell hordani a területről.
GY84	3 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY85	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.
GY86	50 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY87	Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hétnek el kell telnie.
GY88	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY89	5-10% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY90	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY91	15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY92	20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
GY93	A parcella max. 50%-a hasznosítható kaszáással.
GY94	A kaszálatlan területet kaszálonként más helyen kell kialakítani.
GY95	A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani.
GY96	A kaszálatlan területet a földön fészkelő fokozottan védett madarak fészke körül kell kialakítani.
GY97	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezelni
GY98	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.
GY99	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes KöTeViFét. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján.

Kód	Vizes területekre vonatkozó előírások
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V02	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V03	Felhagyott tőzegbánya-területek kezelésmentesen kell tartani.
V04	Tilos a kaszálás.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.
V06	A működési terület szerint érintett NPI által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V07	A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos.
V08	Nyílt vízfelületek kialakítása legeltetési állattartás segítségével.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes KÖTEVIFE engedélye alapján lehetséges.
V10	Halastavak medrének meszezése tilos.
V11	A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető.
V12	Tókaszálás tilos.
V13	Nyílt vízfelületek hínárvágással történő mozaikos (max. 2 ha) kialakítása kötelező.
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V16	A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területről el kell szállítani.
V17	Április 1. és július 15. között tókaszálás tilos.

V18	Hínárvágással kell nyílt vízfelületet kialakítani, ahol egy kitisztított folt területe nem lehet 5 hektárnál nagyobb.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
V20	A halastavak népesítése az összes halfajra vonatkoztatva évi 100-400 kg/ha között lehet – kivéve a zsenge és előnevelt ivadék, valamint az anyaállomány kihelyezését.
V21	A víz leeresztésének megkezdése előtti 30. naptól trágyázni nem szabad.
V22	A természetes hozam javítására legfeljebb 10 t/év/ha istállótrágya használható.
V23	A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható.
V24	A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztása csak korlátozottan végezhető, (15%-os idő és 20%-os területi korlát), ezt a kötelezően elkészítendő madárriasztási tervben konkrétan is meg kell jeleníteni. A területi korlátozás (20%) töegységenként értendő.
V27	Halastavak nyílt vízfelületein csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges (részletek: 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre (részletek: 33/2008. (III.27.) FVM rendelet a nem termelő beruházásokról).
V29	A halastóra a működési területével a működési terület szerint érintett NPI által jóváhagyott „madárriasztási tervet” kell készíteni és alkalmazni.
V30	A halastóterület 5%-át (töegységenként, a 20%-os riasztási korlátozáson felül) kíméleti területnek kell nyilvánítani (tógazdaság üzemeltetője működési terület szerint érintett NPI-vel egyeztetve), ahol mindennemű madárriasztás tilos.
V31	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák növényzetét egy kaszanyom szélességben szabad kaszálni középen, hogy mindkét oldalon maradjon legalább 1-1 m kaszálatlan sáv.
V32	A halastavakat elválasztó gátak és csatornák hosszának 20%-a kíméleti terület, ahol gépjármű és szervezett közlekedés tilos.
V33	A szaporodási időszakban a tó feltöltését követően a – tervezett lehalászási időszakoktól eltekintve – a tó vízszintje legfeljebb 20 cm-t ingadozhat.
V34	A tavasszal szárazon álló tavakat július 15-ig nem lehet feltölteni.
V35	Vízborítás és szint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos.
V36	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 30-ig fel kell tölteni.
V37	A halastavakat – az őszi lehalászású és az ivadéknevelő tavak kivételével – legkésőbb április 1-ig fel kell tölteni.
V38	Őszi lehalászású tavakon április 1. és július 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.
V39	Őszi lehalászású tavakon április 30. és június 15. között a vízszint ingadozása nem haladhatja meg a napi 5 cm-t.

V40	Csak a keskeny nádszegéllyel rendelkező, illetve nádszegéllyel nem rendelkező tavakat szabad tavasszal és nyáron leeresztetni, illetve feltölteni a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kialakítani.
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerint érintett NPI-gal értesíteni kell.
V43	A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerint érintett NPI-ot.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve kell kijelölni.
V45	November 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V46	December 1. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V47	December 15. és február 28. között lehet nádaratást folytatni.
V48	A nyílt vízfelszín kialakítás érdekében a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával).
V49	A nádas 10-20%-át nem szabad learatni.
V50	A nádas 20-30%-át nem szabad learatni.
V51	A nádas 30-40%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, és a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.
V54	A területen nádgazdálkodást kell végezni.
V55	Nádgazdálkodás a területen tilos.
V56	A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.
V57	A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell.
V58	Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.
V59	A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.
V61	A nádszegély kontrollált égetését december 1. és február 15. között kell elvégezni, a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetve és annak felügyeletével.
V62	A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos.
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.
V65	Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása támogatható.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E01	A Natura 2000 rendeltetés átvezetése további, illetve (a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében) elsődleges rendeltetésként.
E02	A jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró (2009. évi XVIII. tv. szerinti) szabad rendelkezésű erdők és fásítások részletes állapotleírása és a változások vezetése.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódok előírása.
E04	Közösségi jelentőségű fajpopulációk és élőhelyek, továbbá a természetes és természetstílusú erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének tiltása.
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése a teljes területen.
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése a teljes területen.
E08	Rakodó, depónia kialakításának szigorú területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmét figyelembe véve jelölhetők ki.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása, térbeli vagy teljes korlátozás elrendelése.
E11	A fával nem, vagy gyengén fedett területek (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó) egyéb részlet szerinti lehatárolása. (szükség esetén az erdőrészlet megosztásával).
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E14	A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
E15	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha (az állomány átlagos átmérőjét elérő közép- vagy mellmagassági átmérőjű) álló és fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E16	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák megőrzése.
E17	A ritka fajhoz tartozó, odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E18	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.
E19	Fokozottan védett madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően) 100-300 m-es sugarú körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása vagy teljes tiltása.
E20	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló vagy/és fekvő holtfa folyamatos fenntartásának biztosítása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, 30 cm mellmagassági átmérő feletti odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák folyamatos fenntartásának biztosítása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E22	Az egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) teljes vagy részterületének háborítatlanságát biztosítani kell.
E23	Az erdőrészekeken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek teljes védelmét, háborítatlanságát biztosítani kell.
E24	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E25	Az előhasználatok során biztosítani kell az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyását, fenntartását, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E26	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E27	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre kell szorítani, illetve lehetőség szerint teljes mértékben el kell távolítani.
E28	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágásokat minden esetben az őshonos fafajok javára kell elvégezni.
E29	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E30	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.
E31	A táj- és termőhelyhonos fafajú faállomány tarvágásos véghasználatokor csak mikrotarvágások (az összefüggő vágásterület legfeljebb 0,25 ha) végezhetők úgy, hogy a felújítás alatt álló részterületek összege a részlet területének 35%-át ne haladja meg.
E32	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás tilalma.
E33	A fahasználattal érintett területen összefüggően legfeljebb 0,5 ha véghasználati terület alakítható ki és tartható fenn, legalább 2 db, a természetes erdőtársulásra jellemző főfafajokból származó életképes magászóró fa meghagyásával.
E34	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E35	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állomány legalább 5%-ának visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló, egészséges hagyásfa csoportok formájában.
E36	Őshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% fedettséget biztosító elszórt hagyásfák és hagyásfa csoportok visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E37	A hagyásfák fenntartása.
E38	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E39	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozást kell megállapítani.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészen belül csak kötélpálya, facsúszda, lófogat, állati erővel vont közelítő kerékpár, szán vagy a rakomány emelve történő közelítése alkalmas más eszköz használható.
E41	Felnyíló erdők esetében véghasználat jellegű fakitermelés csak abban az esetben végezhető, ha a záródás 30% alá csökken és az erdő felújítását meg kell kezdeni.
E42	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés tiltása.
E43	Mesterséges felújítás, illetve kiegészítés esetén géppel csak részleges tala-jelőkészítés végezhető.
E44	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózást kerülni kell.
E45	A vágásterületen történő égetés tilos.
E46	Felújítás csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal történhet.
E47	Őshonos fafajú faállomány csak táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal újítható fel.
E48	Őshonos fafajú faállomány csak természetesen (magról, illetve sarjról) újítható fel.
E49	Idegenhonos fafajú faállomány csak természetesen újítható fel.
E50	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E51	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása csak táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal végezhető.
E52	Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazható.
E53	Az erdősítések során a közösségi jelentőségű élőhelynek, illetve a természetes erdőtársulásnak megfelelő természetes elegyfajok biztosítására kell törekedni.
E54	Mesterséges erdősítés során legalább 3 tájhonos fafaj szálsankénti vagy csoportos - a termőhelynek is megfelelő - elegyítése szükséges.
E55	A terület természetes erdőtakarója felnyíló erdőtípusba sorolható, így már a 30%-os záródást elérő erdősítést is sikeresnek lehet tekinteni.
E56	Talajvédelmi rendeltetésű és felnyíló (erdőssztyepp jellegű) erdők esetében a felújítás során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden tuskó- és gyökérsarj eredetű újulatának megőrzése a cél.
E57	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználat és felújítása során hangsúlyt kell fektetni a természetes cserje- és lágyszárú szint kíméletére, valamint a talajtakaró megóvására.
E58	Tájidegen fafajokból álló erdősítés legalább 20% elegyarányban tájhonos fafajokkal elegyítendő.
E59	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználat és felújítása során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása kívánatos (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E60	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.
E61	Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítandók.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása nem kívánatos, azok más művelési ágban (pl. gyep) hasznosítandók.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E63	Totális gyomirtó szerek használata csak intenzíven terjedő fajok ellen, ellenőrzött körülmények között engedélyezhető.
E64	A környező gyepterületek védelme érdekében törekedni kell az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok jelenlegi területen túli terjeszkedésének megakadályozására. Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lág- és fásszárúak továbbterjedését lehetőleg mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) kell megakadályozni.
E65	Az intenzíven terjedő fajok elleni vegyszer használata során a következő előírásokat kell érvényesíteni: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni. • Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – kizárólag fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítményeket lehet alkalmazni az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában. • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de csak csöppenésmentes kijuttatással. Vegyszeres védekezés esetén legalább 10 munkanappal a tervezett védekezés megkezdése előtt írásban kell értesíteni, az érintett hatóság illetékes szervét, megjelölve a beavatkozás tervezett helyét és időpontját.
E66	A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.
E67	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók.
E68	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezést csak különleges esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) szabad végezni.
E69	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészen a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét minden esetben be kell keríteni.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó, a vegetációs időszakban erdei rakodó (erdőtörvény 9. § c) pont) létesítése tilos. (EKV41)

Alkamazott kommunikációs eszközök és eredmények

Natura 2000 területek fenntartási tervének elkészítése és ehhez kapcsolódó szolgáltatások elvégzése

Egyeztető fórum jegyzőkönyve

Hidegség, Polgármesteri Hivatal

2009. szeptember 14. 15:30 óra

Készítette: Kelemen Eszter és Megyesi Boldizsár (SZIE KTI)

Résztvevők:

Nagy Tihamér, falugazdász

Fülöp Istvánné, tanár

Tömördi István, falugazdász

Szakál Szabolcs, gazdálkodó

Takács Gábor, FHNP

Palkovits János, Fertőrákos polgármestere

Szigethi István, Hegykő polgármestere

Tóth József, Fertőboz polgármestere

Perczel Szilvia, Hidegség és Fertőboz jegyzője

Som János, gazdálkodó

Dr. Varga Gábor, Hegykői Zrt. vezetője

Taschner István, hegybíró

Kovács István, Hidegség polgármestere

Király Gergely, tervező

Marticsék József, MME, agrár-környezetgazdálkodási szakértő

Megyesi Boldizsár, SZIE KTI

Kelemen Eszter, SZIE KTI

Bevezető előadások, hozzászólások:

Megyesi Boldizsár köszöntötte az egybegyűlteket, ismertette a találkozó célját, és megkérte az jelenlévőket, hogy röviden mutakozzanak be. Ezt követően átadta a szót Kelemen Eszternek.

Kelemen Eszter, (SZIE KTI): a VÁTI munkatársait helyettesítve röviden bemutatta a Natura 2000 program Európai Unió és magyar jogszabályi háttérét (Madárvédelmi Irányelv, Élőhely-védelmi Irányelv, 275/2004 Kormányrendelet, 45/2006 KvVM rendelet). Magyarország e területek megőrzését fenntartási tervek készítésével szeretné elérni, a jelenleg zajló projekt – amelynek keretében 20 Natura 2000 terület fenntartási terve készül el – mintául fog szolgálni az ország többi Natura 2000 területe fenntartási tervének elkészítéséhez. A projekt EU-s finanszírozásból, a KvVM megbízásából zajlik, a megbízó által kiválasztott 20 mintaterületen, 2008 novembere és 2009 novembere között. A projekt célja a 20 mintaterület terveinek elkészítésén kívül a tervezési módszertan kidolgozása egy részvételi tervezési folyamat keretében, illetve a támogatási rendszer kialakítására vonatkozó javaslatok kidolgozása. Ennek a fórumnak az elsődleges célja, hogy meghallgassuk a helyi véleményeket az elkészült fenntartási tervről, s közösen megvitassuk az előírásokat. Az elhangzott javaslatok a végleges tervben átvezetésre kerülnek. Természetesen írásban is van lehetőség a tervet véleményezni, amelynek határideje szeptember 30.

Marticsek József (MME): a fenntartási terv tartalmáról, felépítéséről, illetve a tervezési folyamat menetéről tájékoztatta a jelenlévőket. Ismertette, hogy a fenntartási terv lényege, hogy ennek segítségével a Natura 2000 területeken meglévő értékeket fenn tudjuk tartani, meg tudjuk őrizni. A terv úgy készült, hogy a terület felmérése, az élőhelyfoltok lehatárolása után került sor a kezelési egységek meghatározására, majd kezelési egységenként kerültek kiválasztásra a javasolt előírások, amelyek az agrár-környezetgazdálkodási program mintáját követik. A fenntartási tervben szereplő előírások jelen formájukban javaslatként jelennek meg, s nem kötelezően betartandó előírásokként, mivel jogszabály egyelőre nem teszi kötelezővé a fenntartási tervek betartását. Az előírások várhatóan akkor lépnek életbe, ha programszinten, az anyagi kompenzáció lehetőségével kerülnek bevezetésre a fenntartási tervek az ország összes Natura 2000 területére vonatkozóan. Az előírásokat három csoportra lehet osztani: kötelező (a szinten tartás érdekében mindenki számára betartandó) előírások, a választható (a terület állapotának javítását szolgáló, nem kötelező) előírások, valamint a komplex fejlesztési, terület-átalakítási előírások (pl. élőhelyrekonstrukció). Mivel a fenntartási tervben szereplő előírások egyelőre csak terv szinten élnek, a jelenlegi szabályozási és támogatási környezetben nem minden esetben betarthatók (előfordulhatnak ellentmondások pl. a jelenleg érvényben lévő földalapú, vagy AKG támogatásokhoz kapcsolódó előírások, és a tervben megfogalmazott előírások között). A projekt célja az, hogy kialakuljon a Natura 2000 területek szabályozásának és támogatásának keretrendszere, s ezen belül olyan terveket szeretne a tervezői csapat kidolgozni, amelyek racionálisak és vállalhatók a térségben. E cél elérését szolgálja a mai fórum is.

Király Gergely (tervező): bemutatta a Fertőmelléki-dombsor elhelyezkedését, a közösségi jelentőségű élőhelyeket és azok faj szintű természeti értékeit (pl. boldogasszony papucs). A területen fellelhető élőhelyek megközelítőleg 40% tartozik a közösségi jelentőségű élőhelyek közé (pannon cseres-tölgyesek, pannon gyertyános-tölgyesek, meszes alapkőzetű száraz gyepek és cserjésedett változataik, valamint pannon molyhos-tölgyesek), amelyek a kijelölést indokolták elsősorban, ugyanakkor meglehetősen nagy az átalakítandó (idegenhonos, leromlott állapotú) erdők aránya is. Elmondta továbbá, hogy a Fertőmelléki-dombsor Natura 2000 terület több kisebb darabból áll össze, s közel fele a Nemzeti Parknak is része (a balfi és a fertőrákosi erdők képezik a legfőbb kivételt). Emiatt a fenntartási tervben szereplő előírások általában követik a nemzeti parki előírásokat, s nem szigorúbbak annál. A terület természetességi állapotát leginkább veszélyeztető tényezők között megemlítette az intenzív erdőgazdálkodást, a beépítés jelentette nyomást (megnövekvő forgalom, légszennyezés, hulladéklerakás), az inváziós növényfajok terjedését, a nagyvadállomány nagy létszámát, továbbá a gyepek élőhelyek cserjésedését. Ezt követően bemutatta a fontosabb kezelési egységeket, és a hozzájuk rendelt előírás javaslatokat.

A kezelési egységek és előírások részletes bemutatása, tisztázó kérdések megválaszolása:

KE-1: Természetes eutróf tavak és hínárnövényzet (Tómalom)

Ez a kezelési egység elsősorban a Tómalom és környékét érinti, mindössze mintegy 1,5 hektárt. Ez a terület korábban is védettség (bizonyos része fokozott védettség) alatt állt, így az itt megfogalmazott kezelési javaslatok illeszkednek a nemzeti parki előírásokhoz. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-2: Meszes alapkőzetű száraz gyepek

Ezek a terület egészén elszórtan találhatók, zömük az FHNPI kezelésében van. Gazdasági célú hasznosításuk nem lehetséges, természetvédelmi céllal birkával legeltethetők. Beépítésük

és művelés alóli kivonásuk tilos. Sózó, szóró, depónia, rakodó nem alakítható ki rajtuk. A felhalmozódó fűavart időnként el kell távolítani (pl. gereblyézéssel vagy mozaikos égetéssel), és szükséges az özönnövények rendszeres visszaszorítása. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-4: Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (Kistómalom)

Csupán kis kiterjedésben van jelen a területen (1,5 hektár). A terület beépítése tilos, kaszálása évente egyszer javasolt, mozaikos módon, a széna két héten belüli lehordása mellett. A megjelenő cserjéket és inváziós növényeket vissza kell szorítani. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-6: Pannon gyertyános-tölgyesek

Ezek már védett területen lévő erdők elsősorban. A kedvezőtlen (száraz) termőhelyen lévő változatoknál kívánatos lenne az érintetlenül hagyás, illetve az erdőgazdálkodásból való kivonás. A kedvező termőhelyen lévő erdőknél pedig célszerű a felújító vágással 2-3 évente történő felújítás. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-7: Pannon molyhos tölgyesek

Ezek többsége gazdasági küszöb alatti erdő. Megmaradt foltjait kívánatos a kezelés alól kivenni. Néhány kedvezőbb termőhelyen lévő erdő esetében a jelenlegi leromlott állomány regenerálható, szép molyhos tölgyessé alakítható. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-8: Pannon cseres-tölgyesek

Megközelítőleg ugyanaz mondható el erről a kezelési egységről, mint a KE-6 kezelési egységről. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-9: Szántók

A Natura 2000 területbe azok a szántóterületek tartoznak bele, amelyek a nemzeti parknak is részei. Ezeken a területeken a meglévő nemzeti parki előírásokon túl kötelező előírásra nem tesz javaslatot a fenntartási terv. A választható előírások között a talajművelési módokra, növényvédőszer-használatra vonatkozó előírások szerepelnek elsősorban. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

KE-11: Nem őshonos erdők

Ebbe a kezelési egységbe zömmel leromlott akácos és egyéb lombhullató, tájidegen erdőállományok, illetve fenyvesek tartoznak. Az érintett területeken kívánatos volna a fafaj csere őshonos fajokra, ugyanakkor csak jelentősebb támogatás esetén várható, hogy ezeket a választható előírásokat valóban választani fogják. A kezelési egység kapcsán közvetlen javaslat, tisztázó kérdés nem hangzott el.

Részletesen nem került bemutatásra a KE-3, KE-5 és KE-10 kezelési egység, mivel ezek nagyon kis részét borítják csak a kijelölt területnek. Az erdőállományokra vonatkozó előírások esetében Király Gergely megjegyezte, hogy a legtöbb erdőterület a TAEG Zrt. kezelésében van, tőlük írásos visszajelzés is érkezett már a tervre, amit a terv átdolgozása során figyelembe veszünk, s további egyeztetést tervezünk a vállalat képviselőivel. Az erdőkre vonatkozó előírásokat ezért a fórum további részében részletesen nem tárgyaltuk.

Az elhangzott előírások véleményezése:

Az egyik érintett **polgármester** két kérdést intézett az előadókhoz. Az első kérdés a Szárhalmi-erdőre vonatkozik, amely a terv szerint visszaerdősítésre javasolt. Milyen eszközökkel motiválhatók a magántulajdonosok a visszaerdősítésre? A másik felvetés a Natura 2000 terület kijelölésére irányult – egyes területek (pl. lakott belterületek vagy a rendezési terv szerint is beépítésre szánt területek) kijelölése ugyanis nem tűnik indokoltnak.

Király Gergely (tervező): az első kérdésre válaszolva elmondta, hogy zártkertek esetében nem sok esélyt lát az erdősítésre, inkább szántók helyén volna kívánatos a visszaerdősítés. Nyilvánvalóan senki nem kényszeríthető a terület visszaerdősítésére – az erdősítés itt választható előírásként is jelenik meg, s nem kötelezőként – csak úgy képzelhető el, ha megfelelő anyagi kompenzációt kap érte a tulajdonos. A lényege ennek az előírásnak az, hogy a terv lehetőséget ad az erdősítésre. Ez azért fontos, mert Natura 2000 területen, nem erdő besorolású földrészleteken, ha a fenntartási terv arról másként nem rendelkezik, nem lehet erdőt telepíteni.

Takács Gábor (FHNPI): a második kérdés kapcsán elmondta, hogy az ismertetett problémát nem a Fertőmelléki-dombsor, hanem a Fertő-tó Natura 2000 terület kijelölése okozta. Elmondta továbbá, hogy a Natura 2000 kijelölés során az FHNPI a meglévő nemzeti parki határokat követte általában, így kerülhettek kijelölésre belterületi részek is. Maga a Natura 2000 nem tiltja kategorikusan a beépítést, csak engedélyhez köti. Az Igazgatóság ugyanakkor, felismerve a kijelölés okozta problémákat, korrekciót javasolt a KvVM felé, amely kérvényt a KvVM jóváhagyott, s jelenleg az uniós döntéshozók jóváhagyására vár. Ennek a korrekciónak az értelmében Fertőrákos és Fertőboz területén is kikerülhetnek a vitatott területek a Natura 2000 hatálya alól.

Egy érintett **polgármester** hozzátette, hogy a Natura 2000 kijelölés miatt több pályázaton is elutasították a települést, ezért a kijelölés korrigálása különösen fontos számukra.

Marticsek József (MME) hozzátette, hogy a fenntartási terv elsősorban a gazdálkodók számára határoz meg tájhasználati irányokat, míg a települések fejlesztési elképzeléseivel, rendezési terveivel, a hatályos vadászati vagy erdészeti üzemtervekkel egyelőre kisebb mértékben tud foglalkozni. Fontos további feladat lesz ezeknek a különböző terveknek az összehangolása; hogy ezáltal képes legyen a terv komplex módon kezelni a területen felmerülő természetvédelmi jellegű kérdéseket (pl. nagyvad-állomány szabályozását).

Az egyik **helyi érintett** a fenntartási tervek kapcsán megjegyezte, hogy úgy érzi, nagyon sok, egymással átfedő, sokszor disszonáns előírás vonatkozik a természetvédelmi szempontból értékes területekre (nemzeti park, Natura 2000, Világörökség, agrár-környezetgazdálkodás stb.). A sok átfedő szabály között a helyi tájhasználók nehezen ismerik ki magukat. Több emberrel kell egyeztetni ahhoz, hogy a terv megfelelő legyen, s figyelembe kell venni a már meglévő szabályokat is. Megkérdezte továbbá, hogy a tervezési folyamatnak van-e köze a biodiverzitás évéhez, amit jövőre tartanak, illetve hogy a létező jogszabályok pontosítását is célul tűzi-e ki.

Marticsek József (MME) válaszul elmondta, hogy a tervezés során valóban nagyon fontos a különböző, már meglévő előírások és programok összehangolása. Jelenleg a Natura 2000 egy plusz „réteget” jelent a meglévő előírások felett, s a minisztériumok közötti megállapodásoktól függ, hogy mennyire lesz képes integrálni a különböző előírásokat. A fenntartási tervek egyébként rendszeres időközönként felül lesznek vizsgálva, a területeket monitorozni fogják, az előírások így a jövőben – a terület adottságainak megfelelően – változhatnak még. A korábban elhangzottakhoz visszacsatolva megjegyezte, hogy egyes támogatási lehetőségeknél a

Natura 2000 területért pluszpont jár, míg másoknál valóban hátrány éri azt a pályázót, aki Natura 2000 területen pályázik. Ez a támogatásokat kiíró intézmény döntéseitől függ.

Az előző **hozzászóló** Marticsek József válaszára reagált, s megerősítette, hogy a monitorozás valóban elengedhetetlen. Ugyanakkor hangsúlyozta a tájékoztatás szerepét is abban, hogy az érintettek tudják mit szükséges megőrizni, s milyen eszközökkel tehetik ezt meg. Ebben még elmaradásban vagyunk Ausztriához képest.

Az egyik érintett **polgármester** elmondta, hogy a Fertőmelléki-dombsor területein a turizmust, a természetvédelmet és a gazdálkodást kell összehangolni. A településeken egyre jelentősebb az idegenforgalom, ami egyértelműen a természeti és kulturális értékeknek köszönhető, éppen ezért a természetvédelmet kiemelten fontosnak tartják. Ugyanakkor a környéken nagy hagyományai vannak a gazdálkodásnak is – a zöldségtermesztés tradíciói az 1700-as évekig mennek vissza – így a gazdálkodók érdekeit is szem előtt kell tartani. Öröme szolgálna, hogy a gazdálkodók számára a Fertőmelléki-dombsor fenntartási terve extra előírásokat nem hoz. Ugyanakkor kérdés, hogy mi van azokon a területeken, amelyeket más Natura 2000 területek érintenek.

Takács Gábor (FHNPI) válaszul elmondta, hogy a többi környező Natura 2000 területen, ha a nemzeti parknak nem részei, akkor nincs semmilyen plusz előírás a szántókra. Ahol a Natura 2000 terület nemzeti parki területre esik, ott a nemzeti parkban betartandó szabályok érvényesek a szántókra.

Marticsek József (MME) hozzátette, hogy pluszelőírásokat minden esetben csak kompenzáció fejében lehet előírni.

Az egyik helyi érintett (valószínűleg a Hegykői Mg. Zrt., vagy egy másik gazda?) megkérdezte, hogy mikorra várható, hogy lesz pénz a kompenzációra, s életbe lép a fenntartási terv.

Marticsek József (MME) elmondta, hogy várhatóan az új tervezési ciklusban, 2013-tól tud indulni a Natura 2000 programszerűen, az AKG-hoz hasonlóan az UMVP II. tengelyéből.

Az előbbi hozzászóló újabb hozzászólásában elmondta, hogy az AKG támogatásoknál problémás, hogy szeptember 1-től indul a program, a szabályokat be kell tartani, de nem tudják még, nyert-e a beadott támogatási igény.

A **falugazdász** megerősítette, hogy ez problémás, s kérdésként fogalmazta meg, hogy vajon mi várható – a Natura 2000 támogatásokhoz mekkora uniós forrást fog tudni az ország kilöbözni.

Marticsek József (MME) elmondta, hogy a támogatási összegekről egyelőre nem lehet semmit mondani. Egyelőre a 20 mintaterületre készülnek el a fenntartási tervek, ezután lehet megbecsülni, hogy az egyes előírások betartása mekkora ráfordítást igényel, azaz mekkora kompenzációra van szükség. Ezek összesítése után lehet megbecsülni, hogy országos szinten mekkora a támogatási igény a Natura 2000 területeken. Várhatóan a Natura 2000 kifizetéseket az AKG programmal, az erdészeti kifizetésekkel, a nem termelő beruházásokkal integrálni lesz szükséges, mivel nagy lesz a forrásigény.

Az egyik érintett település elöljárója megjegyezte, hogy a Natura 2000 program miatt a LEADER programban hátrányos megkülönböztetésben részesültek, s nem tudtak pályázni a Natura 2000 területen futó sétaút felújítására.

Takács Gábor és **Marticsék József** is azt javasolta, hogy más pályázati forrásokat kellene megcélózni e fejlesztés kapcsán. Felmerült az is, hogy a települések együttesen, akár a FHNPI támogatásával levélben írják meg az FVM-nek, hogy kérvényezik a LEADER szabályainak módosítását az ügy kapcsán. Marticsék József továbbá kitért arra, hogy az ellentmondás abból is fakadhat, hogy a Natura 2000 programért a KvVM, az EMVA támogatások és a LEADER program működéséért pedig az FVM felel. Így a támogatási rendszerek közötti összhang megteremtése azon is múlik, hogy a két minisztérium miként tud megegyezni.

Az egyik érintett megjegyezte, hogy a tervben szereplő, különböző szántóföldekre vonatkozó kezelési javaslatok egymást kizárják, egymásnak ellentmondanak. Kéri az előírások részletes áttekintését. Különösen, mivel a kezelési javaslatokat szem előtt tartva nem lehet gazdálkodni (kompenzáció nélkül).

Marticsék József (MME) elmondta, hogy a Fertő-melléki dombsor Natura 2000 területen található szántók esetében csak választható kezelési javaslat van, kötelező előírás nincs. Ezek az előírások ebben az esetben opcionálisak (pl. hogy hány méteres védősávot hagy a szántó körül). Így egy szigorúbb előírás betartásáért majd több kompenzációra lehet számítani. Ismételten kifejti a terv felépítését, és a javaslatok rendszerét (kötelező, választható).

Elhangzik, hogy szükséges lenne a kezelési egységekhez rendelni, szöveggel, táblázatba foglalva a kezelési javaslatokat.

Itt hosszabb kevéssé moderált beszélgetés következett, amely során a megjelentek egyeztetik, hogy hol vannak a területeik (kinek hol, melyik Natura területen van földje).

Takács Gábor (FHNPI) amellet érvel, hogy szerinte az előírásokat akkor fogják tudni megítélni az érintettek, ha a hozzájuk rendelt kompenzációs összeget is látják majd, a kezelési javaslatok fogadtatása kizárólag a kompenzációtól függ értelmezése szerint.

A gazdálkodók nem ellenzik a továbbiakban egyik kezelési javaslatot sem, különös megjegyzésük nincsen, mivel, mint mondják „környezetvédelmi szempontból ezt jobban el tudják dönteni maguk”, azaz a tervezők.

Alapvetően a kompenzáció mértéke a döntő hangzik el ismét –erről kell beszélni.

Az egyik érintett megkérdezte, hogy lehet-e a mezőgazdasági területre mezőgazdasági célú épületet építeni.

Marticsék József (MME) elmondta, hogy ez engedélyköteles tevékenység, egyedi elbírálás alapján lehet akár istállót, akár más mezőgazdasági létesítmény építeni a Natura 2000 területen.

Az egyik gazdálkodó felvetette, hogy mi van akkor, ha a Natura 2000 területen sok kistulajdonos osztozik, mindannyian maguk művelik földjüket, amelyek akár 2-3 m keskeny csíkokban váltogatják egymást. Mi történik, ha minden tulajdonos más és más előírásokat vállal, hogyan fog akkor alakulni a Natura 2000 terület megőrzése?

Marticsék József (MME) elmondta, hogy a jelenlegi földkiosztás sok szempontból nem a legmegfelelőbb, ezért az egész országban kívánatos lenne a birtokrendszert rendezni. A hoz-

zászólás súlyos, a Natura 2000 területek kezelésénél is általánosabb problémákat feszeget, amelyekkel a tervezés folyamata során sajnos nem tudunk foglalkozni.

Az előbbi hozzászóló megkérdezte, hogy helyrajzi számok alapján mikor tudják meg a tulajdonosok, hogy területük a Natura 2000 hatálya alá esik.

Marticsek József (MME) elmondta, hogy a 45/2006 KvVM rendeletben a helyrajzi számos listát kihirdették, a kijelölés tényét a tulajdoni lapokra rávezették, a MEPAR rendszerben is lekérdezhető, így ahhoz bárki hozzáférhet.

Takács Gábor (FHNPI) hozzátette, hogy mivel a kijelölés a hrsz-ek alapján történt, a támogatás viszont blokk szinten kerül folyósításra, ez a joghézag visszaélésekre adhat okot (pl. támogatást vehet fel olyan személy, akinek nem kell korlátozásokat betartania, és korlátozhatnak olyan tulajdonost, akinek a támogatást nem lehet folyósítani). Ezt a joghézagot a FHNPI jelezte az FVM felé.

A **falugazdász** felajánlotta, hogy az érdeklődő gazdálkodókkal a falugazdász irodákban a MEPAR rendszer segítségével végig tudják nézni, mely területük esik a Natura 2000 hatálya alá.

Az egyik érintett megjegyezte, hogy ő úgy tudja, egy korábbi hasonló egyeztetés után néhány település már jelezte, hogy nem kíván a programban részt venni. Az érintettek próbálták beazonosítani ezt az eseményt (világörökségi cím odaítélése, vagy valóban a Natura 2000 kapcsán történhetett-e). Végül arra jutottak, hogy a korábbi döntésről született jegyzőkönyvet a konzorcium részére megküldik.

A **hegybíró** megjegyezte, hogy nincs a tervvel szemben ellenvetése, mivel szőlőterületeket a területkijelölés nem, vagy csak igen elenyésző mértékben érint.

Az egyik résztvevő megkérdezte, hogy a Natura 2000 területek aránya az ország összterületéhez képest kiugrónak számít-e Magyarországon az EU-s átlaghoz viszonyítva. Kérdezte továbbá, hogy az EU fog-e elegendő támogatást biztosítani ehhez a viszonylag nagy területhez.

Kelemen Eszter (SZIE-KTI) elmondta, hogy az EU-s átlagot csupán kevéssel haladja meg a Magyarországon kijelölt területek aránya, s viszonylag nagy a szórás az EU-n belül is (vannak országok, ahol 10% alatt marad a Natura 2000 területek aránya, másutt a 35%-ot is eléri).

Az egyik résztvevő megkérdezte, hogy mi történik, ha egy magántulajdonos, vagy gazdálkodó nem szeretné, hogy területe a Natura 2000 hatálya alá tartozzon.

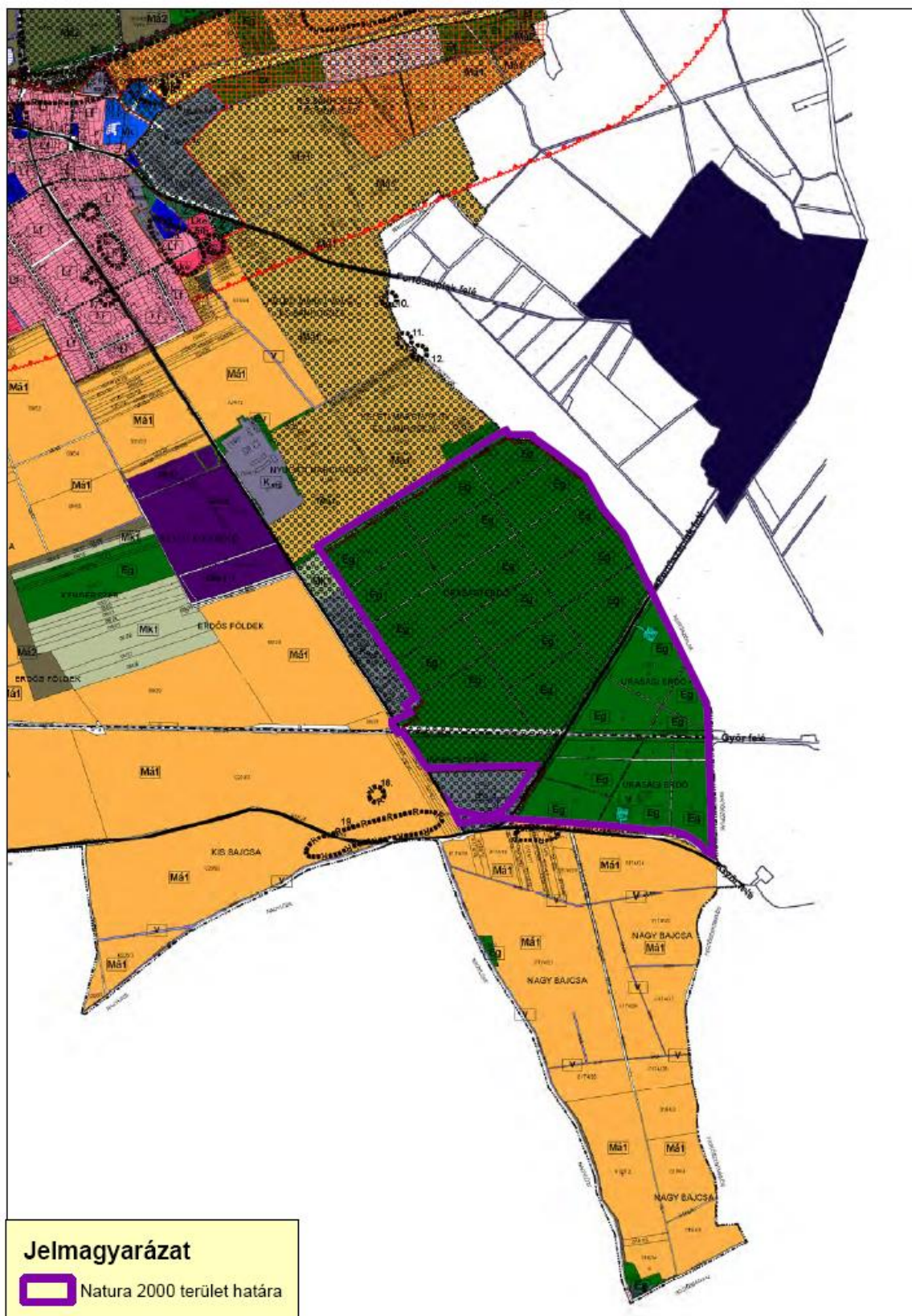
Marticsek József (MME) elmondta, hogy a mozgástér ebben az esetben igen szűk, a magántulajdonosoknak egyénileg alig van lehetősége a kijelölést befolyásolni.

Takács Gábor (FHNPI) hozzátette, hogy a kijelölés módosításához akkor járulnak hozzá elsősorban, ha belterületet érint a Natura 2000, és emiatt indokolatlan a kijelölés, vagy a területek szélén, a határok hrsz-hez vagy blokkhoz igazítása miatt.

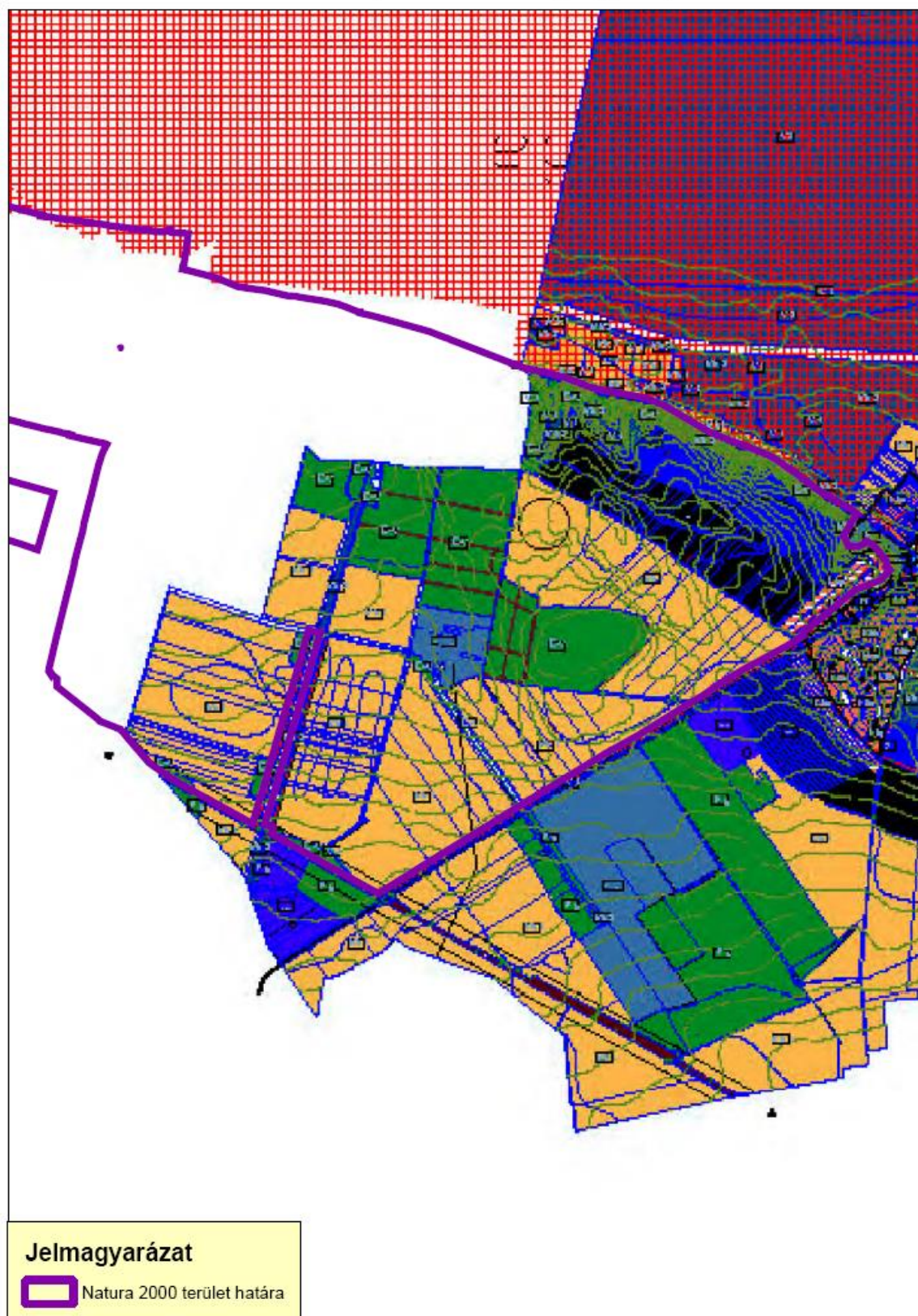
Megyesi Boldizsár ezek után megköszönte az aktív részvételt, s biztosította a résztvevőket, hogy a jegyzőkönyvet, továbbá a terv módosított változatát is megküldi részükre a tervező konzorcium.

[illegible]

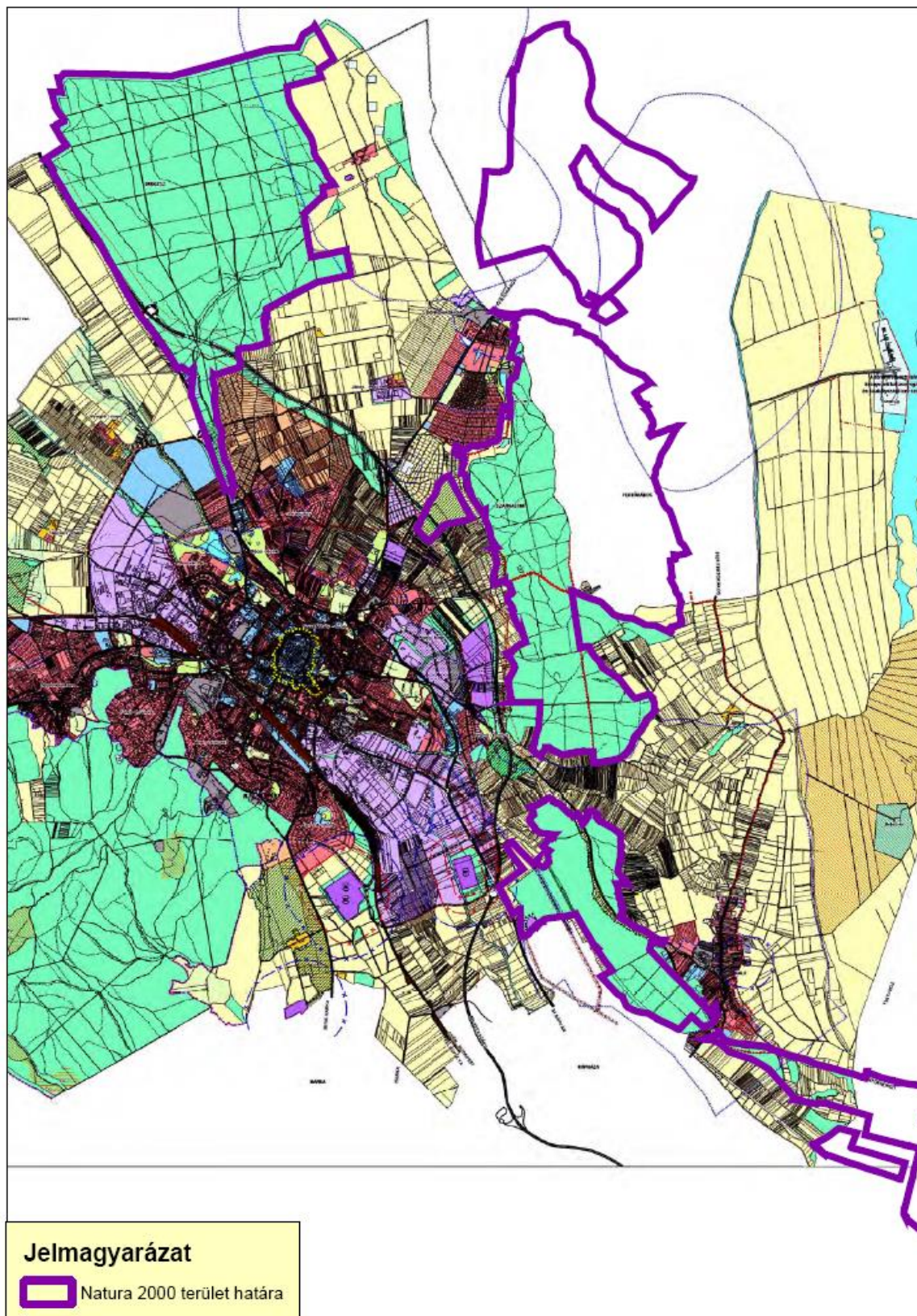
A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Hegykő településszerkezeti tervén

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Hidegség településszerkezeti tervén

A Natura 2000 lehatárolás elhelyezkedése Sopron településszerkezeti tervén

A fenntartási terv véleményezése
Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. kormányrendelet szerint érintett véleményezőktől beérkezett észrevételek és azokra adott válaszok

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény
224.		Dudlesz-erdő Fertőmelléki-dombsor		Győr-Moson-Sopron Megyei Földhivatal	159/1	Egyetértő vélemény.
155.		Dudlesz-erdő Fertőmelléki-dombsor		TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.	/1	A fenntartási terv tervezett korlátozásainak sorozatát vizsgálva felmerül az emberben a kérdés: lehet, hogy ez a Natura 2000 nem is az a Natura 2000, amiről nekünk beszéltek. Mivel az érdemi kérdés nem az, hogy a korábbi tájékoztatás miről szólt, nézzük meg azt, hogy mit határoznak meg törvényi előírások: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése az alábbiakat határozza meg: <u>„A Natura 2000 terület kijelölésének célja az azokon található, az 1-3. számú mellékletben meghatározott, kijelölésük alapjául szolgáló fajok és a 4. számú mellékletben meghatározott, kijelölésük alapjául szolgáló élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a kijelölés alapjául szolgáló természeti állapot és az azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.”</u>
156.		Dudlesz-erdő Fertőmelléki-dombsor		TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt	/2	A fenntartási tervekben szereplő valamennyi társulás jellemzően vágásos erdőgazdálkodás mellett jött létre vagy maradt meg, így azt a vágásos gazdálkodás nagy valószínűséggel nem veszélyeztetheti. Abban, hogy ez vágásos gazdálkodás adott esetben mennyire éri meg, hagyjuk a tulajdonost dönteni.
157.		Dudlesz-erdő Fertőmelléki-dombsor		TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt	/3	A társulások vízgazdálkodása szerinti kategorizálása, az erre megfogalmazott előírások nincsenek összhangban az erdőgazdálkodás tervezési és nyilvántartási gyakorlatával. A jelenleg alkalmazott tervezési és nyilvántartási alapegység az erdőrészlet, amelyen belül akár 2-3-4 fféle vízgazdálkodású területrész is lehet, amelyek határai nem egzaktak. Az erre alapozott előírások tervezhetatlenné, betarthatatlanná és egyúttal ellenőrizhetatlenné is teszik a gazdálkodást.
158.		Dudlesz-erdő Fertőmelléki-dombsor		TAEG Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt	/4	A fenntartási tervek nemcsak fenntartási szándékot, hanem sok esetben élőhely fejlesztési törekvéseket is megfogalmaznak, beépítenek az elvárásokba. Ezeknek az előírásoknak a betartása rövid és hosszútávon jelentős piaci és gazdasági hatással jár, amit szerencsés lenne feltárni, és a vele kapcsolatos kérdéseket a hatások ismeretében eldönteni (pl. az akácosok, fenyvesek átalakítása). A kezelési tervek csak a magánerdőkkel kapcsolatban foglalkoznak a finanszírozás és támogatás kérdésével, az állami területekkel kapcsolatban erre nem nyújtanak megoldást.
198.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/1	A tervekből nem derül ki egyértelműen, hogy milyen céllal készültek. A jelenlegi formában keverednek egymással az általános, általában valamilyen jogszabályi kereten megjelenő előírások és az egy-egy élőhely/konkrét terület érdekében szükséges fenntartó beavatkozások.
199.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/2	Az egyes élőhelyeknél el kell választani a gazdálkodás korlátozását és az élőhely fennmaradása érdekében szükséges beavatkozásokat. A kétféle beavatkozás finanszírozása is el kell, hogy térjen, hiszen az első esetben egyfajta kompenzáció szükséges, míg utóbbiak esetében támogatásokat kell fizetni.
200.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/3	A terv készítése, illetve a tervezés során nem vizsgálták a jelenlegi támogatásokhoz (SAPS, AKG, Natura 2000) kapcsolódó, illetve más jogszabályokban megfogalmazott, hasznosításra vonatkozó előírások esetleges káros hatásait a területek jelölő fajaira és élőhelyeire.
201.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/4	A kezelési előírások kódként történő megjelenítése a szövegben az egész tervet használhatatlanná teszi.
202.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/5	A térképmellékletek teljesen használhatatlanok ebben a formában. A térképek alapján a gazdálkodók területei nem beazonosíthatók és nem egyértelmű, hogy kinek a területére milyen előírás vonatkozik.
203.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/6	A jelölő élőhelyek és fajok előfordulása nem került bemutatásra, holott a Natura 2000 kormányrendelet alapján kizárólag ezen értékek miatt lehet korlátozást elrendelni.
204.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/7	Hiányzik az előírások erdőrészletre, illetve helyrajzi számra történő lebontása, amelyből a gazdálkodók egyértelműen be tudják azonosítani a területüket.
208.		Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/11	Az egyes élőhelyeknél megadott előírások természetvédelmi szempontból elfogadhatóak.
215.	Formai	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/1	A fenntartási terv általános szerkesztése igénytelen. Több helyen nehezen érthető. A kezelési előírások kódként történő megjelenítése a szövegben az egész tervet használhatatlanná teszi. A jelölő élőhelyek és fajok előfordulása nem került bemutatásra, holott a Natura 2000 kormányrendelet alapján ezen értékek miatt lehet korlátozást elrendelni. Hiányzik az előírások erdőrészletre, illetve helyrajzi számra történő lebontása, amelyből a gazdálkodók egyértelműen be tudják azonosítani a területüket.

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény
217.		Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Nyugat-dunántúli Regionális Államigazgatási Hivatal Hatósági Főosztály	174/1	Egyetértő vélemény.
223.		Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Győr-Moson-Sopron Megyei MgSzH FM Igazgatóság	118/1	Egyetértő vélemény.
245.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/1	A 2009. évi XXXVII. Törvény van érvényben.
246.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/2	Az új Evt. Előírja, hogy az Erdészeti Igazgatás a NATURA 2000 területeken a hatályos üzemterveket köteles felülvizsgálni és hivatalból indított államigazgatási eljárásban a célokkal ellentétes előírásokat megváltoztatni.
247.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/3	A felülvizsgálat állása az illetékességi területünkön a következő: A régebbi körzeti erdőtervekből 2009. július 10-e előtt kiadott üzemtervek ill. az ezt követően kiadott erdőterv határozatok felülvizsgálata. Régebbi gazdálkodóknál a 2009. július 10-e előtt beadott éves tervek, az ezt követően benyújtott bejelentések NATURA 2000 területekre vonatkozó előírásainak felülvizsgálata. Ezen túl 2009. 03. 26-tól elindítottuk a NATURA 2000 területeken a Természetvédelmi Hatóságok és a NPIG-ok bevonásával a TRV és FVV előírású erdőrészletek átfogó felülvizsgálatát. Ennek várható befejezési időpontja 2009. december 31.
248.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/4	Tömeges és általános, hogy egy-egy NATURA 2000 terület megőrzendő értékeihez és kezelési céljaihoz köszönő viszonyban sem lévő földrészletek kerültek lehatárolásra. Általános, hogy még igen nagymérvű pótlólagos beruházás sem közelíti rövid, vagy középtávon az erdőterületet a célállapothoz.
249.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/5	Az állami tulajdonú termőföldek közismerten alaptámogatásra nem jogosultak. Így értelmetlen számunkra a kötelező előírások köre, amik a jelenleg hatályos erdőtervtől eltérnek.
250.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/6	NATURA 2000 terület üzemterve 2003. évi terepi felvételekre és tárgyalásokra alapoz, abban és a jóváhagyásban az akkor még hatósági jogköröket birtokló Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság is részt vett.
251.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/7	Az általános bevezetésében említik, hogy előzetesen egyeztettek az MgSzH Erdészeti Igazgatóságával. Ez nyilván nem területileg illetékes Vas Megyei MgSzH Erdészeti Igazgatósága, mivel jelenlegi az első megkeresésünk. Egyszerűbb és szerencsésebb lett volna, ha az érintetteket bevonják a tervezési folyamatba. Az pedig nem egy 15 napos határidős felülvizsgálat.
252.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/8	Nem ismert előttünk, hogy a mintaterv miként válik majd kötelező előírássá, hiszen azt a körzeti erdőterv határozatnak kell majd tartalmaznia, mégpedig erdőrészlet szintjén.
253.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/9	Több olyan sarkos megfogalmazást is tartalmaz mindkét szakanyag, ami nem valós állítás: A NATURA 2000 terület fennmaradását kifejezetten a tarvágásos erdőgazdálkodás veszélyezteti.
254.	Általános	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/10	Ugyanakkor az erdőterület NATURA 2000 védelmét veszélyeztető tevékenységek között nem tüntetik fel a nagymérvű turisztikai terhelést és a közvetlen környezetben folytatott intenzív mezőgazdasági művelést. Mind a Dudlesz, mind pedig a Szárhalom erdő-tömbökhöz kiterjedt szőlő művelési ágú és ellenőrizetlen vegyszer felhasználású kiskertek csatlakoznak. A Tómalom és a Szárhalom környékén az erdő széléig beépített övezet van. A Bécsi dombot teljesen körülöleli a város. A területek egyre inkább elveszítik érintetlenségüket, elszigetelődnek.
255.	E01	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/11	A hivatkozott 5.sz. melléklet hiányzik az anyagból, így nem ismert előttünk az állapotfelveletli lap tartalma. Csak nagyvonalú felülvizsgálat indokolt.
256.	E03	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/12	Célszerűen az esetleges elvárás, korlátozás a körzeti erdőterv leíró lapjainak szövegesében és előre jelenjen meg.
257.	E04	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/13	Álláspontunk az előbbiek szerint. A NATURA 2000 erdőterületeken a nagyvad módszeres és rendszeres etetését tilalmazni kell!
258.	E06	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/14	Alapjaiban egyetértünk, de a kötelező bekerítés jogilag nem megalapozott, ez gazdálkodói döntés.
259.	E07, E08, E10, E11	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/15	Teljes mértékben egyetértünk.
260.	E09	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/16	Alapjaiban egyetértünk, azonban célszerűnek látszik a nyiladék fogalmát a terv készítőinek szemszögéből tisztázni.
261.	E15	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/17	Alapjaiban egyetértünk, de a db/ha önmagában még nem kategória.
262.	E19	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/18	Az elvvel egyetértünk, de alkalmazása így megfoghatatlan, bár megegyezik a régi, tarthatatlan gyakorlattal. Az erdőgazdálkodó és a munkákat végrehajtók nem ornitológusok.
263.	E22, E27	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/19	Részben fedésben van a két pont, részben a telepítés és mesterséges erdőfelújítás fogalma keveredik.
264.	E24, E25	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/20	Egyetértünk, de mi a különbség a két pont között? Tisztázni kell az őshonosság és a tájegységi fafaj fogalmát. Javasolható a most készülő erdészeti rendeleti szabályozás szerinti osztályozás alkalmazása.
265.	E13, E14, E16	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/21	Alapjaiban egyetértünk és részben az aktuális pályázat kritériumaitól is függ a végrehajtás. Az E13 pontban pongyola, érthetetlen megfogalmazás. A gazdasági célokon túl szövegrészt kihagyva a mondat értelmessé válik.

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény
266.	E20	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/22	A mikroélőhely fogalma pontosításra szorul.
267.	E23	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/23	A maximum 20 cm-es mélység és a felületet legfeljebb 50% mértékig érintő bolygatást be kellene építeni a pontba.
268.	E36	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/24	7.sz mellékletre hivatkozik, amit nem csatoltak.
269.	E49	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/25	Javasolható a glifozát hatóanyag alkalmazása általában. A helyszíni égetés káros lehet és néha megoldhatatlan.
270.	E59	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/26	A mikrotarvágás nem erdészeti kategória.
271.	E62	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/27	A javaslatnak az erdőrészlet leíró lapjának szövegesében kell megjelennie. A véghasználati előírásból ekkor eleve töröljük a hagyásfák fakészletét.
272.	E73	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE3	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/28	A megfogalmazás nem értelmezhető. Folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódnál általában nincs felújítási területes véghasználat.
273.	E05	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE5	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/29	Erdészeti rendszerben értelmezhetetlen. A pont törlendő vagy átszövegezendő.
274.	E30	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE5	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/30	Telepítés vagy felújítás? Mi indokolja a két egyhónapos termelési időszakot?
275.	E05	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE6	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/31	Nem értelmezhető. Ez lehet kopár, tisztás egyéb részlet, de talajvédelmi rendeltetés is.
276.	E24, E25	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE6	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/32	Hiányzik egy átgondolt átalakítási program. Az időtartam sem mindegy, mert a vágásérettség szakasszal és tervezett vágáskorral az átalakítás ütemezhető. Javaslatunk szerint a kötelező átalakítás három erdőtervi ciklus alatt valósuljon meg. Pályázható lesz a szerkezet-átalakítás fafajcserével.
277.	E37	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE6	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/33	A terület fogalma pontosításra szorul! Határozott álláspontunk, hogy módszeres nagyvad etetés a NATURA 2000 teljes területén kerüljön tilalmazásra!
278.	E63	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE11	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/34	Értelmetlen elvárás. A fafajcserés szerkezetátalakítás elsősorban a tarvágást követő mesterséges erdőfelújítással oldható meg! E64 ponttal ellentétes.
279.	E75	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE11	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/35	Az akác mechanikus vegyszer nélküli visszaszorítása kétséges sikerű! Mi a fontosabb? Vegyszert nem használni vagy akácot irtani?
280.	E73	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE8	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/36	Korábban is kifejtettük,hogy ez pontosítandó. Célja legyen az előírásnak, mert mire megyünk, ha a korábban vágásos üzemmódban, azon belül tarvágással kezelt erdő egy rövid időszak alatt összeomlik?
281.	E05	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE7	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/37	Nem értelmezhető. Itt is kérdés, hogy a fahasználat-erdősítés módja és végrehajtása indokolt, vagy szakszerűen történt-e meg? Pontosítani kellene.
282.	E17	Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor	KE7	Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság	139/38	A korlátozásnak a hosszú távú céllal összhangban kell lennie. Ez a pont a feltételrendszer tekintetében kiegészítésre szorul!
327.		Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Győr-Moson-Sopron Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény-és Talajvédelmi Igazgatóság	129/1	E két terület több oldalukon termőfölddel közvetlenül határosak. Hatóságunk ez ügyben szakhatósági jogkörében hatáskörrel rendelkezik.
328.		Dudlesz-erdő, Fertőmelléki-dombsor		Győr-Moson-Sopron Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény-és Talajvédelmi Igazgatóság	129/2	A dokumentációban foglalt tartalommal megvalósuló fenntartási tevékenység: Az eredeti hasznosításban maradó szomszédos termőföldek minőségére várhatóan hatást nem gyakorol, Talajminőség-védelmi szempontból nem kifogásolható.
115.		Fertőmelléki domb-sor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	102/1	A tervben mellékelt , nádasokra vonatkozó szempontrendszer nem egyezik meg a jelenleg érvényben lévő AKG nádas támogatási szempontrendszerrel. A mintaterületre vonatkozó nádas előírás tervezet általánosítása a Fertő-tóra nem javasolt. Erre vonatkozó tervek készítése esetén Igazgatóságunkkal egyeztetni szükséges.
116.		Fertőmelléki domb-sor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	102/2	A „3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés sopronkőhidai egykori halastavak” fejezetben a „...hogya a tavak feltöltése ne a Rákos-patak visszaduzzasztásával...” mondatban a ne szót törölni kérjük.
117.		Fertőmelléki domb-sor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	102/3	A vízkár-elhárítási szempontok elsődlegességét figyelembe kell venni, valamint az érintett medrek állami alapfeladatot képező fenntartási munkáit nem lehet ellehetetleníteni.
175.		Fertőmelléki-dombsor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	110/1	Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 2009. július 12-től hatályos.
176.		Fertőmelléki-dombsor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	110/2	A tervezetben az erdők kezelőire, tulajdonosaira nézve komoly korlátozások, megkötések kerültek megfogalmazásra, hiányolom a velük történt egyeztetést ill. véleményüket.
177.	E11	Fertőmelléki-dombsor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	110/3	Az ápolásoknál ill. tisztításoknál nem feltétlenül az állományszabályozás a lényeg, hanem az állomány további életét veszélyeztető egyedek eltávolítása.
178.		Fertőmelléki-dombsor		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	110/4	17. oldal: a hóvirágos erdők során is érdemes lenne további egyeztetést folytatni: nem feltétlenül tűnik el fakitermeléskor, csak az állományi változnak.
179.		Fertőmelléki-		Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Ter-	110/5	23. oldal: a támogatás csak a gyepekre vonatkozik, erdőben semmilyen támogatási rendszernek nincs még terve sem.

Sor-szám	Előírás/Téma	Natura 2000 terület	Kezelési egység	Véleményező szervezet	Vélemény-azonosító	Kivonatos vélemény
		dombsor		mészetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség		
205.		Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/8	10. oldal első mondata nyelvtanilag nem helyes. A második mondat végén az „is” felesleges.
206.		Fertőmelléki-dombsor		Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/9	13. oldal: A kistóalmi láprét feletti akácos erdőrészlet jele nem került beírásra.
207.		Fertőmelléki-dombsor	KE11	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság	99/10	A KE11-be sorolt területek esetében a következő előírások általános alkalmazását felül kell vizsgálni. Védett természeti területen ezek többsége valóban kötelező lehet, ugyanakkor Natura 2000 területen csak akkor, ha jelölő fajokat vagy élőhelyeket veszélyeztetnek a meglévő nem közösségi jelentőségű élőhelyek.

Ábrák, táblázatok

1. számú táblázat

Fertőmelléki-dombsor érintett helyrajzi számai
Fertőboz 1/2, 2, 3/1-2, 4/-21, 22/1-2, 23/-26, 28/3, 34, 36/-42, 45/-47, 48/1-3, 50, 51, 55, 59, 61/-78, 79/1-3, 83/1-2, 86/-89, 91/-99, 100/-106, 108, 109, 111/-120, 121/1-2, 126/2, 126/4, 126/6-7, 127/1-4, 128/-130, 131/1-2, 132/-136, 137/1-2, 139, 141, 142, 143/1-18, 143/20-36, 143/43-48, 144, 145, 147/-150, 151/1-2, 152, 153, 155, 156/1-2, 157/-163, 164/1-5, 165/1-3, 166/2-5, 167/1-3, 168/1-3, 169, 170, 173, 174, 176/-182, 183/1-3, 184/-191, 193/-195, 06/1, 06/3-4, 07, 08/1, 08/3-4, 010/1-2, 011/1-2, 013, 014/1-2, 014/6, 014/8, 014/11, 016/7, 016/44, 016/53, 016/56, 016/59, 016/61-74, 016/77-78, 016/81-82, 016/85-86, 016/89, 016/90, 016/93, 016/94, 016/97, 016/98, 016/101, 016/103-107, 017, 018/19-33, 019, 025, 026/1-7, 027/2, 028, 039/1, 084, 085, 086/2-5, 087/-090/
Fertőrákos 343, 344, 345, 935/2-3, 038/2-8, 039/1-2, 040, 043/1-3, 043/6-8, 048/1-60, 049, 073/3-5, 073/7-11, 074/11, 074/150-151, 074/153, 074/160-162, 095/2, 097/1-3, 0100/1, 0100/3, 0101/2-4, 0111/-0115, 0116/1-2, 0117/-0120, 0121/1-2, 0122, 0123/3, 0124/1-4, 0124/8-14, 0124/16-24, 0124/26-32, 0125/-0128, 0129/1-7, 0130, 0131/1-8, 0132/2-3, 0133/-0152, 0153/1-3, 0154/-0156, 0157/1-13, 0157/15-22, 0158/-0175, 0176/1-13, 0176/16-23, 0176/25-26, 0176/28-30, 0177/1-2, 0177/4, 0177/7-19, 0177/21-39, 0178, 0179, 0180/2-42, 0181/-0197, 0198/1-2, 0199, 0200, 0201/1-8, 0206/2-4, 0207, 0208/
Hegykő 0162/2-3, 0162/5-6, 0165, 0166, 0167/1-2, 0168/1-2, 0169, 0170/1
Hidegség 056/-058, 059/1-9, 063/1-60, 066/1-2, 067/1-2, 068, 069, 070, 071/1, 072, 073/1-2, 074/-078, 079/1, 080, 081/1-19, 085, 095/2-17, 097, 0102/1-2, 0103/1-5, 0106/1-3, 0107/2-10
Sopron 024/2, 025, 026, 028/1-2, 029/3, 029/59, 029/78, 029/79, 030, 032/2, 033/1, 033/49, 035, 036, 037, 038, 039, 041/1, 059/1-3, 060, 061/1-3, 062, 078/-080, 095/-099, 0100, 0101, 0102/1, 0103, 0104, 0105/1-2, 0106, 0108, 0109, 0110, 0111/1-2, 0112/-0116, 0117/1-2, 0118, 0119, 0120/3-10, 0120/15-22, 0121, 0122, 0123/1, 0128, 0223, 0315, 0316/1, 0317/1, 0318/2-23, 0318/26-39, 0320, 0323, 0324, 0325/2, 0326/1-3, 0328/1-2, 0329, 0331/1, 0363/106, 0363/21-22, 01530/3-21, 01530/23-24, 01531, 01532, 01533/1-15, 01534/1-30, 01535, 01562, 01563/1-2, 01563/4-5, 01564, 01565/1-2, 01565/4-9, 01566, 01567, 01568, 01569/2, 01577/2, 01578/1, 01579/1-2, 01580, 01582/2, 01582/4-6, 01582/8-11, 01583, 01584/1-2, 01585/1-2, 01586, 01587, 01588/1-2

Digitális melléklet

1. Natura élőhelyek térképi shp fájlok
2. Á-NÉR élőhelyek térképi shp fájlok
3. Kezelési szempontból kiemelt növényfaj térképi shp fájlok
4. Kezelési szempontból kiemelt állatfajok térképi shp fájlok
5. Kezelési egységek térképi shp fájlok

IV. Natura 2000 fogalomtár

Agrár-erdészeti rendszer : Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendeletben részletezett földhasználat (főként fás legelők létesítése szántó, gyep művelési ágon)

Á-NER: Az Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) Magyarország növényzetének és élőhelyeinek térképezéséhez napjainkban leggyakrabban használt, többszörösen tesztelt és javított élőhely-osztályozási rendszer [Általános Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR2007) Szerkesztők:Bölöni János, Molnár Zsolt, Kun András és Biró Marianna Vácrátót 2007]

Erdősítés: az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény értelmében erdőtelepítés és erdőfelújítás

Erdőtelepítés: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében erdei faállomány korábban más művelési ágú ingatlanon való telepítése

Élőhelyvédelmi irányelv – A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, illetve vadon élő növény- és állatvilág védelméről.

Fásítás: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 46/2009.(IV.16.) FVM rendelet értelmében a külterületen található fa, fasor, facsoport és fás legelő

- a) fasornak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú, egy sorban lévő fák összességét, ahol a fák tötávolsága nem nagyobb a fák idős korában várható korona átmérőjének a kétszeresénél;
- b) facsoportnak kell tekinteni a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által legalább hatvan százalékban fedett, ezerötyszáz négyzetméternél kisebb földterületet;
- c) fás legelőnek kell tekinteni az olyan legelőterületet, amely a miniszter által rendeletben meghatározott fajú fák idős korára várható korona vetülete által egyenletes elosztásban legalább harminc százalékban fedett

Fenntartási terv - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet alapján a Natura 2000 területen található közösségi jelentőségű és a kimelt közösségi jelentőségű fajok, illetve élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését, fenntartását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedéseket magába foglaló terv

Irányelv - A közösségi joganyag egyik gyakran alkalmazott típusa, amely elsődlegesen csak a célt vagy célokat fogalmazza meg. A tagállamoknak az irányelvben rögzített célokat el kell érniük, de a nemzeti jog alapján meghozott intézkedésekkel ők maguk választhatják meg a megvalósítás módját és eszközeit.

Jelölő faj/élőhely: A Natura 2000 területek kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek, amelyek natura adatbázisban (Standard Data Form) az A, B, C értékkel azonosított populációkat jelenti, illetve reprezentativitást jelenti.

Kezelési egység: a Natura 2000 területen belül azok az élőhelyek/élőhelyfoltok, amelyek egy-egy kezelése indokolt, illetve amely élőhelyek/élőhelyfoltok esetében a célok eléréséhez a földhasználati előírások nem különülnek el.

Kiemelt közösségi jelentőségű faj - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. B) és a 3. B) számú mellékletben meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, és amelyek megőrzéséért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik. Az élőhelyvédelmi irányelv II. mellékletében ezek a fajok *-gal vannak megjelölve.

Kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 4. B) számú mellékletben meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten eltűnés veszélye fenyeget, és amelyek megőrzéséért a Közösség különleges felelősséggel tartozik;

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület¹: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

Közösségi jelentőségű élőhelytípusok: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet a 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg eredendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel;

Közösségi jelentőségű faj: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 2. A) és a 3. A) számú mellékletben, illetve az élőhelyvédelmi irányelv ŐÖ. mellékletében felsorolt növény- és állatfajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek, megőrzésükhöz különleges természetmegőrzési területek kijelölése szükséges

Különleges madárvédelmi terület: Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet 5. melléklet szerinti, olyan közösségi szempontból jelentős természeti értékekkel rendelkező terület, amelyen az 1. A) számú mellékletben meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint az 1. B) számú mellékletben meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya, illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre;

Különleges természetmegőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen közös-

ségi jelentőségű faj jelentős állománya, élőhelye vagy közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő növény- és állatvilág védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok vagy közösségi jelentőségű élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;

KÜVET: Magyarország külterületi vektoros digitális ingatlan nyilvántartási térkép.

Madárvédelmi irányelv: A Tanács 1979. április 2-i 79/409/EGK irányelve a vadon élő madarak védelméről.

MEPAR: mezőgazdasági parcella azonosító rendszer: a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról szóló 2003. évi LXXIII. Törvény 3.§ d) pontjában és a 115/2003.(XÓ.13.) FVM rendeletben szabályozott azonosító rendszer

NBmR: Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer

Fizikai blokk: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a földfelszínnek az e jogszabály rendelkezései alapján lehatárolt része.

Mezőgazdasági parcella: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján egy vagy több szomszédos táblából álló összefüggő földterület, amelyen egy növénycsoportot termeszt egy földhasználó

Tábla: Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a mezőgazdasági parcellán belüli, azonos hasznosítási irányú összefüggő földterület, amelyen egyföldhasználó egy növényfajt termeszt, beleértve a takarmánykeverékeket és a vegyesgyümölcsösöket is

Natura 2000 hálózat: Az Európai Unió élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelvei alapján, az irányelvek mellékletein szereplő növény- és állatfajok, valamint élőhelytípusokra kijelölt területek (ökológiai) hálózata. A Natura 2000 fantázia név, amely többek közt 3 féle terület típust is takarhat lsd. a Natura 2000 terület magyarázatánál.

Natura 2000 terület: A Natura 2000 hálózat részét képező, konkrét területek. Az egyes területek egyedi kódszámmal (pl. HUBN20067) és névvel (pl. Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente) rendelkeznek. Az egyes területeket bizonyos faj/fajok és/vagy élőhelytípusok megőrzése érdekében jelölték ki. A Natura 2000 területnek 3 típusát különböztetjük meg: különleges természet-megőrzési terület, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület és különleges madárvédelmi terület.

Természetesség/degradáltság: A felmért élőhelyfoltok természetességi-degradáltsági értékelése SEREGÉLYES TIBOR (1995, in NÉMETH, 1995) 5 fokozatú skálája alapján történik

BID	Név
D00	Nincs adat
D01	Teljesen leromlott / a regeneráció elején járó állapot
D02	Erősen leromlott / gyengén regenerálódott állapot
D03	Közepesen leromlott / közepesen regenerálódott állapot
D04	„Jónak nevezett”, „természetközeli” / „jól” regenerálódott állapot
D05	Természetes állapot

Veszélyeztető tényező: A területre ható természetes – ökológiai, geomorfológiai folyamatok, klimatikus, hidrológiai változások – , és mesterséges tényezők – emberi tevékenységből származó bányászati, katonai, művelési, szennyezési és egyéb tevékenységek – összessége hazai kódrendszerrel ellátva, amelyek elérhetősége a TIR.

TIR: Természetvédelmi Információs Rendszer